

i det civila pensionsväsendet kunde undanrödjas. På samma gång som behovet af enhet och likformighet i bestämmelserna, billighet i förvaltningen och trygghet i afseende på pensionsförbindelsernas uppfyllande dervid borde tillgodoses, fordrades jemväl minskning i statens utgifter för det civila pensionsväsendet i dess helhet.

Vid det ordnande af det civila pensionsväsendet i dess helhet, som komitén sålunda ansett önskvärdt, har komitén funnit det vara så väl principiellt riktigt som ur rent praktisk synpunkt enklast och lämpligast att låta det bidrag, som kunde anses för denna angelägenhet böra äläggas tjänstemännen, uteslutande användas för pensionering af deras enkor och barn samt låta staten i stället uteslutande bestrida kostnaderna för pensionering af tjänsteinnehafvarne, hvilka kostnader borde kunna minskas genom införande af strängare pensionsvilkor.

Beträffande de civila tjänstemännens pensionering borde, med upphäfvande af nu gällande i många fall olämpliga, för staten allt för betungande och i en mängd författningar kringströdda stadganden, utfärdas en allmänt gällande pensionslag. Pensionsväsendet åter för civila tjänsteinnehafvares enkor och barn kunde för framtiden icke på annat sätt tillfredsställande och betryggande ordnas än genom bildande af en ny, med hänsyn till nuvarande utsigter för räntefot och dödlighet på matematiskt-tekniska grunder bygd, under statens kontroll stående, allenast med tillskott af delegarne uppehållen pensionskassa, hvilken borde omfatta jemväl åtskilliga utom civilstatens pensionsinrättning stående grupper af embets- och tjänstemän, för hvilka särskilda enke- och pupillkassor nu voro inrättade, och som borde af staten genom en af Kongl. Maj:t utsedd styrelse förvaltas, hvarföre ock förvaltningskostnaderna borde af staten bestridas.

I enlighet med dessa grundsatser har komitén uppgjort förslag till pensionslag för civilstaten, reglemente för civilstatens pensionskassa för enkor och barn samt åtgärder för afveckling af nuvarande pensionsinrättningsförbindelser.

Innan fullmäktige ingå i bedömande af frågan, dels huruvida den särskilda pensionering af tjänstemän, som nu besörjes af civilstatens pensionsinrättning, må kunna upphöra för den händelse, att de af komitén ifrågasatta nya anordningar komma till stånd, dels ock huruvida det kan vara lämpligt, att pensionsinrättningens enke- och pupillkassa, såsom komitén föreslagit, ersättes med en ny pensionskassa för enkor och

barn, torde en granskning af komiténs förslag till pensionslag för civilstaten och till reglemente för civilstatens pensionskassa för enkor och barn böra ega rum. Vid denna granskning hafva fullmäktige tagit förslagen i öfvervägande endast så vidt desamma röra delegarne i civilstatens pensionsinrättning.

Beträffande pensionslagen i dess helhet hafva komiterade bland annat framhållit vigten att efter *gemensam* grund i *en* lag ordna de civila embets- och tjänstemännens pensionering. Ehuru sådant torde vara i och för sig önskvärdt, synas dock vissa olägenheter icke kunna helt och hållet undvikas vid pensionsväsendets ordnande på sådant sätt. De civila embets- och tjänstemännen äro nemligen så väl med hänsyn till sina tjensteåligganden som med afseende å aflöningsförhållanden så vidt skilda, att det i många fall möter stora svårigheter att efter samma principer pensionera dem alla. Då härtill kommer, att för icke länge sedan löneroglering för de flesta stater egt rum, och i sammanhang dermed för hvarje särskild tjänst pröfvats såväl beloppet af den tjensten tillkommande pension som äfven den lefnadsålder och tjenstetid med mera, som erfordrades för pensions erhållande, hafva fullmäktige icke kunnat undgå hysa någon tvekan, huruvida komiténs plan att nu genom en *gemensam* lag söka ordna hela pensionsväsendet för civile tjänstemän är fullt ändamålsenlig.

I särskilda delar hafva förslagen gifvit anledning till följande anmärkningar.

Förslaget till pensionslag.

§ 3.

Utom de tjänstegrupper, som enligt komiténs förslag skulle vara berättigade till pension vid 65 års ålder, finnas äfven andra grupper af tjänstemän, hvilkas befattningar torde vara af den beskaffenhet, att deras innehafvare icke i allmänhet förmå att ända till 70 års ålder fullgöra sina uppgifter på ett för det allmänna nöjaktigt och för dem sjelfve tillfredsställande sätt. I sådant hänseende har komitén ock erkänt, hurusom medgifvande af tidigare pensionsålder än 70 år beträffande professorer och öfrige lärare vid statens högre undervisningsanstalter samt för lärare vid de allmänna läroverken skulle lända såväl det vetenskapliga lifvet inom landet som undervisningsväsendet i allmänhet till gagn. Att t. ex. vaktbetjente vid postverkets distriktsförvaltningar samt

vid de fasta och ambulanta postanstalterna i anseende till tjänsternas beskaffenhet endast undantagsvis äro tjänstbara ända till 70 års ålder, lärer vara af erfarenheten till fullo ådagalagdt, och detta förhållande har äfven föranledt en af komiténs ledamöter att i fråga om pensionsåldern för nämnde vaktbetjente uttala en från komiténs flertal afvikande mening.

Men utom tjänsternas beskaffenhet måste äfven det mått af själs- och kroppskrafter, den ene eller andre tjänstemannen i åldern 65—70 år ännu har i behåll, i hög grad inverka på tjänstbarheten, hvilken af denna anledning jemväl är väsentligt olika hos särskilda individer, och inom *hvarje* kategori af tjensteinnehafvare lärer därför förekomma, att till följd af tilltagande ålder vederbörandes tjänstbarhet upphört flera eller färre år, innan de uppnått den tämligen höga åldern af 70 år.

Det allmännas fördel torde då vara bäst tillgodosedd, derest å ena sidan de, som i anseende till nedsatta själs- eller kroppskrafter icke efter 65 års ålder kunna gagna det allmänna och hvilkas qvarblifvande i tjensten under sådana förhållanden måste antagas för staten menligt, komma i tillfälle att afgå sedan de uppnått nämnda ålder, men staten å andra sidan får af de tjänstemäns arbete och erfarenhet, hvilka efter 65 års ålder fortfarande äro tjänstbara, draga nytta så länge som möjligt intill den högsta lämpliga åldersgränsen eller 70 år.

För detta ändamål synes tjenligt, att tjensteinnehafvare i allmänhet berättigades att afgå med pension vid 65 års ålder, men ock att, derest icke sjuklighet hindrade det, qvarstå intill fyllda 70 år.

Hvad angår den inverkan ett dylikt stadgande skulle komma att utöfva på statsverkets utgifter för pensionsväsendet, så har erfarenheten visat, att i de flesta fall de, som kunnat erhålla pension vid sextiofem års ålder, men varit berättigade att qvarstå i tjensten, tills de fyllt sjuttio år, begagnat sig af denna senare rätt, och i många fall hafva de, som enligt regeln bort afgå vid sextiofem års ålder, med vederbörandes tillstånd bibehållit sina tjenstebefattningar några år derutöfver. Skilnaden mellan den inkomst, embets- och tjänstemän hafva, så länge de äro i tjenst, och den pension, de erhålla vid afskedstagandet, är för de flesta så afsevärd, att de föredraga att qvarstå i tjensten, så länge helsa och krafter det medgifva. Om förslaget till pensionslag varder antaget, blifver skilnaden mellan aflöningsförmånerna och pensionen i många fall ännu större; och under sådana förhållanden lära i allmänhet embets- och tjänstemän blifva i ännu högre grad, än för närvarande är fallet, benägna att qvarstå, tills de fyllt sjuttio år.

Fullmäktige anse således,

att i § 3 bör stadgas, dels att för att vid afsked från befattning, som medför pensionsrätt, erhålla pension fordras att hafva uppnått en lefnadsålder af sextiofem år, dels ock att tjänsteinnehafvare skall vara pliktig att vid sjuttio års ålder från tjensten afgå.

§ 6.

För att åstadkomma ett riktigare uttryck af hvad med stadgandet i denna § åsyftas hemställa fullmäktige,

att orden »i och för tjensten» utbytas mot »i eller för tjensten».

§ 8.

Derest § 3 affattas i enlighet med den af fullmäktige uttalade åsigt, erfordras icke något stadgande i § 8 om skyldighet för tjänsteinnehafvare att afgå vid viss ålder. I öfverensstämmelse med hvad nu är stadgadt om tjänsteinnehafvare, som eger afgå med pension vid sextiofem års ålder, men icke är pliktig att afgå, förr än han fyllt sjuttio år, synes deremot lämpligt, att i den nya pensionslagen stadgas, att den, som uppnått sextiofem års ålder, icke må vara ovilkorligen berättigad att för sjukdom erhålla tjänstledighet.

Fullmäktige anse således,

att i första stycket af § 8 orden »uppnått den i § 3 stadgade lefnadsålder eller» böra utgå, samt att i andra stycket bör stadgas, att tjänsteinnehafvare, hvilken uppnått den ålder, som berättigar till pension enligt § 3, icke är ovilkorligen berättigad att för sjukdom erhålla tjänstledighet.

§ 9.

Enligt komiténs förslag skall pensionens belopp i allmänhet bestämmas i förhållande till den aflöning, som enligt ordinarie stat tillkommer tjänsteinnehafvare. Till denna aflöning skulle räknas, förutom lön, ålderstillägg och tjänstgöringspenningar, äfven bostadsförmån, dock

endast så vida den blifvit i staten till visst penningebelopp upptagen eller kan med ledning af staten till dylikt belopp uppskattas. I motiven har komitén anfört, att förmånen af fri bostad, boställe, boställsafkastning eller hyresersättning utgjorde en så afsevärd del af aflöningen, att det skulle vara i hög grad oegentligt att icke taga hänsyn dertill vid pensionens beräkning. Komitén har dock ansett sådant vara möjligt endast i de fall, då förmånens penningevärde kunde med visshet bestämmas, hvaremot för de fall, då lönestaten icke innehölle uppgift om värdet af bostadsförmånen, eller af staten icke kunde hemtas säker ledning för dess bedömande, det syntes komitén, att man måste öfvergifva hvarje tanke på denna förmåns inräkning i det aflöningsbelopp, hvarpå pension skulle grundas, då det icke kunde ifrågakomma att för detta ändamål anställa särskild uppskattning.

Fullmäktige, som dela komiténs åsigt att det vore i hög grad oegentligt, om ej vid pensionens bestämmande toges hänsyn till en så afsevärd del af aflöningen som bostadsförmån, hafva ej kunnat undgå finna, hurusom deraf måste följa, att, derest nämnda förmån ej toges i beräkning vid bestämmande af pensionsbeloppet för en del tjänsteinnehafvare, som verkligen åtnjuta bostadsförmån, desse skulle blifva obehörigen lidande allenast i följd af det tillfälliga förhållande att för uppskattningen i penningevärde icke kunde hemtas ledning af lönestaten. Detta blefve särskildt förhållandet med ett större antal till fångvården hörande tjänsteinnehafvare. Om bostadsförmånen icke är i staten upptagen till visst belopp, torde den dock kunna uppskattas approximativt på ganska tillfredsställande sätt. Boställslägenhet, der den åtnjutes, lär i regeln likasom den kontanta aflöningen vara afpassad efter tjänstens beskaffenhet. Man torde därför få anse bostadsförmånen stå i ett visst förhållande till den öfriga aflöningen och således kunna värderas till en viss procent af denna. Det synes fullmäktige ingalunda kunna anses såsom hög beräkning, derest bostadsförmånen uti här ifrågakomna fall uppskattas till femton procent af den öfriga aflöningen; och förorda fullmäktige alltså,

att § 9 mom. 1 måtte sålunda ändras, att bostadsförmån, om den icke blifvit i staten till visst penningebelopp upptagen eller kan med ledning af staten till dylikt belopp uppskattas, skall beräknas till femton procent af den öfriga aflöningen.

Hvad beträffar de af komitén föreslagna pensionsatserna, synas dessa

icke vara fullt tillfredsställande. För tjänsteinnehafvare inom de lägsta lönegraderna, der aflöningen mer eller mindre närmar sig ett existensminimum, torde pensionsbeloppen skäligen böra utgöra något större andel af aflöningen, än komitén föreslagit. Det torde ock böra omsorgsfullt tillses, att icke tjänsteinnehafvare med ett större aflöningsbelopp bekommer såsom pension högre procent af aflöningen, än som tillgodoberäknas tjänsteinnehafvare med ett mindre aflöningsbelopp. Denna grundsats är dock icke fullt iakttagen i komiténs förslag. Enligt detta skulle t. ex. en tjänsteinnehafvare med 900 kronors aflöning erhålla pension af 550 kronor eller 61,1 % af aflöningen, en tjänsteman med aflöning af 1,401 kronor skulle erhålla i pension 1,050 kronor eller 74,9 % af hans aflöning. Mot en aflöning af 2,701 kronor skulle svara pension af 2,000 kronor eller omkring 74 % af löneförmånerna. Denna oregelbundenhet beror derpå, att understundom, nemligen vid öfvergången från en grupp till närmast högre, en tillökning af endast 1 krona i aflöningen höjer pensionsbeloppet med 50 kronor i de lägsta graderna och ända till 350 kronor i de högre. Men äfven om man beräknar den föreslagna pensionen i procent af aflöningsens medeltal inom hvarje pensionsgrupp, såsom komitén gjort, visar det sig, att den procent, pensionsbeloppen utgöra af aflöningsbeloppen, varierar rätt betydligt. För lägsta gruppen är medelprocenten 76,9, för den nästa 68,75, sedan stiger den till 70, hvarefter den omvexlande faller och stiger utan någon bestämd regel.

Fullmäktige anse, att de tjänsteinnehafvare, hvilkas aflöningsförmåner icke öfverstiga 400 kronor, borde få hela sin aflöning i pension. Hvad angår de tjänsteinnehafvare, hvilkas aflöning öfverstiger 400 kronor, men icke uppgår till 1,000 kronor, torde de visserligen icke böra få behålla sina löneförmåner oafkortade, då de från tjänsten afgå, men det torde dock vara med billighet öfverensstämmande, att dessa svagt aflönade tjänsteinnehafvare få bibehålla en jemförelsevis något större del af sin aflöning; och fullmäktige anse dem böra erhålla 70 % af lönen med tillägg af 20 % af det belopp, hvarmed lönen understiger 1,000 kronor. Detta skulle verka sålunda, att tjänsteinnehafvare med 500 kronor i aflöning bekomme 90 % deraf såsom pension, tjänsteinnehafvare med 600 kronor i aflöning 83 % o. s. v. i alldeles jemnt fallande skala; tjänsteinnehafvare med 900 kronor i aflöning erhöle deraf 72 % i pension. För dem, hvilkas aflöning går till 1,000 kronor eller derutöfver, anse fullmäktige pensionen böra bestämmas till 70 % af aflöningsförmånerna, dock så att pensionen i intet fall må blifva större än 7,000 kronor. Om, på sätt komitén föreslagit, det högsta pensionsbeloppet bestämdes till endast 6,000 kronor, skulle för åtskilliga bland de högst aflönade tjänste-

innehafvarne, såsom ledamöterna af Konungens Högsta Domstol m. fl., skilnaden mellan deras löneförmåner under tjänstetiden och deras pension efter afskedstagandet blifva allt för stor och pensionen således icke komma att stå i skäligt förhållande till aflöningsbeloppet.

Fullmäktige hemställa alltså,

att mom. 1 af § 9 i pensionslagen måtte jemväl sålunda ändras, att pensionerna skola utgå:

för tjensteinnehafvare, hvars aflöning icke öfverstiger 400 kronor, med aflönings hela belopp;

för tjensteinnehafvare, hvars aflöning öfverstiger 400 kronor, men icke uppgår till 1,000 kronor, med 70 % af aflöningen med tillägg af 20 % af det belopp, hvarmed aflöningen understiger 1,000 kronor; och

för tjensteinnehafvare, hvars aflöning uppgår till 1,000 kronor eller till belopp derutöfver, med 70 % af aflöningen, dock så att pensionen i intet fall uppgår till högre belopp än 7,000 kronor,

äfvensom att i sammanhang med de sålunda föreslagna bestämmelser måtte stadgas, att, om pensionsbelopp, beräknadt efter här angifna grunder, skulle falla mellan fem- eller tiotal kronor, pensionen skall afjemnas till närmast högre fem- eller tiotal kronor.

Komitén har uti § 9 mom. 2 föreslagit, att de i § 1 mom. 2 omförmälde professorer vid universitetet och Karolinska mediko-kirurgiska institutet, hvilka icke innehafva lön å stat, fastställd af Konung och Riksdag, skola vara med hänsyn till pensionsbelopp likstälde med högst aflönade bland öfriga professorer vid dessa lärosäten. Vid Karolinska institutet finnas 3 professorer, hvilkas aflöningsförmåner äro 500 kronor lägre än de öfriga å staten uppförda professors aflönningarne, hvaremot pensionen för närvarande är för samtliga professorerne lika. Enligt förslaget till pensionslag skulle omförmällda 3 professorer få lägre pension än öfrige professorer vid Karolinska institutet. Detta har synts fullmäktige möta betänklighet och då innehafvaren af Malmstenska professuren, ehuru hans lön är lägre än den, som tillkommer en hvar af omförmällda 3 professorer, skulle enligt komiténs förslag erhålla högre pension än desse, torde komiténs förslag i denna del vara mindre följdrigtigt.

Fullmäktige hemställa derföre,

att i fråga om det belopp, hvarmed hel pension bör utgå, de professorer vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet, hvilkas aflöning understiger den, som är anslagen till högst aflönade professorerne vid samma lärosäte, skola anses med desse likstälde.

Registratorn i Justitierevisionen åtnjuter i lön 3,000 kronor med två ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor, men hans tjenstgöringspenningar äro satta till endast 500 kronor, beroende derpå, att han af lösen för afskrifter och diariibevis samt af provision å stämpelpappersförsäljning har särskild inkomst, som ansetts uppgå till sammanlagdt 3,000 kronor. Registratorn i Justitiedepartementet uppbär åter i lön 2,500 kronor med två ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor, samt i tjenstgöringspenningar 1,500 kronor, hvarjemte han i likhet med registratorn i Justitierevisionen åtnjuter inkomst af lösen och provision, men till belopp af endast omkring 200 kronor. På grund af nu gällande pensionsbestämmelser har registratorn i Justitierevisionen 500 kronor högre pension än registratorn i Justitiedepartementet. Om den allmänna regel för pensionens bestämmande, som fullmäktige föreslagit, komme att tillämpas i afseende på registratorn i Justitierevisionen, skulle han deremot till följd af det särskilda sätt, hvarpå hans aflöning är anordnad, komma att i pension erhålla högst 3,150 kronor, under det att registratorn i Justitiedepartementet i likhet med öfrige registratorer i statsdepartementen erhöle 3,500 kronor. Fullmäktige hemställa derföre,

att i fråga om det belopp, hvarmed hel pension bör utgå, registratorn i Justitierevisionen skall vara likställd med registratorn i Justitiedepartementet.

Förste landtmätare åtnjuta enligt nu gällande stat i lön 1,500 kronor med ett ålderstillägg å 400 kronor och i tjenstgöringspenningar 700 kronor, så att deras aflöningsförmåner från statsverket kunna uppgå till 2,600 kronor. Den pension, som tillkommer förste landtmätare från allmänna indragningsstaten, är bestämd till 2,500 kronor, vare sig de kommit i åtnjutande af ålderstillägg eller icke. Att pensionen blifvit bestämd till ett belopp, som närmar sig hela aflöningsbeloppet för tjensteinnehafvaren, sedan han erhållit ålderstillägg, beror uppenbarligen på den omständighet, att aflöningen från statsverket icke är den enda inkomst, förste

landtmätaren har af sin tjenst, då han nemligen dessutom för sina tjänsteförrättningar uppbär arfvode enligt taxa. Dessa inkomster utöfver de å staten uppförda aflöningsförmånerna kunna emellertid icke tagas i beräkning vid bestämmande af pensionsbelopp enligt den nya pensionslagen, och förste landtmätarnes pension skulle vid densammas beräknande endast efter aflöningen på stat blifva vida lägre, än som kan anses skäligt. Billigheten synes därför fordra, att förste landtmätare varder i förevarande hänseende likstald med någon tjänsteman inom landtmäteristaten, med hvilken förste landtmätare kan anses vara i afseende å tjänsteställning jemförlig. Ingeniör vid Landtmäteristyrelsen åtnjuter i lön 1,800 kronor med 2 ålderstillägg, hvartera å 500 kronor, samt i tjänstgöringspenningar 1,200 kronor, och om han, efter att hafva kommit i åtnjutande af endast ett ålderstillägg, afgår med pension från allmänna indragningsstaten, blifver pensionen enligt de af fullmäktige ifrågasatta grunder 2,450 kronor, hvilket belopp närmar sig det, som förste landtmätare nu erhåller i pension. Fullmäktige hemställa därför,

att förste landtmätare varder i fråga om det belopp, hvarmed hel pension bör utgå, likstald med ingeniör vid Landtmäteristyrelsen, sedan denne kommit i åtnjutande af ett ålderstillägg.

Kommissionslandtmätare, hvilka icke uppbära någon aflöning på stat, intaga derigenom en undantagsställning. I afseende å deras pensionering äro ock meddelade alldeles särskilda bestämmelser, innehållande, bland annat, stadgande om ett begränsadt antal pensionsrum; och då reglering af nämnda pensionsförhållanden synes kunna tid efter annan ifrågakomma, samt för öfrigt de grunder, som i en allmän pensionslag kunna afgifvas för pensions beräkning m. m., icke kunna med afseende å kommissionslandtmätare tillämpas, hemställa fullmäktige,

att i fråga om pension för kommissionslandtmätare skall gälla hvad derom särskildt är eller framdeles kan blifva bestämdt.

§ 10.

I stället för hvad i andra punkten af denna paragraf föreslagits i fråga om pensionsbeloppets utjemnande, torde, i öfverensstämmelse med fullmäktiges förslag här ofvan under § 9 mom. 1 samt det af komitén

uti förslaget till reglemente för civilstatens pensionskassa för enkor och barn § 6 mom. 2 inrymda stadgande, böra bestämmas,

att, om det pensionsbelopp, som efter den stadgade beräkningsgrunden uppkommer, skulle falla emellan fem- eller tiotal af kronor, pensionen skall afjemnas till närmast högre fem- eller tiotal kronor.

§ 13.

Fullmäktige, som anse den af komitén föreslagna påföljd för underlåtenhet att under tre på hvarandra följande år uttaga pension vara onödigt sträng, hemställa på grund deraf och med hänsyn dertill, att pensionsrätten icke skulle kunna återskänkas utan att frågan derom gjordes till föremål för särskild pröfning af Riksdagen, att, i likhet med hvad i § 33 af nu gällande reglemente för civilstatens pensionsinrättning är förordnad, måtte i § 13 pensionslagen stadgas,

att den, som under loppet af fem år sin pension ej uttagit, skall varda från pensionsstaten afförd, och att, om han sedermera anmäler sig å nyo, han må ega att i den ordning, hvori han sig sålunda anmält, komma i åtnjutande af den förut innehafda pensionsrätten, dock utan rättighet att för den förflutna tiden någon pension åtnjuta.

§ 19.

Fullmäktige anse, att ifrågavarande lag icke bör tillämpas på den, som, efter det lagen trädt i kraft, möjligen erhåller transport till annan syssla af alldeles samma slag som den, från hvilken transport sker, ehuru med annan tjänstgöringsort, och då paragrafen med dess föreslagna ordalydelse skulle kunna på annat sätt tillämpas, hafva fullmäktige funnit det böra ifrågasättas,

att ett förtydligande i angifna syftet må ega rum.

Förslaget till reglemente för civilstatens pensionskassa för enkor och barn.

§ 4.

Mom. 1. Af samma skäl, som vid granskningen af förslaget till pensionslag för civilstaten blifvit anförda i fråga om bostadsförmåns inräknande i det lönebelopp, som lägges till grund för bestämmandet af pensionens storlek, anse fullmäktige,

att i delaktighetsbelopp, hvarom i denna § sägs, likaledes bör inräknas bostadsförmån, äfven om den icke blifvit i staten till visst belopp upptagen eller kan med ledning af staten till dylikt belopp uppskattas, samt att bostadsförmån i nämnda fall bör beräknas till femton procent af öfriga löneförmåner.

Mom. 2. I afseende å § 9 mom. 2 i förslaget till pensionslag hafva fullmäktige i fråga om det belopp, hvarmed hel pension bör utgå, anmärkt:

att tre professorer vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet, hvilkas aflöning understiger den, som är anslagen åt högst aflönade professorer vid samma lärosäte, borde anses med dessa likstälde;

att registratorn i Justitierevisionen borde anses likställd med registratorn i Justitiedepartementet; och

att förste landtmätare borde anses likställd med ingenjör vid Landtmäteristyrelsen, sedan han kommit i åtnjutande af ett ålderstillägg.

De skäl, som föranledt fullmäktige till ofvanstående anmärkningar, ega äfven tillämplighet beträffande ifrågavarande tjänsteinnehafvares delaktighetsbelopp, och fullmäktige anse derföre,

att enahanda likställighet bör ega rum jemväl i fråga om delaktighetsbeloppen.

Då kommissionslandtmätare icke hafva någon aflöning, kan deras delaktighetsbelopp icke bestämmas efter samma grund som andra tjänsteinnehafvares. Det torde derföre lämpligast böra utsättas i en viss summa; och med hänsyn till kommissionslandmätarens tjänsteställning anse fullmäktige,

att deras delaktighetsbelopp skäligen må kunna sättas till 2,400 kronor.

Då i sista stycket af mom. 2, sådant det är affattadt, lemnas obestämmt med hvilka bland vaktmästarne hos Generalpoststyrelsen vaktbetjente vid postverkets distriktsförvaltningar och postanstalterna skola i fråga om delaktighetsbelopp vara likstälde, anse fullmäktige,

att, i öfverensstämmelse med hvad i § 9 mom. 2 pensionslagen är föreslaget, jemväl här bör i fråga om delaktighetsbelopp bestämmas, att omförmälde vaktbetjente skola vara likstälde med de vaktmästare hos Generalpoststyrelsen, hvilka kommit i åtnjutande af ålderstillägg.

§ 14.

De inträdes- och befordringsavgifter, hvilka blifvit af komitén föreslagna, skulle blifva för tjensteinnehafvarne synnerligen betungande. Någon lindring kan icke åstadkommas på annat sätt, än att antingen pensionerna minskas eller ock staten såsom arbetsgifvare bidrager med den del af de erforderliga beloppen, som icke från tjensteinnehafvarne kan utfordras utan fara att desse bringas i alltför stort trångmål för sin utkomst. Pensionerna hafva icke blifvit föreslagna till högre belopp, än behovet oundgängligen kräfver, och någon nedsättning i avgifterna kan således icke ifrågakomma. Det återstår då endast det andra alternativet, nemligen att staten träder emellan. De behjertansvärda skälen härför hafva särskildt framhållits och utvecklats i en vid komiténs betänkande fogad reservation af en bland komiténs ledamöter, häradshöfdingen V. Ryman. Då fullmäktige, i likhet med denne reservant, föreställa sig att statens tillskott borde utgöra hvad som motsvarar hälften af de utaf komitén såsom nödiga beräknade års- och befordringsavgifterna, att utgå i den mån pensioneringen icke utan sådant bidrag kunde med delegarnes egna avgifter uppehållas — hvilket tillskott förutsätter anvisande af ett förslagsanslag för ändamålet — få fullmäktige,

med hemställan om beviljande af nu nämnda bidrag af statsmedel, föreslå, att § 14 så ändras, att inträdesavgift skall utgå med *tolf och en half procent* af det delaktighetsbelopp, för hvilket vid första ut-

nämning till tjenst inträde i kassan sker, och befodringsafgift med *tolf och en half procent* af hvarje derefter skeende höjning i delaktighetsbelopp.

§ 15.

De höga inträdes- och befodringsafgifter, som blifvit föreslagna, komma, äfven om de på sätt ofvan hemstälts blifva minskade till följd af statens mellankomst, att blifva särdeles betungande för tjensteinnehafvarne och i synnerhet för de lägst aflönade. Detta blifver företrädesvis märkbart när vederbörande, såsom allt emellanåt inträffar, åtnjuter största delen af eller hela aflöningen före sin utnämning till ordinarie tjenst, emedan de då skulle få efter utnämningen vidkännas en mycket betydlig minskning i inkomst under det första året efter sin befodran, under hvilket år, enligt förslaget, inträdes- och befodringsafgifterna böra betalas. Det skulle utan tvifvel bereda tjensteinnehafvarne en stor lättnad, om det tillätes dem att afbördas sig dessa afgifter genom proportionerliga afdrag å aflöningen under loppet af två år. Det kunde ifrågasättas, att å den oguldna delen af afgifterna skulle erläggas dels ränta och dels en riskpremie, mot hvilken kassan afstode från den del af afgiften, som kunde vid delegares död vara ogulden; och anse sig fullmäktige taga tillräcklig hänsyn till kassans säkerhet, om i nu afsedda fall inträdes- och befodringsafgifterna beräknas fem procent högre än eljest.

Fullmäktige anse således,

att i § 15 bör medgifvas rättighet för delegare, som det önskar, att få inträdes- och befodringsafgifterna fördelade till betalning på två år från och med den månad, då delaktighet i kassan enligt § 3 eller höjning i delaktighetsbelopp inträdt, samt att för delegare, som här af sig begagnar, nämnda afgifter böra förhöjas med en tjugonedel af det belopp, hvarmed desamma eljest skolat utgå.

§ 16.

Mom. 2. Bestämmelsen att för delegare, som icke åtnjuter aflöning eller pension af staten, proportionerlig andel af hans afgifter förfaller till betalning den första dagen i sista månaden af hvarje kalenderkvartal, synes kunna medföra olägenheter. Om utnämning till tjenst

sker någon af de sista dagarne i en månad, kan det hända, att den nyutnämnde, antingen därför att han ej fått kännedom om utnämningen eller af annan orsak, icke kan å föreskrifven dag erlægga sin afgift. En aflägsse boende tjänsteman skulle för öfrigt vara nödsakad att flere dagar förut insända afgiften. Om han, efter att hafva inbetalt afgiften i förskott, aflider före den dag, då afgiften bort erläggas, har han till kassan erlagt afgift för en månad för mycket, och det skulle möta svårighet för sterbhusdelegarne att återfå en redan erlagd afgift. Möjligen måste detta på grund af bestämmelsen i § 18 vägras. Fullmäktige anse det därför vara lämpligare, om det bestämdes,

att afgiften bör erläggas under förra hälften af kvartalets sista månad.

§ 17.

Det torde ofta vara omöjligt att, så snart aflöning eller pension förfallit till betalning, insända redovisning för derå belöpande afgifter till kassan. Fullmäktige anse det vara lämpligare,

att redovisning skall afgifvas efter utgången af hvarje kvartal, och att samtidigt de under kvartalet inflyttna afgifter till pensionskassan redovisas.

§ 19.

Om staten bidrager med en del af inträdes- och befodringsavgifterna, bör delegare, som, på sätt i denna § sägs, utträder ur kassan, naturligtvis icke utbekomma mera af oförmälda afgifter, än som af *honom* erlagts, hvarföre fullmäktige anse,

att i mom. a) efter ordet »redan» böra inskjutas orden »af honom».

§ 21.

Då uttrycket »eller annorledes lagligen fullkomnade» kan lemna rum för olika tolkningar, anse fullmäktige,

att åt denna § bör gifvas sådan lydelse, att der-

under icke kunna hänföras andra äktenskap än sådana, som antingen blifvit fullbordade med vigsel eller ock blifvit inför borgerlig myndighet i laga ordning afslutade.

§ 23.

Enligt § 23 i förslaget skulle, i händelse delegare inginge äktenskap, under det han lede af sjukdom, som inom sex månader medförde hans död, äktenskapet ej grundläggas rätt för enkan att få pension; dock att, om anledning finnes till det antagande, att sjukdomen vid äktenskapets ingående icke var för delegaren bekant, styrelsen skulle ega pröfva, huruvida pension må tilläggas enkan. Det kan emellertid inträffa, att delegaren vid äktenskapets ingående lidit af någon skenbart obetydlig sjukdom, om hvilken han egt kännedom, och derest denna sjukdom sedermera så utvecklats, att den inom sex månader medfört hans död, skulle det vara obilligt, om enkan skulle gå förlustig pensionsrätt. Fullmäktige anse derföre,

att i § 23 ordet »sjukdomen» bör utbytas mot orden »sjukdomens lifsfarliga beskaffenhet».

§ 27.

Enligt komiténs förslag skulle styrelsens ordförande och en af de fyra styrelseledamöterna kunna utses bland personer, som icke äro delegare i kassan.

Då det icke lider tvifvel, att bland kassans mycket talrika delegare i hufvudstaden skall finnas att tillgå lämplig ordförande, synes böra stadgas, att ordföranden i kassans styrelse städse skall utses bland delegarne, hvilka ju måste förutsättas ega det största intresset för kassans angelägenheter.

Komitén har ansett det vara af vigt för betryggande af kassans säkerhet, att i styrelsen finnes en person med särskild fackkunskap i matematiskt-tekniskt hänseende, och detta lär vara anledningen till förslaget att en af de fyra ledamöterna finge väljas utom delegarnes krets.

Ett *ovilkorligt* stadgande att en af styrelseledamöterna skall ega omförmälda särskilda fackkunskap synes dock mindre tjenligt. Fack-

männen inom detta område äro ganska få, och det blefve kanske icke alltid möjligt att bland dem finna någon, som med den särskilda fackkunskapen förenade öfriga för en ledamot af styrelsen nödiga egenskaper och tillika vore både villig och oförhindrad att åtaga sig befattningen.

På det att biträde af person med särskild fackkunskap angående pensionsinrättningar af sådan art som den ifrågavarande alltid måtte stå direktionen till buds, synes deremot vida lämpligare, att, i öfverensstämmelse med den anordning, som träffats i afseende å arméns nya enke- och pupillkassa, af Kongl. Maj:t efter förslag af styrelsen förordnas en konsulent till styrelsens biträde. Denne konsulent skulle hufvudsakligen vaka deröfver, att kassan, så vidt på afgifternas tillräcklighet och beräkningarnes tillförlitlighet kunde bero, ständigt befunnes i stånd att fullgöra sina förbindelser. Honom skulle derföre åligga att verkställa den i § 33 föreskrifna, hvart femte år återkommande utredning öfver inrättningens tillstånd likasom äfven den årliga beräkning angående beloppen af kassans fonder, som föreskrifves i § 34. Konsulenten borde vara skyldig att på kallelse öfvervara styrelsens förhandlingar i ämnen, som röra pensionskassan, samt ega rättighet att deltaga i öfverläggningarne men icke i besluten. Han borde till styrelsen eller, om han funne det erforderligt, till Kongl. Maj:t göra framställningar och förslag beträffande de åtgärder, som han kunde finna behöfliga eller nyttiga för kassans bestånd och förkofran. Konsulenten borde åtnjuta skäligt arvode samt förordnas på viss tid t. ex. tre år i sänder.

Fullmäktige anse alltså,

att § 27 i förslaget till reglemente för pensionskassan borde sålunda ändras, att ordföranden och samtliga ledamöterna i styrelsen skola vara delegare i kassan, samt att det ovilkorliga stadgandet, att en af styrelsens ledamöter skall ega särskild fackkunskap för bedömande af pensionsfrågor i matematiskt-tekniskt hänseende, borde uteslutas, äfvensom att i reglementet borde intagas bestämmelser rörande förordnande af en konsulent med de åligganden, som här ofvan angifvits.

§ 33.

Det måste anses såsom en brist i förslaget, att åt delegarne icke

inrymmes rätt att i något afseende genom valda fullmäktige bevaka sina intressen. Denna brist framträder synnerligen tydligt af de i § 33 föreslagna bestämmelser, enligt hvilka beslut till och med i fråga om höjning af afgifterna eller sänkning af pensionsbeloppen skulle kunna komma till stånd utan delegarnes hörande. Väl torde i allmänhet delegarnes rätt och kassans säkerhet blifva tillgodosedda derigenom, att, såsom komitén föreslagit, högsta inseendet öfver den nya pensionskassan utöfvas af Kongl. Maj:t, och att förvaltningen bestrides genom en af Kongl. Maj:t tillsatt styrelse, samt vidare genom bestämmelserna i §§ 36, 37 och 39 om granskning af och kontroll å kassans räkenskaper och förvaltning; men om ock delegarne, då kassans förvaltning komme att ombesörjas med statens medel, må afstå från utöfvande af inflytande på förvaltningen och kontrollen, borde dock, enligt fullmäktiges omdöme, delegarne icke afsäga sig rättigheten att genom fullmäktige öfverlägga och fatta beslut i frågor, som angå sjelfva grunderna för pensionsinrättningen eller ändringar i och tillägg till reglementet. Fullmäktige anse sig således icke kunna eftergifva fordran på en representation för delegarne, om än denna representations befogenhet kunde inskränkas sålunda, att det skulle tillkomma densamma att fatta beslut i frågor rörande ändringar i eller tillägg till reglementet för pensionskassan för enkör och barn, hvilka beslut dock ej utan Kongl. Maj:ts fastställelse blefve gällande, hvarjemte representationen skulle hafva att afgifva yttrande i frågor, i hvilka Kongl. Maj:t kunde vilja höra delegarne. Representationen torde i allmänhet ej heller behöfva sammankomma oftare än en gång hvart tionde år, till följd hvaraf kostnaderna, hvilka väl i likhet med de egentliga förvaltningskostnaderna borde utgöras af statsverket, blefve temligen obetydliga. Då den nuvarande indelningen i pensionsklasser skulle upphöra, måste emellertid för valen af fullmäktige stadgas andra grunder än de nu gällande. Fullmäktige hafva tänkt sig, att delegarne skulle, med hänsyn till sina delaktighetsbelopp, kunna indeles i två grupper, omfattande, första gruppen dem, hvilkas delaktighetsbelopp öfverstege 4,500 kronor, och den andra dem, hvilkas delaktighetsbelopp utgjorde 4,500 kronor eller belopp derunder, att samtliga delegare skulle ega att, hvar inom den grupp han tillhörde, utöfva valrätt vid val till fullmäktige, att för valbarhet skulle erfordras ett delaktighetsbelopp af minst 1,200 kronor samt att antalet fullmäktige kunde sättas till allenast 16 med en af Kongl. Maj:t bland delegarne utsedd ordförande. Huru fullmäktige för öfrigt ansett ifrågavarande representation kunna lämpligast anordnas, inhämtas närmare af det förslag, som innefattas i bilagan A till detta

utlåtande (se bilaga 4 härnedan), till hvilken bilaga fullmäktige tillåta sig att i fråga derom hänvisa. Fullmäktige hemställa alltså,

att i reglementet måtte, i enlighet med fullmäktiges ofvanberörda förslag, intagas bestämmelser om rätt för delegarne att genom fullmäktige yttra sig och besluta i pensionskassan rörande viktigare frågor.

§ 35.

Då det möjligen kan blifva förenadt med svårigheter att hinna få bokslutet och den beräkning af kassans fonder, som omförmäles i § 34, verkställda inom utgången af mars månad året efter det, bokslutet afser, samt det icke synes vara förenadt med någon större olägenhet, derest bokslutet afslutas inom utgången af april, anse fullmäktige,

att i § 35 ordet »mars» borde utbytas mot »april».

§ 36.

Såsom en följd häraf anse fullmäktige vidare, att, med ändring af § 36 i förslaget, borde stadgas,

att revisorerne skola sammanträda första helgfria dagen i juni, att revisionsberättelsen bör aflemnas inom juni månads slut och att styrelsen skall senast inom den 15 nästföljande juli till Kongl. Maj:t ingifva sin och revisorerne berättelse med det yttrande, som af den senare må föranledas.

Det kunde möjligen inträffa, att tre revisorer svårigen medhunnit att inom föreskrifven tid fullgöra den revisorerne tillkommande granskning af kassans räkenskaper, handlingar och förvaltning, och det torde därför böra öfverlemnas åt Kongl. Maj:t att, om så erfordras, öka antalet. Med anledning häraf och då, på sätt komitén föreslagit, minst en af revisorerne bör ega särskild fackkunskap för bedömning af pensionsfrågor från matematiskt-teknisk synpunkt, anse fullmäktige,

att till verkställande af den i § 36 föreskrifna granskning böra af Kongl. Maj:t utses i mån af behof

tre eller högst fem revisorer, af hvilka minst en skall ega särskild fackkunskap för bedömande af pensionsfrågor från matematiskt-teknisk synpunkt, samt att revisorerne böra vara delegare i kassan, dock att en af revisorerne må kunna utses bland dem, som icke äro delegare.

§ 38.

I denna paragraf torde böra tilläggas,

att jemväl kostnaden för fullmäktiges sammanträden bestrides af staten.

§ 41.

Då det bör vara tillåtet att föra klagan öfver styrelsens beslut i fråga om påförande och beräkning af pensionsavgifter eller sådana avgifters återbekommande, men detta icke tydligt framgår af ordalydelsen i § 41, synes det fullmäktige,

att i § 41 bör stadgas, att hos Kongl. Maj:t må anföras besvär öfver styrelsens beslut i fråga icke all-enast om delaktighet och pensionsrätt, utan äfven om avgifter.

Slutligen få fullmäktige beträffande den nya pensionskassan hemställa,

att i vederbörlig ordning måtte meddelas ett med 6 § i gällande reglemente för civilstatens pensionsinrättning öfverensstämmande stadgande att pensionskassan skall i afseende på avgifter af delegarne ega förmånsrätt näst efter utskylder till kronan.

Då fullmäktige härefter tagit i öfvervägande, huruvida pensionering af *civila tjänsteinnehafvare* vid tidigare ålder än den för rätt till pension från allmänna indragningsstaten bestämda är af sådant behof påkallad, att en särskild anstalt för dylik pensionering fortfarande bör finnas, hafva

fullmäktige till en början tillsett, hvilka de äro, som för närvarande åtnjuta pension från civilstatens pensionsinrättnings tjänstemannafond.

Dessa tillhöra hufvudsakligen följande kategorier:

1:o) postverkets embets- och tjänstemän samt betjente, hvilka, efter att hafva uppnått sextiofem års ålder, erhållit afsked med pension från civilstatens pensionsinrättning och fyllnadspension från postverkets indragningsstat;

2:o) tjänstemän, hvilka i anledning af indragning af de verk, vid hvilka de varit anställda, erhållit pension dels från civilstatens pensionsinrättning och dels, såsom fyllnad, af statsmedel;

3:o) länsmän och kommissionslandtmätare, hvilkas tidigare afskedstagande understundom föranledes af särskilda omständigheter;

4:o) ett fåtal andra tjänstemän, som åtnöjt sig med en lägre pension på grund af god ekonomisk ställning;

5:o) några tjänstemän, hvilka blifvit dömda sina sysslor förlustiga och hvilka, ehuru de derigenom förlorat rätt till pension från pensionsinrättningen, likväl af billighetsskäl beviljats pension.

Det synes deremot ytterst sällan inträffa, att tjänsteman före den ålder, som skulle berättiga honom till pension af statsverket, uteslutande för sjuklighet eller nedsatt arbetsförmåga afgår från tjänsten med åtnjutande allenast af den jemförelsevis ringa pensionen från civilstatens pensionsinrättning.

I reglementet för pensionsinrättningen omnämnes en särskild kategori af pensionstagare, nemligen delegare, som före den för rätt till pension från inrättningen i allmänhet stadgade lefnads- och tjänsteålder blifvit genom obotlig sjukdom alldeles oförmögne att sköta sina tjänster och som sakna annat tillfälle till försörjning, än det de af tjänsten innehåft. En sådan delegare är berättigad att för sin återstående lifstid af pensionsinrättningen fördes med ett efter hans ålder och tjänstetid samt pensionens belopp i den klass, hvartill han hör, lämpadt underhåll enligt närmare bestämmelser, som finnas i reglementet intagna. Dylika pensionärer utgöra emellertid ett mycket ringa antal. Nu mera kunna nemligen de flesta tjänstemän under här anförda förhållanden erhålla tjänstledighet mot afstående af sina tjänstgöringspenningar men med rätt att uppbära lönen, hvilket för dem är långt fördelaktigare än att på nyss omnämnda sätt blifva pensionerade.

För det ursprungliga och egentliga ändamålet med pensioneringen af tjänstemän från civilstatens pensionsinrättning torde särskild pensionsinrättning numera icke vara behöflig, och hvad angår den särskilda pensionering af posttjänstemän, som genom Kongl. brefvet

den 4 juni 1886 ålagts pensionsinrättningen, borde nämnda pensionering på de skäl, som fullmäktige i sin vid 1892 års sammanträde till Eders Kongl. Maj:ts afgifna berättelse anført, i allt fall upphöra. Utöfver de skäl, som i nämnda berättelse andragits, torde särskildt böra framhållas den äfven af komitén påvisade olämpligheten deraf, att med en enke- och pupillkassa är förenad en inrättning för tjenstemannapensionering, då denna pensionering icke kan med noggrannhet fixeras och densamma i följd deraf måste blifva en källa till osäkerhet i fråga om pensionsinrättningens ställning i dess helhet.

Fullmäktige anse alltså,

att, i händelse pensionslag i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad komitén föreslagit varder beslutad, civilstatens pensionsinrättnings verksamhet för tjenstemäns pensionering må kunna upphöra.

Dervid torde dock de tjensteinnehafvare, hvilka redan genom erlagda afgifter beredt sig eventuel rätt till tidigare pension från tjenstemannafonden, icke utan sitt hörande kunna afhändas nämnda rätt; och återkomma fullmäktige härtill vid behandling af frågan om afvecklingen af pensionsinrättningens nu varande förbindelser.

Hvad angår den pensionering af *enkor och barn* efter civile embets- och tjenstemän, som nu bestrides genom civilstatens enke- och pupillkassa, hafva fullmäktige icke kunnat undgå finna, att, på sätt komitén anført, de grunder, på hvilka samma pensionering nu är byggd, icke äro lämpliga. Skyldigheten för delegarne att lemna bidrag till kassan är ojemnt fördelad. Då den olika inträdesåldern icke verkar till höjning eller sänkning af afgifterna, men de bättre aflönade tjensterna i regeln tillträdas först vid mera framskriden ålder, följer nemligen deraf, att pensionsavgifterna merendels drabba tjensteinnehafvare i lägre grader tyngre än tjensteinnehafvare i högre grader. Denna ojemnhet kunde, derest icke statsanslag utginge till kassan, medföra, att de förre finge i viss mån bidraga till pensioneringen af de senares familjer.

Bibehålles civilstatens enke- och pupillkassa, vore utan tvifvel rättast, att grunderna för pensioneringen från denna kassa omarbetades och det i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de grunder, som af komitén angifvits i dess förslag till reglemente för civilstatens pensionskassa för enkor och barn, dervid delegarne nödgades för pensioneringen åtaga sig afgifter till de för densamma verkligt erforderliga beloppen, i den mån icke lättnad kunde erhållas genom bidrag af stats-

medel i en eller annan form. Utan förändring i nu gällande grunder för pensionsavgifternas beräkning skulle naturligtvis den ofvan påpekade ojämheten i deras utgörande komma att vid en afsevärdare stegring af avgiftsbeloppen blifva i sina verkningar vida mera betydelsefull, än den för närvarande är.

Samtidigt skulle det blifva nödvändigt att tillse, huru den nu varande enke- och pupillkassans förbindelser skulle kunna uppfyllas, och detta lär svårligen kunna ske på annan väg än den, komitén angifvit, eller derigenom, att för ändamålet finge användas en större del af tjänstemannafonden, hvilket åter förutsätter, att civilstatens pensionsinrättning befriades från och statsverket deremot öfvertog de på tjänstemannafonden hvilande förbindelser.

Under sådana förhållanden komme enke- och pupillkassan att gestalta sig såsom en ny kassa hufvudsakligen sådan som komitén föreslagit. Den omständighet att stater, som nu ej hafva delegererätt i civilstatens enke- och pupillkassa, komme att inträda i den nya kassan, skulle på intet sätt kunna verka betungande, då dessa nya delegare finge betala fulla värdet af sin delegererätt.

Fullmäktige anse således,

att den pensionering af enkor och barn efter civile embets- och tjänstemän, som nu besörjes genom civilstatens enke- och pupillkassa, må kunna ersättas genom anordnande af en ny pensionskassa för enkor och barn i hufvudsaklig öfverensstämmelse med komiténs förslag.

Beträffande komiténs förslag i fråga om sättet för *afvecklingen af civilstatens pensionsinrättnings nu varande förbindelser* hafva fullmäktige här ofvan erinrat, hurusom den pensionsrätt, som enligt gällande reglemente i vissa fall kan tillkomma delegare från tjänstemannafonden, icke synes kunna afhändas delegarne utan deras medgifvande.

Fullmäktige anse fördenskull,

att från hvarje delegare i civilstatens pensionsinrättning bör inforas yttrande, huruvida han är villig att, mot befrielse från avgifter till pensionsinrättningen i och för sin egen pensionsrätt, afstå från samma pensionsrätt, eller huruvida han fortfarande

vill förbehålla sig nämnda pensionsrätt mot skyldighet i sådant fall att för densamma erlägga de afgifter, som med hänsyn till berörda pensionsrätt äro eller kunna varda bestämda.

Då fullmäktige således icke kunna för sin del godkänna hvad komitén bland åtgärder för afvecklingen under punkten 2:o) mom. a) (sid. 389 i komiténs tryckta betänkande) föreslagit derom, att bestämmelserna i reglementet för civilstatens pensionsinrättning om rätt till pension och begravningshjälp skola upphöra att gälla för alla andra än dem, som vid den tid, då pensionslagen träder i kraft, redan tillträtt sådan pension, och deras sterbhus, hafva fullmäktige att tillse, på hvilket sätt pensionsinrättningens nämnda skyldigheter mot de delegare, hvilka möjligen icke vilja från sin pensionsrätt afstå, må kunna uppfyllas; och synes det fullmäktige icke alltför obilligt, att staten, hvars anslag till civilstatens pensionsinrättning skulle upphöra och som beräknats erhålla ett efter afvecklingen uppkommande icke obetydligt öfverskott af pensionsinrättningens tillgångar, öfvertager här ifrågavarande antagligen föga betungande skyldigheter, med rätt att af bemälda delegare uppbära de afgifter, som af dem borde för pensionsrätten erläggas.

I punkten 2:o) mom. b) har komitén föreslagit, att den årsafgift af två procent utaf stadgad pension, som nu utgår af delegare i civilstatens pensionsinrättning för beredande af pensioner för dem sjelfva, icke vidare skall utgöras för detta ändamål utan i stället inflyta till den nya pensionskassan för enkor och barn. Med anledning af fullmäktiges ofvan berörda förslag, det ifrågavarande årsafgifter möjligen skulle i vissa fall behöfva tagas i anspråk för sitt egentliga ändamål, anse fullmäktige, att ifrågavarande årsafgift af två procent ej bör utgöras af andra än dem, som icke vilja afstå från sin eventuella pensionsrätt, och återkomma fullmäktige längre fram till frågan om beredande af behöflig ersättning åt den nya pensionskassan.

Enligt komiténs förslag under punkt 3:o) skulle statsverket vid afvecklingens början öfvertaga, till utgående från allmänna indragningsstaten, den årliga utbetalningen af afskedade posttjenstemäns pensioner till deras fulla belopp äfvensom utbetalningen af öfriga från civilstatens pensionsinrättning beviljade pensioner till då lefvande afskedade tjänstemän samt begravningshjälp till pensionärers sterbhus. Såsom ersättning härför skulle, jemte det de nu till civilstatens pensionsinrättning för tjänstomannapensionering anvisade statsbidrag indroges, af civilstatens

pensionsinrättnings tillgångar öfverlemnas till statsverket *dels* hvad som motsvarar kapitalvärdena ej mindre af de från civilstatens pensionsinrättning beviljade pensioner till afskedade posttjenstemän, som uppbära fyllnadspension af postmedel, än äfven af öfriga från civilstatens pensionsinrättning beviljade pensioner till afskedade tjenstemän jemte begravningshjälp till pensionärens sterbhus, *dels ock* det öfverskott, som till belopp af omkring 581,000 kronor beräknats uppstå å tjenstemannafondens tillgångar.

Hvilken del af pensionsinrättningens tillgångar vid en sådan anordning borde öfverlemnas till statsverket och hvilken del skulle öfverföras till den nya enke- och pupillkassan, skulle icke kunna utrönas annorledes än genom sannolikhetsberäkningar. Det torde derföre i verkligheten icke vara möjligt att på förhand med noggranhet bestämma det belopp, hvartill öfverskottet å pensionsinrättningens tillgångar må kunna uppgå, likasom man icke läser vara berättigad att helt och hållet förbise det, visserligen icke sannolika fall, att de till den nya enke- och pupillkassan på grund af sannolikhetsberäkningar öfverlemnade tillgångar ej komme att fullt förslå till fullgörande af den pensionerings-skyldighet, samma kassa från den äldre kassan öfvertagit.

En sådan brist finge naturligtvis icke i någon mån drabba den nya kassan, hvilken ju har andra delegare än den gamla.

Å andra sidan torde ej heller, i händelse det framdeles, emot hvad som antagits, skulle visa sig, att öfverskottet uppginge till ett betydligare belopp, detta böra till statsverket inbetalas i sin helhet, oafsedt till hvilken siffra, öfverskottet kunde belöpa sig. Skulle det samma i verkligheten befinnas öfverstiga en summa af 600,000 kronor, borde enligt fullmäktiges mening de derutöfver förefintliga öfverskottsmedel bibehållas bland den nya kassans tillgångar för att närmast utgöra en reserv- eller garantifond, hvars afkastning kunde efter omständigheterna användas till lindring i afgifterna eller till att förekomma behof af deras förhöjning eller ock eljest för något kassans ändamål, som delegarne kunde finna företrädesvis angeläget att främja. Ett förfogande på detta sätt öfver en del af öfverskottet synes desto lämpligare, som genom bildande af en dylik fond för den nya kassan tillika uppenbarligen befordrades ett statens intresse.

Med hänsyn till de sålunda berörda förhållanden hafva fullmäktige ansett, att här ofvan omförmälda, möjligen uppkommande öfverskott å civilstatens pensionsinrättnings tillgångar borde först vid afvecklingens slut och intill ett belopp af högst 600,000 kronor öfverlemnas till statsverket, samt att med statsverkets eventuella rätt till nämnda

öfverskottsmedel jemväl bör vara förenad skyldighet för statsverket att å andra sidan ansvara för den brist, som uppstode, i händelse nya enke- och pupillkassan mot förmodan icke med de till densamma öfverlemnade tillgångar skulle kunna fullgöra de skyldigheter, som den nya kassan enligt § 42 i komiténs förslag till reglemente komme att från civilstatens nuvarande enke- och pupillkassa öfvertaga, hvarjemte fullmäktige anse, att, derest det skulle uppstå öfverskott till högre belopp än 600,000 kronor, de öfriga öfverskottsmedlen borde utgöra en fond, öfver hvilken delegarne i civilstatens nya pensionskassa för enkor och barn skulle ega att för pensionskassans ändamål förfoga.

I punkten 5:o har komitéen föreslagit, att, så snart civilstatens pensionskassa för enkor och barn komme att träda i verksamhet, skulle till densamma från civilstatens nuvarande pensionsinrättning öfverflyttas dels rätten till de med sju procent af delegarepension nu utgående afgifter af dem, som vid öfverflyttningen vore delegare i civilstatens enke- och pupillkassa, dels ock hvad som af civilstatens pensionsinrättnings samt enke- och pupillkassans egna tillgångar derutöfver erfordrades för att erhålla ett belopp, motsvarande kapitalvärdet af sistnämnda kassas dåvarande förbindelser till pensionärer samt gifte och ogifte delegare. I afseende å ofvannämnda afgifter af sju procent må emellertid erinras, att nu utgående afgifter till enskilda enke- och pupillfonden äro bestämda till endast fem procent, samt att fullmäktige uttalat den åsigt, att de till tjenstemannafonden särskildt utgående två procenten borde fortfarande erläggas till statsverket af de delegare, som möjligen icke afstå från rätt till egen pension vid tidigare år, hvaremot samma afgift icke borde af andra erläggas. Under förutsättning af bifall härtill borde alltså årsafgifterna till enskilda enke- och pupillfonden, hvilka under öfvergångstiden skulle ingå till den nya pensionskassan, höjas från fem till sju procent af delegarepension.

Då, enligt hvad fullmäktige förut anfört, möjligen uppkommande öfverskott i civilstatens pensionsinrättnings tillgångar icke borde förr än vid afvecklingens slut öfverlemnas till statsverket, synes till den nya pensionskassan, då den träder i verksamhet, böra från civilstatens pensionsinrättning öfverlemnas samtliga de tillgångar, som icke måste af statsverket öfvertagas till betäckande af kapitalvärdet utaf de från pensionsinrättningen beviljade pensioner till afskedade posttjenstemän, som erhållit fyllnadspensioner af postmedel, och kapitalvärdet af öfriga från samma pensionsinrättning beviljade pensioner till afskedade tjenstemän jemte begravningshjelp till pensionärers sterbhus, hvarefter vid

afvecklingstidens slut hvad som då befinnes öfrigt skulle användas på sätt ofvan blifvit anfördt.

De grunder, hvilka alltså enligt fullmäktiges åsigt borde tillämpas vid öfvergången och afvecklingen, i hvad angår civilstatens pensionsinrättning, få fullmäktige, följande, så vidt ske kan, den af komitén (sid. 389) begagnade uppställningen, sammanfatta sålunda:

1:o). Innan pensionslagen för Sveriges civilstat träder i gällande kraft och civilstatens pensionskassa för enkör och barn börjar sin verksamhet, bör genom särskild person, som af Kongl. Maj:t förordnas, ny beräkning verkställas af kapitalvärdena:

a) utaf de från civilstatens pensionsinrättning då utgående pensioner till de afskedade posttjenstemän, som erhålla fyllnadspension af postmedel;

b) utaf öfriga från samma pensionsinrättning beviljade pensioner till då lefvande afskedade tjenstemän äfvensom begravningshjälp till pensionärers sterbhus;

c) utaf civilstatens enke- och pupillkassas samtliga då varande förbindelser dels till pensionärer och dels till gifte och ogifte delegare.

2:o). Till iakttagande så snart pensionslagen träder i kraft skall förordnas:

a) att inga nya delegare emottagas i civilstatens pensionsinrättning, samt att bestämmelserna i reglementet för samma pensionsinrättning om rätt till pension och begravningshjälp skola upphöra att gälla för alla andra än *dels dem, som vid nämnda tidpunkt redan tillträdt sådan pension, och deras sterbhus, dels ock dem, som vilja fortfarande bibehålla sin rätt enligt nämnda reglemente mot skyldighet att derför erlägga de afgifter, som äro eller kunna varda bestämda.*

b) *att i följd häraf endast sistnämnde delegare skola erlägga den årsafgift af två procent utaf stadgad pension, som nu af delegarne i samma pensionsinrättning utgår för beredande åt dem af pensioner från inrättningen.*

3:o). Mot det att alla nu till civilstatens pensionsinrättning för tjenstemannapensionering anvisade statsbidrag indragas, äfvensom vidare till statsverket öfverlemnas af civilstatens pensionsinrättnings tillgångar dels hvad som motsvarar de under 1:o) a) och b) omförmälda kapitalvärden, dels ock *intill ett belopp af högst 600,000 kronor hvad som vid afvecklingens slut befinnes ej hafva erfordrats för täckande af de under 1:o) c) omförmälda kapitalvärden,*

öfvertager statsverket till utgående från allmänna indragningsstaten den årliga utbetalningen af:

afskedade posttjenstemäns pensioner till deras fulla belopp; och civilstatens pensionsinrättnings under 1:o) b) omförmälda pensioner och begrafningshjelp,

hvarjemte, för det fall att de till civilstatens nya pensionskassa för enkor och barn från civilstatens pensionsinrättning öfverlemnade tillgångar skulle under afvecklingen finnas icke förslå till täckande af de under 1:o) c) omförmälda kapitalvärden, statsverket tillhandahåller de medel, som der- utöfver kunna vara för ändamålet erforderliga.

Civilstatens pensionsinrättnings skyldigheter mot de delegare, hvilka möjligen icke finnas villiga att, mot befrielse från afgifter i och för sin egen pensionering från inrättningen, afstå från denna pensionsrätt, fullgöras jemväl af staten, hvaremot staten af nämnda delegare uppbär de afgifter, som med hänsyn till sagda pensionsrätt äro eller kunna vara bestämda.

4:o). Så snart civilstatens nya pensionskassa för enkor och barn träder i verksamhet, skola till densamma öfverflyttas från civilstatens pensionsinrättning:

1) rätt att af dem, som vid öfverflyttningen äro delegare i civilstatens enke- och pupillkassa, uppbära årsavgifter med sju procent i stället för nu utgående fem procent af delegarepension; samt

2) de af civilstatens pensionsinrättnings samt sistnämnda enke- och pupillkassas egna tillgångar, som icke omedelbart öfverlemnats till statsverket för täckande af de under 1:o) a) och b) omförmälda kapitalvärden.

Skulle å de till nya pensionskassan för enkor och barn enligt denna punkt öfverlemnade tillgångar efter fullgörandet af samtliga under punkten 1:o) c) omförmälda förbindelser förefinnas öfverskott utöfver det staten i sådan händelse tillkommande högsta belopp eller 600,000 kronor, skall återstoden utgöra en fond, öfver hvilken delegarne i civilstatens nya pensionskassa ega att för pensionskassans ändamål förfoga.

5:o). Samtliga de statsanslag, som, då den nya kassan träder i verksamhet, utgå till civilstatens pensionsinrättning och civilstatens nuvarande enke- och pupillkassa, skola indragas, hvad angår anslaget till civilstatens enke- och pupillkassas allmänna fond i den mån redan varande pensionärer afgå.

Hvad komiterade för öfrigt (sid. 391—392) föreslagit i fråga om den framtida förvaltningen af civilstatens pensionsinrättnings donations-

fonder, om den inom civilstatens pensionsinrättning bildade kapital- och lifränteförsäkringsanstalt samt om upphörande af nu gällande reglementen äfvensom räkenskapernas afslutande och granskning, har icke gifvit fullmäktige anledning till anmärkning.

För fullmäktige återstår härefter att angifva de ändringar, fullmäktige med anledning af de utaf fullmäktige här ofvan uttalade åsigter eller eljest funnit böra ifrågakomma uti de af komitén i dess förslag till reglemente för civilstatens pensionskassa för enkor och barn intagna öfvergångsstadganden.

§ 42.

Fullmäktige anse,

att åt § 42 bör gifvas sådan förändrad redaktion, att deraf tydligt framgår, det delegarne i den nya pensionskassan för enkor och barn icke under några omständigheter skola hafva skyldighet att med den nya kassans egna tillgångar fullgöra de äldre kassornas förbindelser.

§ 43.

På det att de gamla kassornas tillgångar icke måtte varda med hvarandra sammanblandade, torde i § 43 mom. 1 föreskrivas,

att de tillgångar, som för de i § 42 omnämnda ändamål ingå till den nya kassan, skola derstädes särskildt för hvarje kassa bokföras.

§ 46.

Till förtydligande af innehållet af denna §

torde efter orden »högre pensionsrätt för enka och barn» böra tilläggas »än den, hvartill han förut varit för dem berättigad».

De remitterade handlingarna varda härmed återställda jemte utdrag af fullmäktiges protokoll, utvisande de särskilda meningar, som vid ärendets behandling blifvit uttalade.

Stockholm den 30 maj 1895.

Underdånigst:

På fullmäktiges vägnar:

NILS VON STEYERN.

Georg Carlson.

Bilaga 4.

Grunder för organisation af fullmäktige för civilstatens pensionskassa för enkor och barn.

Delegarne i civilstatens pensionskassa för enkor och barn sammanträda i hufvudstaden genom fullmäktige på Kongl. Maj:ts nådiga kallelse första gången inom sex år efter det kassan trädt i verksamhet och derefter så ofta Kongl. Maj:t pröfvar skäligt delegarne sammankalla; dock att ej mer än tio år må förflyta mellan hvarje sammanträde.

Kassans styrelse må hos Kongl. Maj:t göra framställning om delegarnes sammankallande.

Fullmäktige ega att besluta uti frågor, som röra förändring i eller tillägg till det för kassan gällande reglemente, äfvensom att afgifva yttrande uti andra frågor, hvilka Kongl. Maj:t kan pröfva vara för kassan af den vigt, att fullmäktiges uttalande deröfver bör inhemtas.

Antalet fullmäktige, hvilka skola väljas utan åtskilnad bland de i och utom tjenst varande delegare, blifver sexton, deraf fyra utses af de i hufvudstaden varande delegare och återstående tolf af delegarne i landsorterna.

För val af fullmäktige fördelas kassans delegare i två grupper, af hvilka *första gruppen* omfattar delegare med ett delaktighetsbelopp af öfver 4,500 kronor och *andra gruppen* delegare med ett delaktighets-

belopp af 4,500 kronor och derunder; och indelas för valen i landsorterna riket i sex särskilda valkretsar, omfattande

första valkretsen Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Vesternorrlands län;

andra valkretsen Kopparbergs, Vestmanlands, Örebro och Verm-lands län;

tredje valkretsen Gefleborgs, Upsala, Stockholms och Söderman-lands län;

fjärde valkretsen Östergötlands, Kalmar, Kronobergs och Got-lands län;

femte valkretsen Jönköpings, Skaraborgs, Elfsborgs samt Göteborgs och Bohus län; och

sjette valkretsen Blekinge, Kristianstads, Malmöhus och Hallands län.

För att vara till fullmäktig valbar erfordras att hafva ett delaktighetsbelopp af minst 1,200 kronor. Och må till fullmäktig ej väljas ordförande eller ledamot i kassans styrelse ej heller hos kassan anställd tjänsteman.

Då val af fullmäktige för delegarne i hufvudstaden skall anställas, kalle kassans styrelse genom kungörelse, som i allmänna tidningar i hufvudstaden införes första gången minst en månad före valet, samtliga nämnde delegare att gruppvis inför styrelsen sammanträda. Hvardera gruppen väljer dervid med slutna sedlar inom sig två fullmäktige; och må frånvarande delegare genom annan delegare af samma grupp afgifva valsedel, hvilken skall vara inlagd i försegladt omslag, derå den röstande utsatt sitt namn jemte tjänstebefattning och delaktighetsbelopp.

Vid val af fullmäktige för delegarne i landsorterna välja inom hvarje af förenämnda sex valkretsar första delegargruppen inom sig en fullmäktig samt andra gruppen inom sig likaledes en fullmäktig; och åligger det för första valkretsen Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vesternorrlands län, för andra valkretsen Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Örebro län, för tredje valkretsen Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stockholms län, för fjerde valkretsen Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Östergötlands län, för femte valkretsen Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköpings län och för sjette valkretsen Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kristianstads län att utsätta viss tid, inom hvilken delegarne i valkretsen ega att en hvar till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i det län, der han är bosatt, aflemna eller insända valsedlar inlagda i förseglade omslag, å hvilka de röstande tecknat sina namn jemte tjänstebefattningar och delaktighetsbelopp; skolande den

sålunda bestämda tid, hvilken icke må utsättas senare än en månad före fullmäktiges sammanträde, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hvar inom sitt län kungöras i länskungörelserna äfvensom uti någon i länsresidensstaden utkommande tidning, första gången minst en månad före den sista tiden för valsedlarnes aflemnade.

Till den Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som utsatt tiden för valet, skola öfriga Befallningshafvande inom valkretsen ofördröjligen öfversända de till dem inkomna valsedlar obrutna, hvarefter, så snart ske kan, inför förstnämnda Befallningshafvande samtliga valsedlar från valkretsen öppnas i närvaro af minst två tillkallade delegare.

Vid lika röstetal verkställes lottning mellan dem, som erhållit högsta röstetalen.

Då val af fullmäktig i valkrets försiggått, skall Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, inför hvilken valsedlarne öppnats, inom fyra dagar derefter låta den valde tillställas valprotokoll och förordnande.

Till fullmäktiges ordförande utnämnes af Kongl. Maj:t en bland kassans delegare, som dock ej behöfver vara till fullmäktig vald; och eger ordföranden rösträtt lika med vald fullmäktig.

Fullmäktiges sammanträde må ej utan Kongl. Maj:ts tillstånd fortvara längre än tre veckor.

Vid fullmäktiges sammanträde må af fullmäktig väckas förslag om ändring i eller tillägg till kassans reglemente; dock att sådant förslag skall framställas sist inom en vecka efter sammanträdet början.

Af fullmäktige beslutad ändring i eller tillägg till reglementet må ej gälla utan Kongl. Maj:ts sanktion.

Skulle fullmäktige ej vilja medgifva höjning af pensionsafgifterna, då sådan på grund af utredning om kassans ställning befinnes nödvändig för att kassans förmåga att fullgöra sina förbindelser ej skall äfventyras, må Kongl. Maj:t förordna om den minskning i pensionerna, som tilläfventyrs kan blifva erforderlig.

Fullmäktig åtnjuter af staten resekostnads- och traktamentsersättning efter tredje klassen i gällande resereglemente för de af fullmäktigskapet föranledda resor till och från hufvudstaden samt ersättning för den tid, hvarunder fullmäktiges sammanträde räcker, då han är bosatt i hufvudstaden eller i följd af annat uppdrag, för hvilket godtgörelse åtnjutes, derstädes sig uppehåller, med fem kronor men eljest med tio kronor om dagen.

Bilaga 5.

*Utdrag af protokollet, hållet hos civilstatens herrar fullmäktige
följande dagar år 1895.*

Den 27 maj.

Närvarande:

Herr ordföranden, Presidenten VON STEYERN jemte samtliga herrar
fullmäktige, nemligen

- Herr Justitiekansleren ELLIOT,
 » Sekreteraren BRUZELIUS,
 » Professoren LINSTEDT,
 » Revisorn KINBERG,
 » Hofrättsfiskalen ROOS,
 » Postexpeditören BERGMAN,
 » Hofrättsrådet LOTHIGIUS,
 » Assessoren MOBERG,
 » Jägmästaren TRYSEN,
 » Häradshöfdingen HELLSTRÖM,
 » Landskamreraren OHLSSON,
 » Jägmästaren HJORT,
 » Landskamreraren PLOMAN,
 » Häradshöfdingen BRAG,
 » Länsnotarien RICHTER,
 » Förste Landtmätaren LINDMARK,
 » Häradshöfdingen ÖLANDER,
 » Landssekreteraren DE FRESE,
 » Förste Provinsiälläkaren CIMMERDAHL,
 » Landssekreteraren CHRISTOPHERSON,
 » Häradshöfdingen KIELLMAN,
 » Landssekreteraren PIPON.

§ 4.

Föredrogos å nyo första afdelningens utlåtande n:o 1 öfver det
till herrar fullmäktige öfverlemnade, utaf särskilde komiterade afgifna

betänkande angående ordnande af pensionsväsendet för statens civile tjensteinnehafvare samt för deras enkor och barn.

Herr ordföranden föreslog, att vid föredragningen af detta ärende, skulle följas den ordning, hvaruti afdelningens utlåtande blifvit uppställt, hvaremot herr landskamreraren Ohlsson yrkade, att herrar fullmäktige måtte först afgöra frågan, huruvida pensionsinrättningens verksamhet för tjenstemäns pensionering borde upphöra, och att derefter den ordning för ärendets behandling skulle följas, som i utlåtandet blifvit iakttagen.

Då propositioner på de särskilda förslagen framställdes, godkände herrar fullmäktige hvad herr ordföranden föreslagit.

Härefter företogs granskningen af *förslaget till pensionslag för civilstaten*; och då § 1 af förslaget blifvit föredragen, yttrade herr häradsbördingen Hellström, att han af skäl, som han i en vid afdelningens utlåtande fogad reservation anført, ansåge hela det ifrågavarande förslaget icke böra antagas och förty yrkade, att herrar fullmäktige icke måtte godkänna den nu föredragna paragrafen.

Sedan jemväl blifvit yrkadt, att herrar fullmäktige måtte förklara sig icke hafva något att erinra emot § 1, framställdes propositioner på de särskilda yrkandena, hvarvid herrar fullmäktige godkände sistnämnda yrkande.

§ 2 lemnades af herrar fullmäktige utan anmärkning.

I afseende å § 3 hade afdelningen hemställt, att der måtte stadgas, dels att för att vid afsked från befattning, som medför pensionsrätt, erhålla pension skulle fordras att hafva uppnått en lefnadsålder af sextiofem år, dels ock att tjensteinnehafvare skulle vara pligtig att vid sjuttio års ålder från tjensten afgå.

Efter föredragning häraf yttrade herr ordföranden:

»Då afdelningen tillstyrkt, att pensionsrätten för tjenstemän i allmänhet bör, såsom hittills är fallet, inträda vid sextiofem års ålder, anser jag både följdriktigt och med det allmännas fördel mest förenligt, att de tjenstemän — provinsialläkare med flere — för hvilka Konung och Riksdag under senare åren efter särskild pröfning bestämt en tidigare pensionsålder, bibehållas vid en sådan förmån. Jag hemställer alltså, att hvad afdelningen föreslagit må gälla för tjenstemän i allmänhet, men att för dem, som redan nu innehafva pensionsrätt vid tidigare ålder, rättigheten till erhållande af pension må inträda vid sextio år och skyldigheten att lemna tjensten vid sextiofem år. Skulle i anledning häraf någon jemkning vara erforderlig i förslagets 5:te §, lär den utan svårighet verkställas.»

Herr landskamreraren Ohlsson yrkade, att komiténs förslag måtte godkännas med den ändring, att bland dem, som enligt mom. a) vore berättigade till pension vid sextiofem års ålder, skulle upptagas jemväl kommissionslandtmätare, kronolänsmän och postvaktbetjente.

Derjemte yrkades bifall till afdelningens förslag oförändradt; och då propositioner på de särskilda yrkandena framställdes, godkände herrar fullmäktige hvad afdelningen föreslagit.

§§ 4 och 5 lemnades af herrar fullmäktige utan anmärkning.

I fråga om § 6 ansågo herrar fullmäktige, att ordet »och» i början af denna § borde utbytas mot »eller».

§ 7 lemnades utan anmärkning.

I afseende å § 8 hade afdelningen hemställt, att i första stycket af denna § orden »uppnått den i § 3 stadgade lefnadsålder eller» måtte utgå, samt att i andra stycket måtte stadgas, att tjensteinnehafvare, hvilken uppnått den ålder, som berättigar till pension enligt § 3, icke skulle vara ovilkorligen berättigad att för sjukdom erhålla tjänstledighet.

Herrar fullmäktige godkände hvad afdelningen sålunda hemställt.

I fråga om § 9 mom. 1 hade afdelningen hemställt, att herrar fullmäktige måtte i sitt underdåniga utlåtande förorda en sådan ändring i detta mom., att bostadsförmån, om den icke blifvit i staten till visst belopp upptagen eller kunde med ledning af staten till dylikt belopp uppskattas, skulle beräknas till femton procent af den öfriga aflöningen.

Efter föredragning häraf yrkade herr landskamreraren Ohlsson ogillande af hela § 9, i hvars ställe borde föreskrifvas, att pension skulle beräknas till det belopp, som vore eller framdeles kunde blifva bestämdt.

Derjemte yrkades dels af herr hofrättsfiskalen Roos, att afdelningens förslag i denna punkt måtte godkännas med den ändring, att bostadsförmån skulle beräknas till femton procent af lön och tjänstgöringspenningar men icke af ålderstillägg, dels ock af herr professoren Linstedt, att afdelningens förslag måtte oförändradt godkännas.

Herr ordföranden framställde till en början proposition på herr landskamreraren Ohlssons yrkande, hvilket blef af herrar fullmäktige afslaget.

Då härefter propositioner framställdes på de öfriga yrkandena, godkände herrar fullmäktige hvad afdelningen i denna punkt hemställt.

Vidare hade afdelningen hemställt, att herrar fullmäktige måtte förorda jemväl den ändring i mom. 1 af § 9 i pensionslagen, att pensionerna skulle utgå:

för tjänsteinnehafvare, hvars lön icke öfverstege 400 kronor, med aflöningsens hela belopp;

för tjänsteinnehafvare, hvars aflöning öfverstege 400 kronor men icke uppginge till 1,000 kronor, med 70 procent af aflöningen med tillägg af 20 procent af det belopp, hvarmed aflöningen understege 1,000 kronor; och

för tjänsteinnehafvare, hvars aflöning uppginge till 1,000 kronor eller till belopp derutöfver, med 70 procent af aflöningen, dock så att pensionen i intet fall uppginge till högre belopp än 7,000 kronor,

äfvensom att i sammanhang med de sålunda föreslagna bestämmelser måtte stadgas, att, om pensionsbelopp, beräknadt efter här angifna grunder, skulle falla mellan fem- eller tiotal kronor, pensionen skulle afjemnas till närmast högre fem- eller tiotal kronor.

Herr sekreteraren Bruzelius hemställde, att afdelningens förslag måtte godkännas med den ändring, att pensionen i intet fall skulle få uppgå till högre belopp än 6,000 kronor.

Herr häradshöfdingen Kiellman hemställde om bifall till afdelningens förslag med den ändring, att högsta pensionsbeloppet bestämdes till 6,000 kronor utom för ledamöter af Statsrådet och Högsta Domstolen, för hvilka pensionsbeloppet borde bestämmas till 7,000 kronor.

Derjemte yrkades bifall till afdelningens förslag oförändradt; och då propositioner på de särskilda yrkandena framställdes, hördes blandade ja och nej, hvarvid herr ordföranden förklarade, att han ansåg propositionen på bifall till afdelningens förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes; och sedan till kontraposition antagits herr häradshöfdingen Kiellmans yrkande, uppsattes och godkändes följande voteringsproposition:

»Den, som godkänner hvad första afdelningen i denna punkt af sitt ifrågavarande utlåtande hemställt,

röstas ja;

den, det ej vill,

röstas nej;

vinner nej, hafva herrar fullmäktige godkänt afdelningens förslag med den ändring, att herrar fullmäktige anse högsta pensionsbeloppet böra bestämmas till 6,000 kronor utom för ledamöter af Statsrådet och Högsta Domstolen, för hvilka pensionsbeloppet bestämmas till 7,000 kronor.»

Voteringen företogs med slutna sedlar, af hvilka en, förseglad, un-

dantogs, och utföll med 19 ja mot 3 nej, i följd hvaraf herrar fullmäktige godkänt afdelningens hemställan i denna del.

I öfrigt föranledde detta mom. icke någon anmärkning från herrar fullmäktiges sida.

Vid § 9 mom. 2 hado afdelningen hemställt:

dels att i fråga om det belopp, hvarmed hel pension borde utgå, de professorer vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet, hvilkas aflöning understege den, som vore anslagen till högst aflönade professorerna vid samma lärosäte, skulle anses med dessa likstälde;

dels att i fråga om det belopp, hvarmed hel pension kunde utgå, registratorn i Justitierevisionen skulle vara likställd med registratorn i Justitiedepartementet;

dels att förste landtmätare skulle i fråga om det belopp, hvarmed hel pension borde utgå, vara likställd med ingenjör vid Landtmäteristyrelsen, sedan denne kommit i åtnjutande af ett ålderstillägg;

dels ock att i fråga om pension för kommissionslandtmätare skulle gälla hvad derom särskildt vore eller framdeles kunde blifva bestämdt.

Hvad afdelningen sålunda i fråga om § 9 mom. 2 hemställt, blef af herrar fullmäktige godkänt.

Härefter begärdes ordet af herr häradshöfdingen Hellström, som, under åberopande af hvad han uti en vid afdelningens utlåtande fogad reservation anført, hemstälde, att till § 9 mom. 2 skulle efter orden »öfverståhållaren med landshöfding» tilläggas »landssekreterare och landskamrerare i första och tredje klassens län med sådana embetsmän i andra klassens län», samt att efter det sålunda föreslagna tillägget måtte ytterligare tilläggas »landtränmästare i första och tredje klassens län med sådana tjänstemän i andra klassens län.»

Sedan afslag å herr häradshöfdingen Hellströms hemställan blifvit yrkadt, framställes propositioner på de särskilda yrkandena, hvarvid hördes blandade ja och nej; och förklarade herr ordföranden sig anse propositionen på afslag å herr häradshöfdingen Hellströms hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Efter det votering blifvit begärd, uppsattes och godkändes följande voteringsproposition:

»Den, som afslår hvad häradshöfdingen Hellström i sin reservation hemställt i fråga om det belopp, hvarmed hel pension bör utgå för landssekreterare, landskamrerare och landtränmästare,

röstas ja,

den, det ej vill,

röstas nej;

vinner nej, hafva herrar fullmäktige godkänt häradshöfdingen Hellströms ifrågavarande hemställan.»

Voteringen företogs med slutna sedlar, af hvilka en, förseglad, undantogs, och utföll med 13 ja mot 9 nej, i följd hvaraf herrar fullmäktige afslagit herr häradshöfdingen Hellströms ifrågavarande hemställan.

I öfrigt föränledde mom. 2 icke någon anmärkning.

§ 9 mom. 3 lemnades af herrar fullmäktige utan anmärkning.

I stället för hvad i andra punkten af § 10 föreslagits i fråga om pensionsbeloppes utjemnande hade afdelningen hemställt, att det måtte bestämmas, att, om det pensionsbelopp, som efter den stadgade beräkningsgrunden uppkomme, skulle falla emellan fem- eller tiotal af kronor, pensionen skulle afjemnas till närmast högre fem- eller tiotal kronor.

Afdelningens hemställan i denna punkt bifölls af herrar fullmäktige, som lemnade § 10 i öfrigt utan anmärkning.

§§ 11 och 12 lemnades utan anmärkning.

Afdelningen, som ansett den af komitén föreslagna påföljd för underlåtenhet att under tre på hvarandra följande år uttaga pension vara onödigt sträng, har hemställt, att i § 13 pensionslagen måtte stadgas, att den, som under loppet af fem år sin pension ej uttagit, skall varda från pensionsstaten afförd, och att, om han sedermera anmäler sig å nyo, han må ega att i den ordning, hvari han sig sålunda anmält, komma i åtnjutande af den förut innehafda pensionsrätten, dock utan rättighet att för den förflutna tiden någon pension åtnjuta.

Herrar fullmäktige godkände afdelningens förslag.

I fråga om §§ 14, 15, 16, 17 och 18 förekom ingen anmärkning från herrar fullmäktiges sida.

Härefter hemstälde herr landskamreraren Ploman, att i pensionslagen måtte intagas bestämmelse derom, att hälften af pensionen skulle fritagas från utmätning.

Härå yrkades afslag af herr häradshöfdingen Hellström; och då propositioner på dessa yrkanden framställdes, afslogo herrar fullmäktige hvad herr landskamreraren Ploman hemställt.

Vid § 19 hade afdelningen anfört, att afdelningen ansåge lagen icke böra tillämpas på den, som, efter det lagen trädt i kraft, möjligen erhöle transport till annan syssla af alldeles samma slag som den, från hvilken transport skedde, ehuru med annan tienstgöringsort; och då paragrafen med dess föreslagna ordalydelse skulle kunna på annat sätt tillämpas, har afdelningen funnit det böra ifrågasättas, att ett förtydligande i angifna syftet måtte ega rum.

Afdelningens ifrågavarande anmärkning blef af herrar fullmäktige godkänd.

Härefter öfverginge herrar fullmäktige till granskningen af *förslaget till reglemente för civilstatens pensionskassa för enkör och barn*.

Herrar fullmäktige lemnade §§ 1, 2 och 3 utan anmärkning.

I fråga om § 4 mom. 1 hade afdelningen anfört, att af samma skäl, som vid granskningen af förslaget till pensionslag för civilstaten blifvit anförda i fråga om bostadsförmåns inräknande i det lönebelopp, som lägges till grund för bestämmandet af pensionens storlek, afdelningen ansett, att i delaktighetsbelopp, hvarom i denna § sägs, likaledes borde inräknas bostadsförmån, äfven om den icke blifvit i staten till visst belopp upptagen eller kunde med ledning af staten till dylikt belopp uppskattas, samt att bostadsförmån i nämnda fall borde beräknas till femton procent af öfriga löneförmåner.

Herrar fullmäktige godkände afdelningens ifrågavarande förslag men lemnade i öfrigt § 4 mom. 1 utan anmärkning.

Med erinran hurusom afdelningen förut i fråga om det belopp, hvarmed hel pension borde utgå, anmärkt, att tre professorer vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet, hvilkas aflöning understege den, som anslagits åt högst aflönade professorer vid samma lärosäte, borde anses med dessa likstälde, att registratorn i Justitierevisionen borde anses likställd med registratorn i Justitiedepartementet, och att förste landtmätare borde anses likställd med ingenjör vid Landtmäteristyrelsen, sedan han kommit i åtnjutande af ett ålderstillägg, har afdelningen vid § 4 mom. 2 föreslagit, att enahanda likställighet borde ega rum jemväl i fråga om delaktighetsbeloppen.

Hvad afdelningen sålunda föreslagit, blef af herrar fullmäktige godkänt.

Vidare hade afdelningen vid granskningen af § 4 mom. 2 hemställt, att kommissionslandmätares delaktighetsbelopp måtte bestämmas till 2,400 kronor.

Denna hemställan godkändes af herrar fullmäktige.

Slutligen hade afdelningen vid § 4 mom. 2 föreslagit, att, i öfverensstämmelse med hvad i § 9 mom. 2 pensionslagen är föreslaget, jemväl här måtte i fråga om delaktighetsbelopp bestämmas, att vaktbetjente vid postverkets distriktsförvaltningar och postanstalterna skulle vara likställda med de vaktmästare hos Generalpoststyrelsen, hvilka kommit i åtnjutande af ålderstillägg.

Herrar fullmäktige godkände hvad afdelningen härutinnan föreslagit.

I öfrigt förekom icke någon anmärkning vid § 4 mom. 2.

§ 4 mom. 3 lemnades af herrar fullmäktige utan anmärkning.

Vid föredragning af § 5 yrkade herr revisorn Kinberg sådan ändring i denna §, att delegare, som efter uppnådda sextiofem lefnadsår tillträder högre aflöning, ej må för höjningen vinna delaktighet i kassan.

Derjemte yrkades, att denna § af komiténs förslag måtte oförändrad godkännas; och blef sistnämnda yrkande af herrar fullmäktige bifallet.

§§ 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, och 13 lemnades af herrar fullmäktige utan anmärkning.

På förslag af herr landskamreraren Ohlsson beslöto herrar fullmäktige, att med föredragningen af §§ 14, 15 och 19 skulle anstå, till dess herrar fullmäktige fattat beslut i fråga om åtgärderna för afveckling af nuvarande pensionsinrättningens förbindelser.

Den i § 16 mom. 2 föreslagna bestämmelse att för delegare, som icke åtnjöte aflöning eller pension af staten, proportionerlig andel af hans afgifter skulle förfalla till betalning den första dagen i sista månaden af hvarje kalenderkvartal, hade synts afdelningen kunna medföra olägenheter, och afdelningen hade därför ansett det vara lämpligare, om det bestämdes, att afgiften skulle erläggas under förra hälften af kvartalets sista månad.

Denna afdelningens anmärkning godkändes af herrar fullmäktige, som i öfrigt icke hade något att erinra vid § 16.

Med anledning af hvad § 17 innehöller derom, att vederbörande, som hade att utbetala aflöning eller pension till de tjensteinnehafvare eller pensionärer, hvilka vore delegare i kassan, skulle, så snart aflöningen eller pensionen förfallit till betalning, insända redovisning för derå belöpande afgifter till kassan, hade afdelningen förklarat, att afdelningen ansåge det lämpligare, att redovisning skulle afgifvas efter utgången af hvarje kvartal, och att samtidigt de under kvartalet influtna afgifter till pensionskassan blefve redovisade.

Denna anmärkning blef af herrar fullmäktige godkänd.

I öfrigt hade herrar fullmäktige intet att erinra vid denna §.

§§ 18 och 20 godkändes.

Då det i § 21 förekommande uttrycket »eller annorledes lagligen fullkomnade» kunde lemna rum för olika tolkningar, hade afdelningen ansett, att åt denna § borde gifvas sådan lydelse, att derunder icke kunde hänföras andra äktenskap än sådana, som antingen blifvit fullbordrade med vigsel eller ock blifvit inför borgerlig myndighet i laga ordning afslutade.

Hvad afdelingen sålunda anmärkt, godkändes af herrar fullmäktige, som i öfrigt icke funno något att erinra vid § 21.

Vid föredragning af § 22 hemställde herr landssekreteraren de Frese, att i denna § skulle stadgas, att enka och barn af äktenskap, som ingåtts efter det mannen fyllt 65 år, icke skulle vara berättigade till pension från kassan, så vida icke äktenskapet ingåtts för att legalisera barn.

Derjemte yrkades godkännande af komiténs förslag, så vidt det afsåge denna §, och då propositioner på de särskilda yrkandena framställdes, bifölls sistnämnda yrkande.

Vidare hade afdelningen ansett, att i § 23 ordet »sjukdomen» borde utbytas mot orden »sjukdomens lifsfarliga beskaffenhet».

Denna anmärkning godkändes; och funno herrar fullmäktige i öfrigt intet vara att erinra vid denna §.

§§ 24, 25 och 26 lemnades af herrar fullmäktige utan anmärkning.

In fidem:

Georg Carlson.

Den 28 maj.

Närvarande:

Herr ordföranden och samtliga herrar fullmäktige.

§ 3.

Fortsattes granskningen af komiterades förslag till reglemente för civilstatens pensionskassa för enkor och barn, hvarvid herrar fullmäktige, på förslag af herr häradshöfdingen Kiellman, beslöto, att med föredragningen af §§ 27—41 skulle anstå till dess herrar fullmäktige fattat beslut i fråga om åtgärderna för afveckling af nuvarande pensionsinrättningens förbindelser.

Beträffande frågan, huruvida för pensionering af civila tjänsteinnehafvare vid tidigare ålder än den från allmänna indragningsstaten bestämda en särskild anstalt fortfarande borde finnas, har afdelningen

ansett, att, i händelse pensionslag i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad komitén föreslagit, varder beslutad, civilstatens pensionsinrättnings verksamhet för tjenstemäns pensionering må kunna upphöra.

Hvad afdelningen sålunda hemstält, blef af herrar fullmäktige godkänt.

Afdelningen hade vidare ansett, att den pensionering af enkor och barn efter civila embets- och tjenstemän, som nu besörjes genom civilstatens enke- och pupillkassa, skulle kunna ersättas genom anordnande af en ny pensionskassa för enkor och barn i hufvudsaklig öfverensstämmelse med komiténs förslag.

Denna afdelningens hemställan blef af herrar fullmäktige godkänd.

Beträffande komiténs förslag i fråga om sättet för afvecklingen af civilstatens pensionsinrättnings nuvarande förbindelser, hade afdelningen till en början hemstält, att från hvarje delegare i civilstatens pensionsinrättning borde infordras yttrande, huruvida han vore villig att, mot befrielse från afgifter till pensionsinrättningen i och för sin egen pensionsrätt, afstå från samma pensionsrätt, eller huruvida han fortfarande ville förbehålla sig nämnda pensionsrätt mot skyldighet i sådant fall att för densamma erlägga de afgifter, som med hänsyn till berörda pensionsrätt äro eller kunna varda bestämda.

Hvad afdelningen sålunda föreslagit, godkändes af herrar fullmäktige.

De grunder, hvilka enligt afdelningens åsigt borde tillämpas vid öfvergången och afvecklingen, i hvad anginge civilstatens pensionsinrättning, hade afdelningen, följande, så vidt ske kunnat, den af komitén (sid. 389) begagnade uppställningen, sammanfattat under följande punkter:

1:o) Innan pensionslagen för Sveriges civilstat träder i gällande kraft och civilstatens pensionskassa för enkor och barn börjar sin verksamhet, bör genom särskild person, som af Kongl. Maj:t förordnas, ny beräkning verkställas af kapitalvärdena:

a) utaf de från civilstatens pensionsinrättning då utgående pensioner till de afskedade posttjenstemän, som erhålla fyllnadspension af postmedel;

b) utaf öfriga från samma pensionsinrättning beviljade pensioner till då lefvande afskedade tjenstemän äfvensom begravningshjälp till pensionärers sterblus;

c) utaf civilstatens enke- och pupillkassas samtliga då varande förbindelser dels till pensionärer och dels till gifte och ogifte delegare.

2:o) Till iakttagande så snart pensionslagen träder i kraft skall förordnas:

a) att inga nya delegare emottagas i civilstatens pensionsinrättning, samt att bestämmelserna i reglementet för samma pensionsinrättning om rätt till pension och begravningshjälp skola upphöra att gälla för alla andra än dels dem, som vid nämnda tidpunkt redan tillträtt sådan pension, och deras sterbhus, dels ock dem, som vilja fortfarande bibehålla sin rätt enligt nämnda reglemente mot skyldighet att därför erlägga de afgifter, som äro eller kunna vara bestämda;

b) att i följd häraf endast sistnämnde delegare skola erlägga den årsafgift af två procent utaf stadgad pension, som nu af delegarne i samma pensionsinrättning utgår för beredande åt dem af pensioner från inrättningen.

Hvad afdelningen sålunda i punkterna 1:o) och 2:o) föreslagit, blef af herrar fullmäktige godkändt.

I punkten 3:o) hade afdelningen afgifvit följande förslag:

Mot det att alla nu till civilstatens pensionsinrättning för tjänstemannapensionering anvisade statsbidrag indragas, äfvensom vidare till statsverket öfverlemnas af civilstatens pensionsinrättnings tillgångar dels hvad som motsvarar de under 1:o) a) och b) omförmälda kapitalvärden, dels ock hvad som vid afvecklingens slut befinnes ej hafva erfordrats för täckande af de under 1:o) c) omförmälda kapitalvärden,

öfvertager statsverket till utgående från allmänna indragningsstaten den årliga utbetalningen af:

afskedade posttjenstemäns pensioner till deras fulla belopp; och civilstatens pensionsinrättnings under 1:o) b) omförmälda pensioner och begravningshjälp,

hvarjemte, för det fall att de till civilstatens nya pensionskassa för enkor och barn från civilstatens pensionsinrättning öfverlemnade tillgångar skulle under afvecklingen befinnas icke förslå till täckande af de under 1:o) c) omförmälda kapitalvärden, statsverket tillhandahåller de medel, som derutöfver kunna vara för ändamålet erforderliga.

Civilstatens pensionsinrättnings skyldigheter mot de delegare, hvilka möjligen icke befinnas villiga att, mot befrielse från afgifter i och för sin egen pensionering från inrättningen, afstå från denna pensionsrätt, fullgöras jemväl af staten, hvaremot staten af nämnda delegare uppbär de afgifter, som med hänsyn till sagda pensionsrätt äro eller kunna vara bestämda.

Efter föredragning häraf begärdes ordet af herr justitiekansleren Elliot, som hemstälde, att afdelningens förslag i denna punkt måtte godkännas, dock med den ändring, att första stycket erhöles följande lydelse:

»Mot det att alla nu till civilstatens pensionsinrättning för tjänstemannapensionering anvisade statsbidrag indragas, äfvensom vidare till statsverket öfverlemnas af civilstatens pensionsinrättnings tillgångar dels hvad som motsvarar de under 1:o a) och b) omförmälda kapitalvärden, dels ock intill ett belopp af högst 600,000 kronor hvad som vid afvecklingens slut befinnes ej hafva erfordrats för täckande af de under 1:o c) omförmälda kapitalvärden.»

Herr landskamreraren Ohlsson yrkade afslag å afdelningens hemställan; och då propositioner på de särskilda yrkandena framställdes, biföllo herrar fullmäktige hvad herr justitiekansleren Elliot hemställt.

Afdelningen hade vidare föreslagit i punkten

4:o) Så snart civilstatens nya pensionskassa för enkor och barn träder i verksamhet, skola till densamma öfverflyttas från civilstatens pensionsinrättning:

1) rätt att af dem, som vid öfverflyttningen äro delegare i civilstatens enke- och pupillkassa, uppbära årsafgifter med sju procent i stället för nu utgående fem procent af delegarepension; samt

2) de af civilstatens pensionsinrättnings samt sistnämnda enke- och pupillkassas egna tillgångar, som icke omedelbart öfverlemnats till statsverket för täckande af de under 1:o a) och b) omförmälda kapitalvärden.

Efter föredragning häraf hemställde herr justitiekansleren Elliot om bifall till afdelningens förslag i denna punkt, dock med följande tillägg:

»Skulle å de till nya pensionskassan för enkor och barn enligt denna punkt öfverlemnade tillgångar efter fullgörandet af samtliga under punkten 1:o c) omförmälda förbindelser förefinnas öfverskott utöfver det staten i sådan händelse tillkommande högsta belopp eller 600,000 kronor, skall återstoden utgöra en fond, öfver hvilken delegarne i civilstatens nya pensionskassa ega att för pensionskassans ändamål förfoga.»

Hvad herr justitiekansleren Elliot sålunda hemställt, bifölls af herrar fullmäktige.

Vidare hade afdelningen i punkten

5:o) tillstyrkt, att samtliga de statsanslag, som, då den nya kassan träder i verksamhet, utgå till civilstatens pensionsinrättning och civilstatens nu varande enke- och pupillkassa, skola indragas, hvad angår anslaget till civilstatens enke och pupillkassas allmänna fond i den mån redan varande pensionärer afgå.

Herrar fullmäktige godkände hvad afdelningen i punkten 5:o) föreslagit.

I enlighet med afdelningens hemställan godkände herrar fullmäk-

tige hvad komiterade för öfrigt (sid. 391—392) föreslagit i fråga om den framtida förvaltningen af civilstatens pensionsinrättnings donationsfonder, om den inom civilstatens pensionsinrättning bildade kapital- och lifränteförsäkringsanstalt samt om upphörande af nu gällande reglementen äfvensom räkenkapernas avslutande och granskning.

Härefter öfvergingo herrar fullmäktige till granskning af de i komiténs förslag till reglemente för civilstatens pensionskassa för enkor och barn intagna öfvergående stadganden.

Afdelningen hade hemställt, att åt § 42 måtte gifvas sådan förändrad redaktion, att deraf tydligt framginge, det delegarne i den nya pensionskassan för enkor och barn icke under några omständigheter skulle hafva skyldighet att med den nya kassans egna tillgångar fullgöra de äldre kassornas förbindelser.

Herrar fullmäktige godkände afdelningens anmärkning och hade i öfrigt intet att erinra vid § 42.

Afdelningen hade hemställt, att i § 43 mom. 1 skulle föreskrifvas, att de tillgångar, som för de i § 42 omförmälda ändamål inginge till den nya kassan, skulle derstädes särskildt för hvarje kassa bokföras.

Hvad afdelningen sålunda hemställt, godkändes af herrar fullmäktige, som i öfrigt icke hade något att anmärka mot denna §.

§§ 44 och 45 lemnades af herrar fullmäktige utan anmärkning.

Vidare hade afdelningen hemställt, att till förtydligande af innehållet i § 46 skulle efter orden »högre pensionsrätt för enka och barn» tilläggas »än den, hvartill han förut varit för dem berättigad».

Herrar fullmäktige godkände § 46 med den af afdelningen föreslagna ändring.

Sedan herrar fullmäktige sålunda fattat beslut i fråga om åtgärder för afvecklingen af nuvarande pensionsinrättningens förbindelser, hade herrar fullmäktige att företaga granskningen af §§ 14, 15 och 19 af förslaget till reglemente för den nya pensionskassan för enkor och barn.

I fråga om § 14 hade afdelningen tillstyrkt, att herrar fullmäktige måtte, med hemställan om beviljande af bidrag af statsmedel, motsvarande hälften af de utaf komitéen såsom nödiga beräknade års- och befordringsafgifterna, att utgå i den mån pensioneringen icke utan sådant bidrag kunde med delegarnes egna afgifter uppehållas, föreslå, att § 14 så ändras, att inträdesafgift skall utgå med tolf och en half procent af det delaktighetsbelopp, för hvilket vid första utnämning till tjänstinträde i kassan sker, och befordringsafgift med tolf och en half procent af hvarje derefter skeende höjning i delaktighetsbelopp.

Efter föredragning häraf yrkades dels bifall till afdelningens förslag

och dels, af herr landskamreraren Ohlsson, afslag å detsamma och godkännande af komiténs förslag oförändradt i denna del; och då propositioner på de särskilda yrkandena framställdes, godkände herrar fullmäktige hvad afdelningen tillstyrkt.

I öfrigt godkändes § 14.

Beträffande § 15 hade afdelningen ansett, att i denna § borde medgifvas rättighet för delegare, som det önskade, att få inträdes- och befordringsavgifterna fördelade till betalning på två år från och med den månad, då delaktighet i kassan enligt § 3 eller höjning i delaktighetsbelopp inträddt, samt att för delegare, som häraf sig begagnar, nämnda avgifter böra förhöjas med en tjugonedel af det belopp, hvarmed desamma eljest skolat utgå.

Efter föredragning häraf yrkades dels bifall till afdelningens hemställan och dels, af herr hofrättsrådet Lothigius, afslag å samma hemställan och godkännande af komiténs förslag i denna del.

Då propositioner på de särskilda yrkandena framställdes, hördes blandade ja och nej, hvarjemte votering begärdes.

Härefter uppsattes och godkändes följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller hvad första afdelningen i denna punkt af sitt utlåtande hemställt,

röstar ja,

den, det ej vill,

röstar nej;

vinner nej hafva herrar fullmäktige godkänt komiténs förslag i denna del.»

Voteringen företogs med slutna sedlar, af hvilka en, förseglad, undantogs, och utföll med 14 ja mot 8 nej, i följd hvaraf herrar fullmäktige godkänt afdelningens hemställan.

Härefter begärdes ordet af herr hofrättsfiskalen Roos, som yrkade, att, då det på grund af stadgandet i § 16 mom. 2 kunde inträffa, att delegare i kassan ej före sin död till kassan inbetalt något belopp, samt de efterlevande i sådan händelse jemlikt grunderna för § 5 ej borde anses berättigade till pension, ett förtydligande i nämnda syfte måtte ega rum.

Hvad herr hofrättsfiskalen Roos sålunda yrkat, blef af herrar fullmäktige afslaget.

I öfrigt förekom ingen anmärkning vid denna §.

Vid § 19 hade afdelningen hemställt, att i mom. a) efter ordet »redan» skulle inskjutas orden »af honom».

Herrar fullmäktige godkände denna hemställan.

Härefter begärdes ordet af herr häradshöfdingen Hellström, som hemställde, att herrar fullmäktige måtte tillstyrka sådan förändring uti § 19 af reglementsförslaget, att deri omförmäld delegare tillerkännes rätt att, om han så önskar, i kassan qvarstå.

Sedan afslag å denna hemställan blifvit yrkadt, framställdes propositioner på de särskilda yrkandena; och blef herr häradshöfdingen Hellströms hemställan af herrar fullmäktige afslagen.

I öfrigt lemnades § 19 utan anmärkning.

In fidem:

Georg Carlson.

Den 29 maj.

Närvarande:

Herr ordföranden och samtliga herrar fullmäktige.

§ 3.

Fortsattes granskningen af komiterades förslag till reglemente för civilstatens pensionskassa för enkor och barn.

Afdelningen hade hemställt, att § 27 i förslaget till reglemente för pensionskassan skulle sålunda ändras, att ordföranden och samtliga ledamöterna i styrelsen skulle vara delegare i kassan, samt att det ovilkorliga stadgandet att en af styrelsens ledamöter skulle ega särskild fackkunskap för bedömande af pensionsfrågor i matematiskt-tekniskt hänseende måtte uteslutas, äfvensom att i reglementet skulle intagas bestämmelser rörande förordnande af en konsulent med åliggande att verkställa den i § 33 föreskrifna, hvart femte år återkommande utredning öfver inrättningens tillstånd likasom äfven den årliga beräkning angående beloppen af kassans fonder, som föreskrifves i § 34, att på kallelse öfvervara styrelsens förhandlingar i ämnen, som röra pensionskassan, med rättighet för honom att deltaga i öfverläggningarne men

icke i besluten, samt att till styrelsen eller, om han funne det erforderligt, till Kongl. Maj:t göra framställningar och förslag beträffande de åtgärder, som han kunde finna behöfliga eller nyttiga för kassans bestånd och förkofran.

Herrar fullmäktige godkände hvad afdelningen hemställt och hade i öfrigt intet att erinra vid § 27.

§§ 28, 29, 30, 31, och 32 lemnades af herrar fullmäktige utan anmärkning.

Beträffande § 33 hade afdelningen hemställt, att i reglementet skulle, i enlighet med ett af afdelningen särskildt upprättadt, vid betänkandet fogadt förslag, intagas bestämmelser om rätt för delegarne att genom fullmäktige yttra sig och besluta i pensionskassan rörande viktigare frågor.

Herr professoren Lindstedt hemstälde om bifall till afdelningens förslag med den ändring, att, då enligt det vid betänkandet fogade förslag till organisation af fullmäktige för civilstatens pensionskassa för enkor och barn fullmäktig skulle af staten åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning efter andra klassen i gällande resereglemente för de af fullmäktigskapet föranledda resor till och från hufvudstaden, men sådan ersättning, om den af statsmedel skulle gäldas, skäligen icke borde utgå efter högre klass än den tredje, rättelse i detta hänseende måtte ske.

Herrar fullmäktige biföllo hvad herr professoren Lindstedt sålunda hemställt och hade i öfrigt intet att erinra vid § 33.

§ 34 lemnades utan anmärkning.

I afseende å § 35 hade afdelningen hemställt, att i samma § ordet »mars» måtte utbytas mot »april».

Denna anmärkning godkändes af herrar fullmäktige, som i öfrigt icke hade något vid denna § att erinra.

Afdelningen hade föreslagit, att, med ändring af § 36, skulle stadgas, att revisorerna skulle sammanträda första helgfria dagen i juni, att revisionsberättelsen skulle aflemnas inom juni månads slut och att styrelsen skulle senast inom den 15 nästföljande juli till Kongl. Maj:t ingifva sin och revisorernas berättelse med det yttrande, som af den senare kunde föranledas.

Herrar fullmäktige biföllo hvad afdelningen sålunda föreslagit.

Vidare hade afdelningen föreslagit, att till verkställande af den i § 36 föreskrifna granskning skulle af Kongl. Maj:t utses i mån af behof tre eller högst fem revisorer, af hvilka minst en skulle ega sär-

skild fackkunskap för bedömande af pensionsfrågor från matematiskt-teknisk synpunkt; samt att revisorerna skulle vara delegare i kassan, dock att en af revisorerna skulle kunna utses utses bland dem, som icke vore delegare.

Hvad afdelningen sålunda föreslagit, blef af herrar fullmäktige godkändt.

I öfrigt lemnades § 36 utan anmärkning.

§ 37 blef af herrar fullmäktige godkänd.

I afseende å § 38 hade afdelningen hemställt om tillägg, att jemväl kostnaden för fullmäktiges sammanträden skulle bestridas af staten.

Herrar fullmäktige godkände § 38 med det af afdelningen föreslagna tillägg.

§§ 39 och 40 lemnades utan anmärkning.

Afdelningen hade hemställt, att i § 41 skulle stadgas, att hos Kongl. Maj:t skulle få anföras besvär öfver styrelsens beslut i fråga icke allenast om delaktighet och pensionsrätt utan äfven i fråga om afgifter.

Herrar fullmäktige godkände afdelningen sanmärkning och hade i öfrigt intet att erinra vid § 41.

Härefter väcktes af herr hofrättsfiskalen Roos förslag, att herrar fullmäktige skulle göra framställning, att föreskrift blefve i vederbörlig ordning meddelad derom, att kassan skulle i afseende å afgifter af delegarne hafva förmånsrätt näst efter utskylder till kronan; och biföllo herrar fullmäktige detta förslag.

Hvad komitén föreslagit derom, att reglementet, sedan det trädte i kraft, skulle tillämpas på dem, som derefter utnämndes till befattning, hvars innehafvande enligt de föreslagna stadgandena förpligtade till delaktighet i pensionskassan, lemnades af herrar fullmäktige utan anmärkning.

Afdelningen hade ansett, att den af afdelningen ifrågasatta rätt för delegarne i den nya pensionskassan för enkor och barn att genom fullmäktige öfverlägga och besluta i pensionsinrättningen rörande viktigare ämnen borde utgöra ett vilkor för det samtycke, herrar fullmäktige kunde vilja för delegarne i civilstatens pensionsinrättning lemna till den nya anordningen af ifrågasatt pensionsväsen.

Efter föredragning häraf yrkades dels bifall till hvad afdelningen sålunda hemställt och dels afslag derå; och då propositioner på de särskilda yrkandena nu framställdes, afslogo herrar fullmäktige afdelningens hemställan.

§ 4.

Sedan afdelningens förslag sålunda blifvit slutbehandladt, anmälde reservationer mot herrar fullmäktiges dervid fattade beslut.

af herr landskamreraren *Ohlsson*, som anförde:

»Enligt min åsigt hafva komiterade hvarken på grund af Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t den 16 maj 1889 (n:o 70) eller Kongl. Maj:ts med föranledande häraf den 19 augusti samma år och den 6 augusti 1891 till komiterade affåtna nådiga skrivelser, hvilka handlingar innefatta syftet med och omfånget af det komiterade lemnade uppdrag, haft giltig anledning att afgifva förslag:

vare sig om lagstadgad pensionering af de civila embets-, tjänstemän och betjente, hvilka för närvarande icke äro tillförsäkrade statspension vid afskedstagandet;

eller om ändring i beloppet af den statspension, som jemlikt nu gällande bestämmelser tillkommer flertalet innehafvare af civila tjänstebefattningar.

Förslaget om en icke oväsentlig ökning af de pensionsberättigades antal lärer påtagligen icke kunna leda till besparing i statens pensionsutgifter, och förslaget om en i det stora hela för statsverket i ekonomiskt afseende jämförelsevis obetydlig ändring och minskning i beloppen af de civila pensionerna, hvilka ju i de flesta fall blifvit så nyligen som under de sistförflutna 20 åren af Riksdagen och Kongl. Maj:t pröfvade och fixerade, synes desto mindre af förekomna omständigheter nu påkalladt, som en pensionsreglering i dylikt syfte, om och när densamma af vederbörande verkligen ifrågasättes och anses på grund af förändrade förhållanden böra ega rum, tvifvelsutan endast torde böra ställas i samband med en allmän och i besparingshänseende mera vidtgående omreglering af pensionsbeloppen för *alla* embets-, tjänstemän och betjente, som äro tillförsäkrade pension af statens medel.

Vid nu anmärkta förhållanden — och utan att ingå i vidare bedömande huruvida komiterade lyckats eller icke lyckats att genom sina båda ofvanberörda förslag på ett ändamålsenligt och tillfredsställande sätt främja det hufvudsakliga och egentliga syftemål, som varit dem förelagdt:

åstadkommandet af besparing i statens utgifter för det civila pensionsväsendet — kan jag för min del icke biträda komitéförslaget i dessa delar.

Vidare har jag i olikhet med fullmäktige ansett mig böra uttala min bestämda uppfattning derom, att, då något mera allmänt och lifligt intresse eller några eljest särdeles tungt vägande skäl för bibehållande af civilstatens pensionsinrättning, för såvidt densamma har till uppgift att bereda civila tjensteinnehafvare pension vid tidigare ålder än den för rätt härtill från allmänna indragningsstaten bestämda, i verkligheten näppeligen förefinnas, och då härtill kommer, att pensionsinrättningen enligt sakkunnig persons utredning befinner sig i mycket brydsam ekonomisk ställning samt med påräkneliga inkomster omöjligen kan för någon längre tid fullgöra samtliga sina nuvarande pensioneringsuppgifter, tjenstemannapensioneringen från inrättningen såsom den minst behöfliga snarast möjligt bör upphöra. I sammanhang härmed anser jag, att pensioneringen af de civila tjensteinnehafvare, som tillhöra pensionsinrättningen, lämpligen kan och bör till fördel för statsverket ordnas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de bestämmelser och vilkor, som blifvit i förslaget till pensionslag intagna, helst genom pensionsålderns framflyttning ganska afsevärda besparingar i sinom tid beredas statsverket, utan att vederbörande tjensteinnehafvares befogade anspråk och intressen kunna anses härigenom varda åsidosatta.

På grund af hvad jag sålunda i korthet anfört, håller jag före, att § 1 i förslaget till pensionslag bör omfatta de civila embetsverk och stater, som nu tillhöra civilstatens pensionsinrättning, och hel pension enligt § 9 utgå med belopp, som för hvarje tjensteinnehafvare genom särskilda löne- och pensionsregleringar eller eljest meddelade föreskrifter är eller framdeles varder bestämdt.

Derest § 1 i pensionslagen får allenast den omfattning, som af mig blifvit antydd, föranledes häraf gifvitvis motsvarande ändring i §§ 2 och 3.

I olikhet med fullmäktige är jag, såsom förut blifvit antydd, af den mening, att pensionsåldern ur besparingssynpunkt skäligen torde kunna bestämmas enligt förslagets sistnämnda §, dervid dock under a) lärer böra af skäl, som för öfrige der omförmälde tjenstemän blifvit af komiterade anförda, inrymmas jemväl kommissionslandtmätare, kronolänsmän och vaktbetjente vid såväl postverkets distriktsförvaltningar som de fasta och ambulanta postanstalterna.

Fullmäktiges hemställan rörande omredigering af § 8 kan jag för min del icke heller biträda.

Deremot anser jag, att det vore med statens välförstådda intressen förenligt, att denna § ändrades i så måtto, att för de tjenstemän, hvilkas pensionsålder jemlikt § 3 a) föreslagits till 65 år, skyldigheten

att vid nämnda ålder afgå blefve, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad beträffande en del tjenstemän nu är stadgadt, faststald endast vilkorlig så, att Kongl. Maj:t eller vederbörande embetsverk hade sig obetaget att efter särskild framställning medgifva anstånd med afskedet, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvades kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och vore villig att i densamma qvarstå, dock uti intet fall längre än till dess han uppnått 70 års ålder.

Under förutsättning att, på sätt komiterade och fullmäktige samstämmade föreslagit och hvaremot jag för min del icke haft något att erinra, den andra af civilstatens pensionsinrättnings uppgifter eller den att bereda pension åt vissa civila tjensteinnehafvares enkor och barn jemväl skall upphöra, samt i stället en ny kassa för samma eller vidsträcktare ändamål inrättas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de mera försäkringstekniska och tidsenliga grunder, som i sådant afseende blifvit föreslagna, delar jag visserligen den meningen, att i och med de nya af komitén föreslagna pensionsförfattningarnas trädande i kraft civilstatens pensionsinrättning icke derefter skall ikläda sig några nya pensionsförbindelser, men hvad beträffar samtliga de förbindelser, den redan då åtagit sig och således häftar för, hyser jag den skiljaktiga åsigten, att pensionsinrättningen sjelf dels genom användande efter hand af pensionsinrättningens tjenstemanna- och enskilda fonder och afkomsten deraf dels genom minskning af förvaltningskostnaderna och dels genom särskildt för sådant ändamål ökade delegareafgifter, derest sådana mot förmodan varda erforderliga, kan och bör utan anspråk på statens medverkan genom den nya kassans föranstaltande och försorg afveckla samma sina förbindelser.

Häri genom vinnas uppenbarligen flere ganska väsentliga fördelar, dels å ena sidan att någon som helst befattning med pensionsinrättningens ekonomiska angelägenheter och afvecklingsbestyr eller risk af mer eller mindre oberäkneliga utgifter icke behöfver öfverflyttas från pensionsinrättningen och till statsverket, dels ock å andra sidan att ett efter afvecklingens slut möjligtvis förefintligt öfverskott, hvarpå statsverket i allt fall skäligen icke lär kunna eller vilja göra anspråk, kan i den mån pensionsinrättningens tillgångar icke blifvit derförut i behörig ordning för dess egentliga ändamål disponerade, komma den nya enke- och pupillkassan i allo tillgodo. Afkomsten å detta möjligen uppkommande öfverskott bör emellertid enligt mitt förmenande utslutande användas dels till höjande och förbättrande af pensionerna åt enkor och barn efter de med exempelvis 1,800 kr. eller lägre belopp

affönade tjänstemän och betjente, hvilkas delaktighetsbelopp i den nya kassan blifva så små, att de härefter beräknade pensionerna i allmänhet varda för sitt ändamål alltför otillräckliga, dels ock till åstadkommande af lindring i inträdes- och befordringsafgifterna för samme lågt affönade tjänstemän och betjente, i den mån jemväl härtill finnes tillgång.

Genom det af mig angifna tillvägagående vid upphörande och afvecklande af civilstatens pensionsinrättning skulle statsverket genom den nya pensionslagen, för såvidt den rör delegarne i civilstatens pensionsinrättning, kunna i hvarje fall påräkna en säker besparing dels genom indragning af de årliga anslagen till inrättningens tjänstemanna- och enskilda fonder, 74,271 kronor 50 öre, dels ock genom framdeles uppkommande betydlig minskning i pensionsutgifter till följd af pensionsålderns framflyttning utan annan ökning af statens utgifter för denna del af pensionsväsendet än den, som så småningom skulle förorsakas deraf, att staten framgent komme att, såsom förut på goda grunder i allt fall varit af fullmäktige ifrågasatt, helt och hållet öfvertaga pensioneringen af posttjänstemännen samt dessutom pensionera äfven det fåtal andra civila tjänsteinnehafvare, som tilläfsventyrs, om civilstatens pensionsinrättning fortfar med sin verksamhet, kommit att uteslutande derifrån taga pension.

Utgiftsökningen i sistnämnda hänseenden torde emellertid komma att utgöra antagligen endast omkring $\frac{1}{4}$ af den antydda besparingen.

Sådan pensionslagen deremot föreligger efter fullmäktiges ändringsförslag, läser densamma icke kunna medföra någon som helst besparing för statsverket.

Beträffande några af fullmäktige i öfrigt gjorda hemställanden och förslag har jag varit af skiljaktig mening, i det jag ansett:

att det till pensionsinrättningens allmänna fond nu utgående årliga statsanslag å 45,000 kronor fortfarande och tillsvidare borde få utgå samt, i den mån detsamma icke behöfde tagas i anspråk för redan varande pensionärer, öfverflyttas till den nya kassan och tillika med förefintlig besparing å detta anslag der användas, på sätt jag ifrågasatt beträffande ofvan omförmälda, efter den gamla kassans afveckling möjligen förefintliga öfverskottsmedel.

att inträdes- och befordringsafgifter utan anspråk på nytt statsanslag för sådant ändamål böra af tjänstemännen erläggas till den blifvande enke- och pupillkassan med procentbelopp, som komiterade i detta afseende föreslagit;

att den tillämnade nya kassan bör utan anlitan af statens mellankomst sjelf bestrida alla sina förvaltningskostnader samt af vederbörande

tillgodonjuta skälig ersättning för afvecklingen af den eller de äldre kassor, som kunna varda dit öfverflyttade; samt

att på grund häraf och då den nya kassan jemväl i öfrigt skall med undantag af nyssnämnda för särskildt ändamål afsedda statsanslag och öferskottsmedel uppehållas uteslutande genom delegarnes tillskott, vidsträckt och afgörande inflytande i afseende å kassans förvaltning och handhafvande bör tillkomma delegarne, samt styrelse och representation i sådant syfte ordnas med Kongl. Maj:t allenast tillkommande pröfningsrätt i vissa fall samt inseende öfver kassan till tryggande af dess fortbestånd och delegarnes reglementsenliga rättigheter.

De särskilda ändringar i grunderna för afvecklingen af pensionsinrättningen och i reglementsbestämmelserna för den nya kassan, som föranledas af mina ofvan antydda åsigter och förslag, har jag icke funnit nödigt att här närmare angifva eller formulera. Endast det torde böra framhållas, att genom hvad jag föreslagit skulle en särskildt för civila lägre tjenstemäns och betjentes enkor och barn välbehöflig förbättring i pensionsväsendet kunna för framtiden ernås, utan att statsverket behöfde, på sätt fullmäktige ifrågasatt, ikläda sig nya, ökade utgifter och åtaganden för sådant ändamål.»

af herr häradshöfdingen *Hellström*, som yttrade:

»Ehuruval hvad komiterade åberopat såsom skäl för sitt förslag att efter *gemensam* grund uti en lag ordna de civila embets- och tjenstemännens pensionering är synnerligen beaktansvärdt, synes det mig dock som om ett ordnande på sådant sätt af denna pensionering, vid det praktiska utförandet deraf, möter sådana svårigheter, att fara är för handen, att i många fall det med pensionsväsendet afsedda ändamål icke kan uppnås. De civila embets- och tjenstemännen äro nemligen såväl med hänsyn till sina tjensteåligganden som med afseende å aflöningsförhållandena så vidt skilda att de icke kunna efter samma principer pensioneras. Den pensionsålder, som för en tjenstemannaklass kan anses lämplig, är för en annan alldeles olämplig, och under det att för en tjenstemanuakår dess lönebelopp lämpligen kunna läggas till grund för beräkningen af dess pension skulle, om samma beräkningsgrund följdes för en annan klass af tjenstemän, dessa blifva i pensionshänseende illa tillgodosedda. Komiterade hafva ock sjelfve funnit de af dem i § 9 mom. 1 af förslaget till pensionslag för civilstaten föreslagna grunder för pensionsbeloppens beräkning otillämpliga på en stor del embets- och tjenstemän samt därför äfven uti mom. 2 af samma § föreslagit åtskilliga undantag från regeln.

Såsom ett af de egentliga skälen för embets- och tjenstemannapensioneringens ordnande på förslaget sätt hafva komiterade åberopat, att statens utgifter för pensionsväsendet derigenom skulle minskas. För att sådan minskning skulle komma till stånd hafva komiterade föreslagit, bland annat, hufvudsakligen, att pensionsåldern framflyttades till 70 år förutom för några få, som redan vid 65 år skulle erhålla pension. Att denna ålder dock är alldeles för hög har såväl genom herrar fullmäktiges beslut som af samtliga de från myndigheterna infordrade yttranden blifvit fullleligen ådagalagt; och då således komiterades åsigt i detta hänseende synes mig ohållbar, faller också ett af de hufvudsakligaste syftmålen med pensionslagen, nemligen minskningen af utgifterna för pensionsväsendet.

Då nu enligt min åsigt de civila embets- och tjenstemännen icke kunna i pensionsafseende med hvarandra jemföras och följaktligen giltig grund för ett gemensamt ordnande af deras pensionsväsende saknas, samt härtill kommer, dels att på skäl, jag ofvan anført, någon besparing för staten af ett sådant ordnande af pensionsförhållandena icke skulle vinnas, dels ock att de flesta stater för icke lång tid tillbaka blifvit i löneafseende reglerade och i sammanhang dermed för hvarje särskild tjenst bestämts såväl beloppet af den tjensten tillkommande pension som äfven den lefnadsålder och tjenstetid med mera, som erfordrades för pensions erhållande, samt uppenbart är, att hvad sålunda af Konung och Riksdag gemensamt beslutats grundats på saklig och noggrann utredning för hvarje särskildt fall, har jag ansett mig böra yrka afslag å komiterades förslag till pensionslag för civilstaten, och får jag härigenom anmäla min reservation mot herrar fullmäktiges i motsatt rigtning fattade beslut.

I afseende å hvad af herrar fullmäktige beslutats rörande detaljbestämmelserna uti såväl nämnda lagförslag som förslaget till reglemente för civilstatens pensionskassa för enkor och barn får jag reservera mig i följande hänseenden.

Enligt den genom Kongl. Maj:ts beslut den 31 maj 1878 fastställda lönestat för landssekreterare och landskamrerare hafva desse embetsmäns löner bestämts till lika belopp för alla eller 4,400 och hafva de derjemte tillförsäkrats ett ålderstillägg, som jemväl är lika för alla eller 600 kronor. Deremot har, då olika län ansågos kräfvat olika grad af arbete, de desse embetsmän tillagda tjenstgöringspenningar bestämts till olika belopp för att såmedelst skulle åt det större arbetet också beredas någon högre aflöningsförmån. Då emellertid kompetensen för erhållande af dessa tjänster är för alla lika och dessa embets-

män jemväl i alla andra afseenden äro med hvarandra likställda, torde de omständigheter, som föranledt de för dem olika aflöningsförhållanden, icke rättvisligen böra ställa dem i olika ställning, då de afgått från sina tjenstebefattningar och sålunda så att säga lemnat bakom sig just hvad som grundat olikheten i deras aflöningar. Mig synes därför, som om rättvisa och billighet kräfde, att, såsom ock skett, då deras löner och pensioner af Kongl. Maj:t senast reglerades, samtliga landssekreterares och landskamrerares pensioner bestämmas till lika belopp, i hvilket afseende lämpligast torde vara, att de alla likställdes med sådana tjenstemän i andra klassens län, och då hvad jag nu anfört angående landssekreterare och landskamrerare i allo eger tillämplighet jemväl å landtränkmästare, torde äfven dessa tjenstemän böra i pensionsafseende likställas och icke såsom uti det af herrar fullmäktige tillstyrkta förslaget egt rum tillförsäkras olika pensioner.

Vidare och då, enligt förslaget, staten skulle ålägga sina tjenstemän såsom en oafvislig skyldighet att i kassan ingå, synes mig äfven rättvisa och billighet fordra, att med denna skyldighet också må följa rättighet att i kassan kvarblifva och följaktligen att, der en tjensteman före sin pensionsålder ur statens tjenst afgår eller flyttas till tjenst, hvarför delaktighet i kassan icke är stadgad, denne tjensteman må ega rätt att, der han så åstundar, i kassan kvarstå mot skyldighet att fortfarande utgöra stadgade afgifter. Erfarenheten visar, att en sådan afgång från statstjenst ytterst sällan förekommer; och då ju i allt fall de till kassan ingående afgifter äro bestämda med hänsyn dertill att kassan skall bära sig, torde en ändring uti af mig nu antydt syfte icke i någon mån kunna rubba kassans ställning och dess förmåga att fullgöra sina förpligtelser.

På grund af hvad jag sålunda rörande förslagets detaljbestämmelser anfört får jag mot herrar fullmäktiges beslut derutinnan anmäla min reservation i följande afseenden nemligen

dels i hvad angår herrar fullmäktiges afslag å mitt yrkande att landssekreterare, landskamrerare och landtränkmästare i första och tredje klassens län måtte i afseende å såväl egen som enke- och barnpensionering likställas med sådana tjenstemän i andra klassens län;

dels ock beträffande herrar fullmäktiges afslag å mitt yrkande om sådan förändring uti § 19 af förslaget till reglemente för pensionskassan, att deri omförmälde delegare måtte tillerkännas rätt att, om han så önskade, i kassan kvarstå.»

af herr häradshöfdingen *Kiellman*, som instämde med herr härads-

höfdingen Hellström med undantag af hvad angick den af herr härads- höfdingen Hellström påyrkade ändring i § 19 af förslaget till reglemente för civilstatens pensionskassa för enkör och barn;

af herr revisorn *Kinberg*, som instämde med herr häradshöfdingen Hellström, så vidt han yrkat afslag å komiterades förslag till pensionslag för civilstaten;

af herrar *landssekreterarne Christopherson, de Frese och Pipon, landskamreraren Ploman och hofrättsfiskalen Roos*, hvilka instämde med herr häradshöfdingen Hellström i fråga om landssekreterares, landskamrerares och landtränmästares samt deras enkors och barns pensionering;

af herrar *landssekreteraren de Frese, häradshöfdingen Brag, Förste provinsialläkaren Cimmerdahl och hofrättsfiskalen Roos*, hvilka förklarade sig instämma uti den af herr ordföranden vid behandlingen af pensionslagens 3 § uttalade mening, herr häradshöfdingen *Brag* med tillägg att han ansåg jemväl kommissionslandtmätare böra blifva berättigade till pension vid sextio och skyldige att afgå från tjensten vid sextiofem års ålder; och yttrade herr *förste provinsialläkaren Cimmerdahl* särskildt beträffande provinsialläkares pensionsrätt:

»De nu gällande bestämmelser om provinsialläkarnes pensionering äro icke af gammalt datum. I ett vid Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof fogadt statsrådsprotokoll af den 21 dec. 1883 anfördes nemligen, bland annat, att en förhöjning af pensionsbeloppen vore af behovet påkallad och af billig hänsyn till provinsialläkarnes ansvarsfulla och ansträngande kall önskvärd, hvarföre Kongl. Maj:t föreslog Riksdagen att medgifva provinsialläkare rätt att vid fyllda 60 år och efter 30 års tjenstgöring i statens tjenst afgå derifrån med pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 4,000 kronor. Med anledning häraf beslöt Riksdagen enligt skrifvelse af den 13 maj 1884, att provinsialläkare skulle ega att vid fyllda 60 år och efter 25 års tjenstgöring i statens tjenst, af hvilka 20 år såsom provinsialläkare, afgå med föreslagna pensionen. Detta Riksdagens beslut meddelades vederbörande till efterrättelse genom Kongl. brefvet den 10 juli samma år. Sedan reglering af provinsialläkarnes lön blifvit år 1890 verkställd, blef jemlikt Riksdagens skrifvelse den 20 maj 1890 och Kongl. kungörelsen den 31 oktober samma år föreskrifvet, att provinsialläkare skall, då han uppnått sistnämnde lefnads- och tjensteålder, vara skyldig att från tjensten afgå, Kongl. Maj:t likväl obetaget att efter bepröfvande låta med afskedet anstå.

Till denna korta återblick på pensionsfrågans historik torde jag med hänsyn till nu föreslagna bestämmelser få anknyta några reflexioner. Man kan väl icke med fog påstå, att provinsialläkarens medellifslängd skulle i någon nämnvärd grad hafva ökats under det tiotal af år, som förflutit sedan år 1884 och ännu mindre under femårsperioden 1890—1894. För ett någorlunda säkert bedömande af vexlingar i medellifslängden torde väl undersökning böra verkställas af förhållanden under perioder af 30—40 år, på det att icke tillfälligheter må verka vilseledande. Och förutsatt äfven att en sådan ökning af provinsialläkarnes medellifslängd verkligen egt rum under nämnda korta tidsperiod, följer deraf icke, att arbetsförmågan och förmågan att uthärda de från provinsialläkaretjensten oskiljaktiga mödor och ansträngningar ökats. Man kan tvärtom med ganska stor visshet antaga, att dessa senare skola nu som förr i förtid bryta provinsialläkarens krafter och minska eller upphäfva hans förmåga att sin befattning bestrida. Oaktadt således inga skäl hafva tillkommit, som kunna motivera den föreslagna förhöjningen af provinsialläkarens lefnadsålder vid afskedstagandet, synes det mig likväl vara lämpligt, att, enär förmågan att uthärda ansträngningar är större hos en provinsialläkare än hos en annan och då således en eller annan provinsialläkare kan tjena det allmänna vid en ålder, då de fleste äro förslitna, ett latitudsystem i fråga om ålder vid afgang tillämpas sålunda, att provinsialläkare skall hafva rättighet att afgå vid 60 och skyldighet att afgå vid 65 års ålder.

I sammanhang härmed anser jag ock alldeles nödvändigt, att tjenstetiden sänkes för dem, som afgå vid 60 års ålder, från föreslagna 30 till 25 år, om nemligen hel pension icke skall vara endast en tom förespegling. Enligt uppgift af komiterade, grundad på noggranna statistiska undersökningar för åren 1870—1884, kunde sannolika åldern vid afläggande af medicine licentiatexamen i medeltal antagas vara 30 $\frac{1}{2}$ år. Nu skulle ju tjenstgöringen kunna börja; men till följd af den starka trängseln på läkarebanan, som antagligen kommer att ytterligare ökas, stå emellertid icke förordnanden till buds åt den unge läkaren; denne måste tvärtom i allmänhet tillbringa flera år i overksamhet, endast afbruten af tillfälliga förordnanden på några månader eller, i enstaka lyckliga fall, någon längre tid. Under sådana omständigheter är det lätt förklarligt, att medelåldern för tillträde till ordinarie provinsialläkaretjenst har för nu tjenstgörande provinsialläkare varit 38,163 år; af dessa provinsialläkare, till antalet 135, hafva 8 tillträdit sin tjenst vid 38 år, 62 före 38 år och 65 efter 38 och intill 55 års ålder. Här af synes, att, äfven om de tre, kanske 4 år, under hvilka i medeltal

meriter till ordinarie tjänst insamlats på tillfälliga förordnanden m. m., medräknas, ett ganska betydligt antal af provinsialläkare icke skulle komma i åtnjutande af hel pension, om tjänsteårens antal bestämdes till 30 vid lefnadsålder af 60 år vid afskedstagandet. En afkortning af pensionen vid afskedstagandet skulle för desse läkare vara så mycket mera känbar, som pensionsbeloppet i betänkandet är förslagsvis minskadt med 300 kronor.

Slutligen skulle jag äfven vilja göra en anmärkning mot den bestämmelse i förslaget, som gifver rätt till pension på grund af tjänsteår i allmän tjänst utan annan begränsning än den i § 1 mom. 1 föreskrifna. Genom denna bestämmelse göres visserligen möjligt för alla landets läkare att på äldre dagar och efter långvarig tjänst såsom militär-, stads- eller lasarettsläkare m. m. samt efter att slutligen hafva erhållit provinsialläkaretjänst afgå från denna med pension; men följden häraf kunde lätt blifva, att en stor del af provinsialläkarebefattningarna komme att besättas med visserligen i öfrigt väl meriterade, men för tjänstgöring som provinsialläkare mindre lämpliga äldre läkare. Provinsialläkarepensionen är nemligen, om ock enligt förslaget förminskad, den bästa pension, som i allmänhet står vårt lands läkare till buds.

Provinsialläkarne få numera icke endast vara sjukvårdare; de måste vara hygienens målsmän på landsbygden och hvar i sin stad efter bästa förmåga främja den allmänna helso- och sjukvården. Att detta är en ganska svår dubbelställning, läser icke kunna förnekas; och säkert är, att de skyldigheter, som åläggas af denna ställning, icke inläras på kort tid. Dessutom är härvid att beakta, att läkarnes arbetsfält under årens lopp alltjemt vidgats, så att arbetets fördelning blifvit en nödvändighet. Lika litet som en äldre provinsialläkare i allmänhet kan vara kompetent att sköta ett lasarett eller en militärläkare vid äldre år utan vidare kan antagas till föreståndare för exempelvis ett barnbördshus eller ett hospital, lika litet kan man af män, som icke hafva praktisk erfarenhet om de göromål, som tillhöra en provinsialläkares tjänst, begära, att de på ett tillfredsställande sätt skola kunna sköta en sådan befattning. Det måste således anses vara af största vigt, att det nu gällande stadgandet om tjugu års tjänstgöring som provinsialläkare i pensionslagen bibehålles som vilkor för pension, på det att läkare må finna med sin fördel förenligt att redan i yngre år söka erhålla provinsialläkaretjänst och så blifva i stånd att på ett verksamt sätt främja den allmänna sjuk- och helsovårdens intressen, hvilka senare lyckligtvis i vårt land börjat alltmer beaktas.

Efter att hafva anført ofvanstående får jag sammanfatta min åsigt sålunda: Provinsialläkare skall hafva rättighet att från tjensten afgå efter uppnådda 60 år och skyldighet att afgå efter uppnådda 65 år samt erhåller hel pension, i förra fallet efter 25, i senare fallet efter 30 års tjenstetid men i hvarje fall först efter 20 års tjenstgöring som provinsialläkare.»

af herr *sekreteraren Bruzelius* mot herrar fullmäktiges beslut, hvarigenom ogillats första afdelningens hemställan, att den af afdelningen ifrågasatta rätt för delegarne i den nya pensionskassan för enkor och barn att genom fullmäktige öfverlägga och besluta i pensionsinrättningen rörande, viktigare ämnen borde utgöra ett vilkor för det samtycke, herrar fullmäktige kunde vilja för delegarne i civilstatens pensionsinrättning lemna till den nya anordningen af ifrågavavande pensionsväsen;

samt af herr postexpeditören *Bergman*, som anförde:

»Då uti motiveringen af fullmäktiges hemställan vid § 33 icke framhållits, att det för delegarne bör anses såsom en *ovilkorlig nödvändighet*, att de ega att genom en representation besluta i viktigare frågor, men att en sådan representation icke heller lämpligen kunnat uppställas såsom ett vilkor för det samtycke, fullmäktige vilja för delegarne i civilstatens pensionsinrättning lemna till den nya anordningen af det civila pensionsväsendet, anser jag, att fullmäktiges nämnda hemställan äfven bort innehålla,

att fullmäktige må, sedan Kongl. Maj:t och Riksdagen för sin del fattat beslut angående det civila pensionsväsendets ordnande, på nådig kallelse sammanträda för att, derest fullmäktiges framställning i denna punkt icke vinner nådigt bifall, afgifva slutligt yttrande angående upphörande af civilstatens pensionsinrättning samt föreslå åtgärder angående pensionsinrättningens dåvarande tjenstemän och dispositionen af inrättningens fasta egendom.»

In fidem:
Georg Carlson.

Kongl. Statskontoret.

Till Konungen.

På grund af de stora årliga öfverskott, som civilstatens pensionsinrättning ansågs lemna, hade af en motionär vid 1889 års Riksdag yrkats indragning, helt eller delvis, af det till denna inrättning utgående statsbidrag, utgörande 119,271 kronor. Med anledning häraf anhöll Riksdagen i skrifvelse den 16 maj samma år, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa en utredning af pensionsinrättningens ställning och behof och i sammanhang dermed taga under öfvervägande, huruvida icke, genom förändrade bestämmelser angående samma pensionsinrättning, minskning i statens utgifter för pensionering af civile embets- och tjenstemän samt betjente måtte kunna beredas; och den 19 derpå följde augusti uppdrog Eders Kongl. Maj:t åt dertill utsedde komiterade att verkställa den af Riksdagen begärda utredning m. m.

Med anmälan att utredningen lemnat det resultat, att civilstatens pensionsinrättning, i stället för öfverskott, vid 1886 års slut hade en brist, som kräfde en ytterligare stadigvarande årsinkomst af 252,864 kronor, eller annorlunda uttryckt, hade behof af en kapitaltillökning af nära 7,225,000 kronor, ifall räntan beräknades efter $3\frac{1}{2}$ procent, tillkännagaf komitén i underdånig skrifvelse den 7 februari 1891, att den ansåg sig härigenom hafva fullgjort sitt uppdrag angående den anbefalda utredningen. Hvad anginge den andra delen af uppdraget, ansåg komitén det vunna resultatet af berörda utredning lägga hinder i vägen att föreslå åtgärder, hvilka, såvidt de skulle leda till minskning i statens utgifter för den civila tjenstemannapensioneringen, ovilkorligen måste än ytterligare försvåra pensionsinrättningens ställning.

Sedermera, den 6 augusti samma år, uppdrog Eders Kongl. Maj:t åt samma komité, dock med delvis förändrad och förstärkt personal att: dels beträffande civilstatens pensionsinrättning undersöka, huruvida pensionsinrättningen borde bibehållas vid sin nuvarande omfattning och organisation, eller om en mera genomgripande förändring

eller inskränkning af dess verksamhetsområde kunde anses af omständigheterna påkallad, och i sammanhang härmed i öfrigt föreslå åtgärder till tryggande af pensionsinrättningens ekonomiska ställning;

dels ock utreda, i hvad mån och på hvad sätt genom omorganisation och förening af flera eller färre nu befintliga pensionsinrättningar och indragningsstater eller annorledes genom förändring af nu gällande bestämmelser och vilkor för pensionering af statens civile embets- och tjänstemän och af deras efterlemnade enkor och barn ej mindre förenkling i förvaltningen jemte stadigvarande kontroll och garanti rörande härför erforderliga penningemedel än ock lindring i statsverkets utgifter för sagda pensionering kunde åstadkommas.

Komitén, som derjemte på grund af nådig remiss haft särskild anledning att jemväl yttra sig öfver vissa af 1892 års fullmäktige för delegarne i civilstatens pensionsinrättning beslutade åtgärder i syfte att upphjelpa denna pensionsinrättnings ekonomiska ställning, afgaf den 28 maj 1894 sitt betänkande; och då komitén funnit det genom verkställda utredningar och undersökningar eller eljest vara ådaga-lagdt:

att nu gällande, i en mängd författningar förekommande bestämmelser angående det civila pensionsväsendet företedde påtaglig brist på enhet och likformighet såväl i afseende å de civile tjänsteinhafvarnes som å deras enkors och barns pensionsrätt, äfvensom att förvaltningen af de särskilda pensionskassorna vore splittrad på flera händer och således fördyrades;

att, med tillämpning af nu gällande löne- och pensionsbestämmelser, statens årliga utgifter skulle komma att efter 30 år växa upp till 3,563,000 kronor, nemligen:

för pensionering å allmänna indragningsstaten och tullverkets pensionsstat	kronor 2,916,000: —
” ” af poststaten	” 370,000; —
” ” ” telegrafstaten	” 277,000: —

dervid dock icke afräknats den minskning i pensionskostnaderna, som skulle uppstått, derest dels civilstatens pensionsinrättning fortföre att bestrida fyllnadspensioner till poststaten, dels ock telegrafverkets pensionsinrättning fortföre att fungera;

att civilstatens pensionsinrättning under åren 1886—1891 (rätteligen 1887—1891) icke i afsevärd mån ytterligare försämrats och alltså fortfarande hade en kapitalbrist af nära 7,225,000 kronor;

att tullstatens enskilda pensionsinrättnings tillgångar, med in-

beräkning af den ökning å 10,000 kronor i statsbidraget, som 1892 erhållits, ungefär motsvarade dess förbindelser;

att telegrafverkets enke- och pupillkassas ställning visserligen icke sedan kassans grundläggning försämrats, men att kassan icke egde önskvärd grad af soliditet; samt

att elementarlärarnes enke- och pupillkassas tillgångar motsvarade dess förbindelser,

har komitén uttalat såsom sin åsigt, att det vore af behovet påkalladt, att åtgärder vidtoges i syfte:

att sammanföra och till möjligaste likformighet bringa nu gällande bestämmelser i afseende å det civila pensionsväsendet, hvarigenom jemväl enkelhet i förvaltningen och minskning i kostnaderna för densamma kunde åstadkommas;

att bereda trygghet i afseende å uppfyllande af åtagna förbindelser; samt

att åstadkomma minskning i statens kostnader för det civila pensionsväsendet.

Då komitén derefter tagit i öfvervägande, hvilka utvägar, som i det angifna syftet borde anlitas, har komitén funnit:

att de af 1892 års fullmäktige föreslagna åtgärder för upphjelpande af civilstatens pensionsinrättnings ekonomiska ställning — hvilka åtgärder hufvudsakligen skulle bestå deruti: att den särskilda pensioneringen af posttjenstemän borde upphöra; att till enskilda enke- och pupillfonden borde öfverflyttas det nu till allmänna enke- och pupillfonden utgående statsbidrag af 45,000 kronor om året; att, under förutsättning af upphörande af den särskilda pensioneringen af posttjenstemän, delegarnes års- och befordringsavgifter höjdes med 2 procent å vederbörandes pensionsbelopp; samt att såsom vilkor för erhållande af pension från pensionsinrättningens tjenstemannafond skulle erfordras att hafva uppnått 60 år i stället för 55 år — icke kunde anses vara för framtiden betryggande;

att, äfven om genom dessa fullmäktiges beslut inrättningens ekonomiska obestand blifvit undanröjdt, komitén dock icke skulle ansett sig kunnat förorda sådana åtgärder, enär inrättningens grunder icke vore så beskaffade, att de öfverensstämde med ett väl ordnad pensionsväsen, och det numera icke funnes så stort behof af pensionering af civile tjensteinnehafvare vid tidigare ålder än den för rätt till pension från allmänna indragningsstaten bestämda, att någon särskild anstalt för sådan pensionerings bestridande erfordrades, och att det alltså icke

kunde vara lämpligt att för sådant ändamål låta staten bidraga med afsevärda årliga anslag och delegarne med icke oväsentliga afgifter;

att den andra af civilstatens pensionsinrättnings uppgifter eller enke- och barnpensioneringen, hvilken uppgift till största delen tagit inrättningsens tillgångar i anspråk, visserligen vore af vigt för staten och i synnerhet för tjänstemännen, men att denna pensionering, sådan den nu vore anordnad, icke tillfredsstälde de anspråk, man numera stälde på en dylik pensionskassa, hvadan, om den skulle bibehållas, det vore af nöden att till den grad omarbete dess bestämmelser, att det blefve detsamma som att skapa en ny;

att civilstatens pensionsinrättning af dessa skäl icke borde bibehållas;

att det vore såväl principiellt riktigast som ur rent praktisk synpunkt enklast och lämpligast att låta det bidragsmaximum, som kunde anses böra för denna angelägenhet åläggas tjänstemännen, uteslutande användas för pensionering af deras enkor och barn, för hvilket ändamål detta bidrag ock vore i sin helhet erforderligt, samt låta staten, med befrielse från bidrag till denna pensionering, i stället uteslutande bestrida kostnaderna för pensionering af tjensteinnehafvare; samt

att minskningen i statens utgifter för det civila pensionsväsendet derjemte framför allt borde åstadkommas genom införande af strängare pensionsvilkor för tjänstemännen.

Komitén har derföre ansett, att det civila pensionsväsendet skulle blifva på lämpligaste sätt ordnad,

1:o) om, beträffande pensioneringen af de civile tjensteinnehafvarne, med upphäfvande af nu gällande, i många fall olämpliga, för staten allt för betungande och i en mängd författningar kringströdda stadganden, en allmänt gällande lag i ämnet utfärdades, i hvilken borde iakttagas: att bestämmelserna bringades till enhet och likformighet, att pensionsvilkoren i allmänhet skärptes mot hvad hittills varit förhållandet, att särskilda föreskrifter lemnades om beräkning af tjenstetid och om skyldighet att afgå från tjensten vid viss lefnadsålder, att pensionsbeloppen sattes i förhållande till aflöningen samt minskades och jemkades och att afkortade pensioner infördes;

2:o) om, beträffande enke- och barnpensioneringen, en ny, med hänsyn till nuvarande utsigter för räntefot och dödlighet på matematiskt-tekniska grunder bygd, under statens kontroll stående och på dess bekostnad förvaltad, men för öfrigt allenast med tillskott af delegarne uppehållen pensionskassa bildades, hvilken kassa borde omfatta väsent-

ligen samma delegare, som dem, för hvilka den ofvanförmälda nya pensionslagen skulle gälla.

Komitén har derjemte uttryckligen förklarat, att den härmed icke åsyftat, att någon rubbning skulle ske i deras rätt till pension af staten, hvilka blifvit utnämnda innan den nya lagen komme att träda i kraft, icke heller i den rätt, som nu tillkomme pensionärer eller delegare i befintliga enke- och pupillkassor.

I enlighet med sålunda uttalade grundsatser i afseende å ordnandet af det civila pensionsväsendet, har komitén uppgjort förslag till:

- 1:o pensionslag för civilstaten;
- 2:o reglemente för civilstatens pensionskassa för enkor och barn;
- 3:o åtgärder för afveckling af nuvarande pensionsinrättningars förbindelser m. m.

Sedan Eders Kongl. Maj:t i anledning af de af komitén sålunda framlagda förslag infortrat yttrande dels från inspektören öfver försäkringsanstalterna, dels från fullmäktige för delegarne i civilstatens pensionsinrättning och direktionen öfver samma pensionsinrättning, dels från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i rikets samtliga län, dels från fullmäktige för delegarne i telegrafverkets pensionsinrättning, samma pensionsinrättnings direktion och Telegrafstyrelsen, dels från direktionen öfver tullstatens enskilda pensionsinrättning och Generaltullstyrelsen, dels från direktionen för lärarnes vid elementarläroverken enke- och pupillkassa, dels ock från Medicinalstyrelsen, har Eders Kongl. Maj:t i nådigt bref den 13 december 1895, med öfverlemnande af berörda komitébetänkande jemte deröfver inkomna yttranden, anbefalt Statskontoret att till Eders Kongl. Maj:t inkomma med underdånigt utlåtande i ärendet. För att tagas i öfvervägande vid den nådiga remissens besvarande har Eders Kongl. Maj:t den 7 januari innevarande år jemväl behagat till Statskontoret öfverlemna 76 stycken särskilda, men lika lydande protester från lärare vid rikets allmänna läroverk mot vissa af komitén framlagda förslag; och har Eders Kongl. Maj:t desslikes under den 24 i samma månad till detta embetsverk öfverlemnat transsumt af Riksdagens den 7 maj 1894 affåtna skrifvelse i anledning af Riksdagens år 1893 församlade revisorers berättelse, i hvad denna skrifvelse innefattade en under rubriken: »flottans pensionskassa» gjord framställning, med nådig befallning att i anledning af berörda framställning inkomma med underdånigt yttrande i sammanhang med afgifvande af det öfver komitébetänkandet infortrade underdåniga utlåtande; och får Statskontoret, med återställande af samtliga hit remiterade handlingar, härmed i underdånighet anföra följande.

De utvägar, som af komitén angifvits böra anlitas för vinnande af besparing i pensionskostnaden, skulle vara hufvudsakligen följande: *höjning af pensionsåldern, bestämda föreskrifter om tjänsteårsberäkning, nedsättning af pensionsbeloppen och borttagande af statens bidrag till pensionering af enkor och barn*, hvilken pensionering derefter skulle bestridas utslutande af tjänstemännen sjelfva.

Hvad då först angår *höjning af pensionsåldern* utöfver nu bestämda gränser, så bör dervid märkas, att den tjänsteman, som af sjukdom är urståndsatt att sköta sin tjänst, eger i regel enligt gällande bestämmelser rätt att uppbära lika stor del af sin aflöning, som svarar mot den honom vid pensionsålderns uppnående tillförsäkrade pension, hvadan det för en sådan tjänsteman är likgiltigt, om han står kvar i tjänsten och uppbär lönen eller afgår från tjänsten med en denna lön motsvarande pension. Likaså torde i allmänhet tjänstledighet för sjuklighet eller svag helsas vårdande kunna erhållas, utan att detta för den tjänstledige medför större afdrag å aflöningen än tjänstgöringspenningarne eller deremot svarande belopp. Då de fleste statstjänstemän äro i saknad af enskild förmögenhet och tillfälle till förvärf utöfver det tjänsten erbjuder, så skall det för den arbetsduglige tjänstemannen i allmänhet utgöra ett önskningsmål att få kvarstanna i tjänsteutöfning så länge sådant är honom tillåtet; och nu gällande stadganden lägga i regel icke hinder i vägen för tjänstetidens utsträckande till 70 år. Enligt professor Lindstedts undersökningar för perioden 1887—1892 utgjorde också medelpensionsåldern 67,21 år eller, om telegrafverket icke medräknades, 67,34 år — en ålder som ju icke kan anses låg. Från det allmännas sida är det deremot ingalunda utan betydelse, om en statstjänst, till följd af den ordinarie innehafvarens otjänstbarhet, under längre tid måste bestridas af vikarier, hvilka kanske på grund af den ringa ersättningen tidt och ofta ombytas och hvilka i allt fall mera sällan kunna anses göra fullt samma gagn, som bör vara att förvänta af den ordinarie tjänsteinnehafvaren.

Den *höjning i medellifslängden*, som senare tiders statistiska uppgifter framvisa, torde väl hafva något inflytande på *pensionskostnaderna*; men frågan, dels i hvad mån medellifslängdens *höjning* i allmänhet har rönt inverkan af statstjänstemännens längre lifslängd, och dels huruvida nämnda *höjning* må anses motsvaras af en förlängd tjänstbarhetsålder, torde nu ej kunna besvaras, då någon för sådant ändamål upprättad statistik icke föreligger. Vid sådant förhållande synes denna *höjning* icke heller i och för sig lemna tillräckligt säker grund för framskjutandet af den ålder, då en civil tjänsteman bör afgå från

tjensten med rätt till pension. Visst är emellertid, att tjänstbarhetstiden är mycket vexlande, beroende dels på rent individuella förhållanden dels ock på beskaffenheten af den verksamhet, åt hvilken tjensten egnas, i det att det ena slagets verksamhet ställer helt olika anspråk på sin utöfvare än det andra. Om af naturliga skäl vid bestämmande af pensionsåldern hänsyn icke kan tagas till sådana omständigheter, som hafva sin grund i individuella förhållanden, så har det dock visat sig vara en nödvändighet att rätta pensionsåldern efter beskaffenheten af det mer eller mindre ansträngande samt på kropps- eller själsförmögenheterna eller på beggadera mer eller mindre nötande arbetet. Att till sistberörda omständigheter måste tagas hänsyn har äfven af komitén blifvit erkänt; och i viss mån har äfven i lagförslaget sådan hänsyn fått göra sig gällande. Det vill dock synas, som hade komitén i berörda hänseende icke alltid till fullo beaktat sådana omständigheter, som gifvit anledning till vissa nu befintliga, af komitén endast såsom brist på likformighet betecknade skiljaktigheter i vilkoren för pensions erhållande. De särskilda erinringar, som härutinnan kunna göras, torde det dock blifva lämpligare att framställa vid granskningen af lagförslagets detaljstadganden.

Om å ena sidan den vid 1877 års Riksdag antagna allmänna bestämmelsen angående civile tjensteinnehafvares rätt till pension vid 65 lefnadsår, derest ett minimiantal af 35 tjensteår då jemväl vore uppnådt — ett stadgande, som erhållit sin motsvarighet i den skyldighet att vid samma lefnads- och tjensteålder afgå från tjensten, som enligt vilkoren för åtnjutande af de vid senast skedda löneregleringar fastälda löneförmåner i allmänhet ålagts dylik tjensteinnehafvare — ovilkorligen måste, i betraktande af de stora fördelar, som en fullt arbetsför tjenstemannakår erbjuder det allmänna, vara ett steg taget i den rätta riktningen och såsom sådant värdt allt erkännande, så kan dock å andra sidan ej förnekas, att, derest det finnes behöfligt att i nu bestående pensionsförhållanden vidtaga till besparing i kostnaderna ledande förändringar, en höjning af pensionsåldern skulle vara af inflytande. Nödig omtanke om statens egna intressen synes dock kräfva, att vid en sådan höjning försigtighet iakttages; och det vill synas, som skulle vissa af de af komitén förordade bestämmelser i allt för hög grad försvåra bemödandet att genom mindre tjänstbara medlemmars aflägsnande hålla personalen så tjenstduglig, som ett behörigt aktgifvande på det allmännas fördel kräfver. Sålunda måste det anses mindre välbetänkt att vilja ytterligare skärpa de nu gällande vilkoren för lärarnes vid elementarläroverken pensionsrätt; — att en skärpning verkligen

blefve följden, derest komiténs förslag antages, framgår uppenbart af innehållet i de af komitéen formulerade läkarebetyg, som skulle erfordras för erhållande af pension vid tidigare ålder än 70 år. Till följd deraf att framlagda förslag om lönereglering för desse lärare icke vunnit framgång, gälla visserligen för dem ännu de äldre föreskrifterna om pensionsrättens inträdande vid 70 lefnadsår och 30 års oafbruten tjänstetid; men ifall sjuklighet eller försvagadt helstillstånd genom vederbörande läkares intyg styrkes, beviljas pension vid 65 lefnads- och vid pass 40 tjänsteår. Det sparsamhetsskäl, som af komitéen åberopats såsom hinder för att undantaga lärarestaten vid den föreslagna allmänna höjningen af pensionsåldern, bör icke få tillräknas afgörande inflytande i en så vigtig sak. Kongl. stadgan för elementarläroverken den 14 augusti 1856 föreskref, att lärare vid fyllda 60 lefnadsår, sedan han 35 år varit i allmän tjänst och deraf minst 30 vid elementarläroverk anställd, vore berättigad till afsked med åtnjutande af emeritilön. När sedermera vid 1856—58 årens Riksdag fråga väcktes om pensionsrätt för dessa lärare, funno Rikets Ständer det obestriddigt, att elementarlärarens kall i högre grad än de flesta andra tjänster toge såväl själs- som kroppskrafter i anspråk, hvarför det ansåges önskvärdt, om lärarne vid elementarläroverken kunde vid en tidigare ålder än den för tjänstemän i allmänhet föreskrifna komma i åtnjutande af tillräckliga pensioner. Jemväl så sent som den 19 maj 1890 har Riksdagen, med bifall till hvad Eders Kongl. Maj:t i sådant afseende föreslagit, medgifvit, att samtliga ordinarie lärare och lärarinnor vid de allmänna läroverken skulle ega rätt och äfven skyldighet att vid 65 lefnadsår och minst 35 tjänsteår afgå med pension, en förmån som skulle tillkomma gymnastiklärare redan vid den nu bestämda gränsen af 60 lefnads- och 30 tjänsteår. Den lönestat för lärarne, till hvilken denna pensionsreglering anslöt sig och som utgjorde förutsättning för densamma, godkändes deremot icke af Riksdagen, hvarför ej heller nådig fastställelse af pensionsregleringen förekommit. Då fråga om lönereglering för lärarne vid de allmänna läroverken ånyo förevar vid 1892 års Riksdag, uttalades af statsutskottet, att, enär en dylik ändring af gällande föreskrifter om lärarnes pensionering skulle blifva af gagn för läroverken utan att medföra någon nämnvärd utgift för statsverket, utskottet icke funnit något att deremot erinra. Det bör jemväl ihågkommas, att det ansetts behöfligt vid 1876 års Riksdag nedsätta pensionsåldern för folkskolelärare från 60 till 55 lefnadsår; och det framhölls vid detta tillfälle särskildt, att om någon hade en tjänstgöring, som i förtid förtröttade

hans sinne, förslappade hans spänstighet och förnötte hans kraft, så vore det läraren.

De gensagor, som af nästan samtliga i ärendet hörde vederbörande uttalats i anledning af lagförslagets 3 och 4 §§ synas äfven mana till varsamhet vid införandet af bestämmelser i syfte att framtvunga ett kvarstående i tjensten utöfver den ålder, som vid senast skedda löne-regleringar befunnits lämplig för afgang med pension.

Resultatet af komiténs förslag till höjning af pensionsåldern beräknas af professor Lindstedt innebära ett framskjutande af pensionsåldern med jemt två år, det vill säga från 67,21 till 69 $\frac{1}{4}$ år.

Den andra utväg, som komitén förordat för vinnande af minskning i pensionskostnaden, är införandet af *bestämda föreskrifter om tjänsteårsberäkning*. Då det blir tillfälle att längre fram granska den formulering, komitén gifvit åt en i nämnda syfte föreslagen lagparagraf (§ 7), så skall det i detta sammanhang endast erinras, att berörda stadgande, om än i viss mån egnadt att skärpa begreppet tjänsteår och på detta sätt i enstaka fall antingen fördröja pensioneringen eller föranleda afkortning i pensionsbeloppet, detta begrepp dock från en annan sida sedt och särskildt om afseende fästes vid motiveringen gifvits en utsträckning, som det för närvarande icke eger och som kan i icke ringa grad motverka det mål, komiterade åsyftat.

Att *nedsättning af pensionsbeloppen* skall utgöra ett direkt och säkert medel till nedbringande af pensionskostnaden ligger i sakens natur; men förvisso skall det alltid blifva förenadt med den största svårighet att i pensionsbelopp, hvilka framgått ur en i hvarje fall omsorgsfull afvägning af olika på frågan inverkan förhållanden, vidtaga rubbningar — efter helt andra regler än dem, som vid det ursprungliga beloppets fastställande fått göra sig gällande — utan att detta skall leda till oegentligheter af mången gång ännu betänkligare art än dem, man velat undanrödja. Komitén har, som det vill synas, under sitt bemödande att vinna likformighet underskattat den väsentliga skillnaden mellan de aflöningsbelopp, som vid de under senare åren verk-

ställda löneregleringar faststälts, och dem, med hvilka detta icke är händelsen. Dels hafva nemligen vid dessa löneregleringar löneförmånerna i allmänhet blifvit icke obetydligt höjda och dels hafva de fördelats i lön och tjänstgöringspenningar, hvarvid hänsyn särskildt skolat tagas till den omständighet, att lönen skulle så afpassas, att ett deremot svarande belopp blefve lämpligt såsom pension åt den afskeds-tagande tjänstemannen. Att — såsom komitéen erinrar — vid berörda fördelning jemväl andra hänsyn bort och äfven fått göra sig gällande, är riktigt; men detta synes dock icke kunna i väsentlig mån förringa betydelsen af lönebeloppet såsom norm för pensionen. En blick på den komitébetänkandet bifogade tabell, innefattande jämförelse mellan nu bestämda och af komitéen förordade pensionsbelopp, utvisar tydligt, i hvilken ogynsam ställning de grupper af tjänstemän skulle komma, hvilka ännu icke fått sina aflöningsförmåner reglerade och fördelade i lön och tjänstgöringspenningar, såsom exempel hvarå torde kunna anföras: fängvårdsstaten, stuteristaten, lärarne vid de allmänna läroverken m. fl. Sålunda skulle en lektor vid allmänt läroverk, hvilken nu erhåller i pension 3,600 kronor få denna minskad med 600 kronor.

Enligt komitéens beräkningar skulle genom antagande af dess förslag högsta pensionsrätt nedsättas för 4,210 tjänster med ett sammanlagdt belopp af 1,121,279 kronor. I denna summa ingå bland andra följande poster nemligen:

för allmänna läroverken omkring	kronor	400,000: —
„ poststaten	„	„	125,000: —
„ provinsialläkarne	„	„	40,000: —
„ fängvårdspersonalen	„	„	35,000: —
		eller omkring	kronor 600,000: —

Den besparing, som genom pensionernas nedsättning skulle vinnas, komme alltså att till nästan hälften ske på bekostnad af poststaten och de allmänna läroverkens personal. Läger man härtill, att äfven fängvårdstjänstemännens aflöning i allmänhet icke är delad i lön och tjänstgöringspenningar, hvilket har till följd, att pensionerna för alla dem, hvilkas aflöning icke öfverstiger 3,000 kronor, för närvarande utgå med 100 procent, skulle pensionsbeloppens beräkning enligt komitéens förslag synnerligen tungt drabba dessa.

I detta sammanhang bör erinras, hurusom å andra sidan pensionsrätt skulle tillerkännas 303 tjänsteinnehafvare, hvilka ansetts för närvarande sakna dylik rätt. Sammanlagda pensionsbeloppen för dessa tjänster uppgå till ej mindre än 455,690 kronor, hvarmed ofvannämnda

besparing skulle minskats, derest icke flertalet af dessa tjensteinnehafvare redan nu, efter derom af Eders Kongl. Maj:t väckta förslag, plägat af Riksdagen tilläggas pension. Då emellertid alla dessa tjenstemän synas böra ega samma rätt till pension som andra ordinarie tjensteinnehafvare med löner på stat, som blifvit af Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen faststæld, så torde intet vara att erinra mot, att denna pensionsrätt jemväl blifver dem i allmän författning tillförsäkrad.

Slutligen har ock såsom en hufvudsaklig utväg för nedbringande af statens utgifter för ifrågavarande pensionsväsen förordats, att *pensioneringen af de civile tjenstemännens enkor och barn skulle uppehållas utslutande genom afgifter af tjenstemännen sjelfve och statens bidrag helt och hållet indragas.*

Dessa statsbidrag utgjorde år 1895:

till civilstatens pensionsinrättning	kronor	45,000: —
„ tullstatens enskilda pensionsinrättning	„	27,573: 72.
„ telegrafverkets enke- och pupillkassa	„	5,000: —
„ elementarlärarnes d:o d:o	„	69,851: —

Anmärkning: Af sistnämnda bidrag hafva 65,000 kronor blifvit beviljade såsom *ersättning* för den elementarlärarne enligt presterskapets privilegier tillkommande *rätt till nådår*; hvarjente såsom ersättning för nämnda förmån beviljades viss andel i stiftens emeritikassor. Denna andel, utgörande 288,097 kronor 18 öre, ingår alltså uti kassans nuvarande kapitaltillgång.

„ tullverkets pensionering af fattiga enkor och barn	„	28,150: 27.
	säger kronor	175,574: 99.

Härtill böra läggas de å allmänna indragningsstaten utgående beneficiar och benådningar till enkor och barn	„	55,513: 69.
	Summa kronor	231,088: 68.

Hvad angår det till lärarnes vid elementarläroverken enke- och pupillkassa, i kraft af 1876 års riksdagsbeslut, utgående beloppet 65,000 kronor såsom ersättning för privilegienådårets upphörande, så

synes den af komitén lemnade historiska utredningen angående detta anslags tillkomst och natur tydligt ådagalägga, att för anslagets indragning erfordras icke blott delegarnes utan äfven kyrkomötets medgifvande.

Genom indragning af ofvannämnda anslag och sammanförande af alla dessa enke- och pupillkassor till en ny pensionskassa har äfven åsyftats minskning i kostnaden för förvaltningen af de för pensionering af enkor och barn erforderliga tillgångar. Förvaltningsutgifterna under år 1895 uppgingo för civilstatens, telegrafverkets, elementarlärarnes och tullstatens enskilda pensionsinrättningar till sammanlagdt 83,093 kronor 75 öre, deraf på den förstnämnda belöpte 69,301 kronor 79 öre eller omkring $\frac{3}{4}$ af hela kostnaden. Då emellertid civilstatens pensionsinrättnings förvaltningskostnad i medeltal för åren 1886—1895 uppgått till 61,602 kronor, torde sistnämnda summa få anses rättigare angifva den verkliga årliga kostnaden för förvaltningen af civilstatens pensionsinrättning; och totalsumman af de fyra kassornas årliga förvaltningsutgifter blir då 75,393 kronor 96 öre. Då förvaltningskostnaden för telegrafverkets, lärarnes vid elementarläroverken och tullverkets pensionskassor sammanlagdt icke uppgår till fullt 13,800 kronor, så torde mot kostnaderna för dessa trenne kassors förvaltning icke någon skälig anmärkning kunna göras. Deremot förefalla utgifterna för förvaltningen af civilstatens pensionsinrättning alltför höga, då man finner, att samma utgifter för de med denna inrättning närmast jemförliga pensionskassorna: för personalen vid statens jernvägstrafik, folkskolelärarne och presterskapet under år 1895 endast utgjort respektive 6,969 kronor 8 öre, 21,164 kronor 43 öre och 23,102 kronor 47 öre. Genom den af komitén förordade sammanslagningen af civilstatens, telegrafverkets, tullstatens och lärarnes vid elementarläroverken pensionskassa skulle visserligen, efter komiténs beräkning, förvaltningskostnaderna nedbringas från ofvan angifna 75,393 kronor 96 öre till i rundt tal 40,000 kronor, hvilken kostnad skulle bestridas ensamt af staten, under det att af statsmedel för närvarande icke utgår något annat *förvaltningsbidrag* till dessa kassor än 5,000 kronor till lärarnes vid elementarläroverken enke- och pupillkassa, hvarvid dock är att märka, att sistnämnda kassas förvaltning bestrides af den af staten aflönade direktionen öfver folkskolelärarnes pensionsinrättning. Men till nyssnämnda 40,000 kronor bör läggas den ökning i statens utgifter, som med nödvändighet lär följa dels af förslaget om samtliga tjenstemannapensioners utbetalning genom Statskontoret och dels af förslaget om länsstyrelsernas befattning med

redovisning af delegareafgifter till den nya enkekassan och med pensioners utbetalning från samma kassa. Att Statskontoret icke utan förstärkning af arbetskrafter skulle kunna belastas med de nya göromål af flerfaldig art, som enligt komitéförslaget borde komma att tillhöra embetsverket, torde för den, som känner svårigheterna att med den befintliga personalen på tillfredsställande sätt besörja Statskontorets nuvarande åligganden, vara alldeles gifvet. Af direktionen öfver civilstatens pensionsinrättning har jemväl blifvit visadt, hurusom det inom vissa stater och kårer synnerligen betungande arbetet med uträkning, uppbörd och redovisning af delegarnes afgifter antagligen icke kunde inom de större embetsverken verkställas utan anlitande af särskild arbetskraft. Det torde därför, äfven om man skulle våga antaga, att utgiftsstaten för den nya pensionskassan kunde begränsas inom det af komitén kalkylerade belopp, med ganska stor sannolikt kunna förutsägas, att någon afsevärd besparing i förvaltningsutgifterna icke är att vänta genom bifall till den af komitén förordade förening af flera nu befintliga pensionskassor. Slutligen bör erinras, att delegarne i samtliga af sammanslagningsfrågan berörda enke- och pupillkassor, hvar och en för sin kassa, bestämdt motsatt sig en dylik sammanslagning.

Beträffande frågan om behofvet och lämpligheten af en gemensam pensionslag för samtliga civile tjänstemän, så torde af hvad ofvan blifvit anfördt rörande förslaget om en allmän höjning af pensionsåldern hafva framgått, att det inom den civila tjänstemannakåren finnes grupper, hvilkas verksamhetsområden och andra på pensioneringen inverkan omständigheter äro så väsentligt olika, att redan bestämmelserna angående pensionsåldern icke kunna blifva annat än ganska vexlande. Äfven aflöningsförhållandena uppvisa bestämda skiljaktigheter, beroende icke allenast på olika löneregleringsgrunder utan äfven på tjänsternas beskaffenhet, i det att för somliga tjänsteinnehafvare statslönen är den enda inkomstkällan, men utgör för andra endast en mer eller mindre väsentlig del af den påräknade årsinkomsten, såsom förhållandet är med provinsialläkare, landtbruksingenjörer, förste landtmätare m. fl. Hvad särskildt beträffar kommissionslandtmätare, så åtnjuta de ingen aflöning af statsmedlen, men pensioneras icke desto mindre af staten. Dessa och andra omständigheter, hvilka blifvit af de i ärendet hörda vederbörande framhållna, torde utgöra tillräckliga bevis på de svårigheter, som städse skola möta för att i *en* lag sammanföra alla föreskrifter om civile tjänstemäns pensionering. Den blifvande detaljgranskningen af lagförslaget torde komma att visa nödvändigheten af återupptagandet af åtskilliga af komitén uteslutna bestämmelser, såsom om kvalificerad

tjenstgöring såsom vilkor för pensionsrätt i vissa fall m. m., och detta skulle naturligen i sin mån bidra till, att lagen sönderföle i så många undantagsstadganden, att det väsentliga skälet för lagens tillkomst eller vinnande af enhet i föreskrifter i det närmaste förfelades, ty det lär icke böra ifrågakomma att endast för ernående af formel enhet uppföra bestämmelser i sak, hvilka visat sig både nödiga och nyttiga. Pensionsreglering efter gemensamma grunder förutsätter befintligheten af löne-regleringar, upprättade enligt väsentligt samma grunder för alla de tjänsteinnehafvare, å hvilka pensionslagen skulle ega tillämpning. Statskontoret skulle därför ansett lämpligare, att i en pensionslag endast upptagas sådana allmänna bestämmelser, som kunde och borde ega giltighet för åtnjutande af alla af statsmedel utgående pensioner; hvar-
emot de mera speciela pensionsvilkoren fortfarande som hittills borde bestämmas i sammanhang med uppgörandet af lönestaten för hvarje särskildt verk eller kår och inrymmas bland andra vilkor för åtnjutande af der anvisade förmåner.

Statskontoret öfvergår nu till en granskning af de särskilda bestämmelserna i komiténs förslag till pensionslag och iakttager dervid den ordning, hvori de finnas der upptagna.

§ 2.

Icke blott den vid statens jernvägar anställda personalen, utan jemväl telegrafstaten torde böra från lagens bestämmelser undantagas och denna § omredigeras i sådant syfte. Hvad telegrafverkets personal beträffar, lär det för staten innebära beaktansvärda fördelar, att dess pensionsinrättning jemväl för framtiden bibehålles;

och Statskontoret tillåter sig i detta hänseende åberopa hvad af direktionerna för telegrafverkets och civilstatens pensionsinrättningar blifvit anfördt.

§ 3.

Efter uppnådda 65 lefnadsår är hvarje ytterligare lefnadsår af så stort inflytande på tjänstbarheten och vederbörandes förmåga att utan allvarligt men för helsan tåla det med tjänstens behöriga utöfning för-

enade arbete, att tillfälle till afgang från tjensten med pension för återstående lifstid icke bör alltför mycket försvåras. Då enligt professor Lindstedts utredning 67 år är den medelålder, i hvilken de civile tjenstemännen i allmänhet afgå från tjensten med pension, och då denna ålder alltså för närvarande torde få anses såsom den, då behofvet att begagna pensionsrätten för flertalet tjenstemän gör sig gällande, saknas tillräcklig anledning att vid en eventuel höjning af pensionsåldern öfverskrida nämnda åldersgräns. Det synes därför, som skulle såsom allmän regel kunna bestämmas, att civile embets- och tjenstemäns samt betjentes rätt att afgå med pension skall inträda vid uppnådda 67 lefnadsår, ifall erforderligt antal tjensteår då innehafves.

På grund af särskilda förhållanden bör dock från denna allmänna regel göras sådana undantag, att rätt till pension under nyssnämnda förutsättning inträder:

1:o) vid 65 år för:

bevakningspersonalen vid fängvårdsanstalterna;
 förste landtmätare och kommissionslandtmätare;
 landbruksingeniörer;
 postvaktbetjente;

bevakningspersonalen vid tullverket, jemväl öfveruppsyningsmän;
 tjenstemän och betjente vid skogsstaten;
 professorer och e. o. professorer vid rikets universitet, Karolinska institutet, veterinärinstitutet, tekniska högskolan och fria konsternas akademi;

lärarne vid de allmänna läroverken, med undantag af gymnastiklärare;

lärarne vid musikaliska akademiens konservatorium; samt
 läkare vid hospital och asyler för sinnessjuka;

2:o) vid 60 år för:

gymnastiklärare och
 provinsialläkare.

Den af komitén föreslagna höjning af pensionsåldern för förste landtmätare, öfveruppsyningsmän vid tullverket och gymnastiklärare från 60 till 70 år samt för provinsialläkare från 60 till 65 år kan icke anses vara tillfredsställande motiverad. Om ock förste landtmätarnes nuvarande pensionsålder förefaller väl låg, torde den dock icke böra höjas med mer än 5 år, hvarigenom den skulle blifva densamma, som nu är bestämd för kommissionslandtmätare. Beträffande öfveruppsyningsmännen vid tullverket tjenstgöringsförhållanden, äro af Generaltullstyrelsen lemnade sådana upplysningar, att komiténs förslag att höja deras

pensionsålder utöfver den öfriga bevakningspersonalens vid tullverket torde böra förfalla. Hvad angår gymnastiklärarne och provinsialläkarne, så lär det icke kunna förnekas, att deras tjenstgöring är af den ansträngande beskaffenhet och ställer så stora anspråk på helsa och krafter, att de endast undantagsvis kunna anses fullt tjenstbara efter uppnådda 60 lefnadsår, hvadan någon ändring i nuvarande bestämmelser icke är att tillråda.

Mot den af komitén föreslagna höjningen af pensionsåldern från 65 till 70 år för postvaktbetjente får Statskontoret åberopa de skäl, som anförts uti en af byråchefen Kolmodin, såsom ledamot af komitén, afgifven reservation.

Tjensteinnehafvare, som uppnått 70 lefnadsår och det för full pensions erhållande nödiga antalet tjensteår, bör vara *skyldig* att från tjensten afgå. Enahanda skyldighet bör (dock under samma förutsättning i afseende å tjensteårens antal) inträda jemväl efter uppnådda 65 lefnadsår, derest tjensteinnehafvaren af sjukdomsfall, som räckt öfver 6 månader, varit förhindrad att helt eller delvis bestrida sina tjenstgöröromål.

Derest lagen skulle komma att gälla jemväl telegrafverket, torde ytterligare böra hänföras under:

1:o) eller 65 år:

stationsbetjente vid telegrafverket (ifall deras anställning är sådan, att denna lag skall blifva på dem tillämplig);
telegrafdirektörer;

2:o) eller 60 år:

tjensteinnehafvare vid telegrafverkets stationer, ej särskild nämnd.
Såsom skäl, hvarför Statskontoret icke ansett sig böra tillstyrka högre pensionsålder för telegraftjenstemännen, får Statskontoret hänföra sig till de uttalanden, som förekomma i direktionens öfver telegrafverkets pensionsinrättning utlåtande och byråchefen Wennmans särskilda yttrande till Telegrafstyrelsens protokoll.

§ 4.

Med iakttagande af de i § 3 föreslagna förändringar, torde behöfvet af särskilda bestämmelser för det i § 4 först omnämnda alternativet kunna anses hafva upphört; och då de i paragrafens senare alternativ afhandlade fall ega nära samband med den i § 6 upptagna frågan om pension vid olycksfall, har Statskontoret ansett lämpligast att under §

6 behandla äfven sist omnämnda anledning till otjenstbarhet såsom grund för tidigare pensionering.

§ 5.

Då ingen bör beviljas pension utan att hafva tjenstgjort en längre tid, torde det nu fastställda antalet af 35 tjensteår böra bibehållas för civile tjenstemän i allmänhet. För en del af dessa tjenstemän är dock nödigt stadga ett något mindre antal tjensteår, detta beroende i vissa fall på tjenstgöringens mera ansträngande art, i andra åter på de längre förberedelser, som krävas för att förvärfva erforderlig kompetens till vissa befattningar. Att såsom nu är fallet beträffande flertalet af universitetens lärare och tjenstemän samt åtskilliga, hvilka med dem ansetts likstälde, eftergifva hvarje anspråk på viss tids anställning i statstjänst såsom vilkor för pension, torde icke vara behöfligt. Nu nämnde lärare synas dock äfven framgent böra intaga en undantagsställning i detta hänseende. Gällande pensionsbestämmelser äro i fråga om tjensteårens antal — der sådant antal är föreskrifvet — ganska vexlande, men dessa vexlande bestämmelser kunna dock icke sägas vara beroende af tillfälligheter utan i allmänhet välgrundade och böra i sådant fall fortfarande bibehållas. För vissa grupper af tjenstemän har det äfven ansetts nödigt att såsom vilkor för pensionsrätt föreskrifva kvalificerad tjenstgöring.

Om 35 tjensteår uppställas såsom regel för pension, bör alltså öfvervägas, i hvilka fall för pensionsrätten skulle erfordras ett mindre antal tjensteår. För närvarande pensioneras förste landtmätare, kommissionslandtmätare, storskiftes- och afvittringslandtmätare, chefen för Landtbruksstyrelsen, tullverkets bevakningspersonal, gymnastiklärare äfvensom sjuklige eller till helsan försvagade landbruksingenjörer samt tjenstemän och betjente vid skogsstaten vid 30 tjensteår. För provinssiälkäres pensionsrätt erfordras 25 tjensteår, för tekniska högskolans och veterinärinstitutets lektorers äfvensom för lärarnes och direktörens vid musikaliska akademiens konservatorium pensionsrätt är tjensteåldern 20 år. För stationspersonalen vid telegrafverket är ingen annan tjensteålder stadgad än den, som betingas af bestämmelsen om pensionsrätt vid 95 sammanräknade lefnads- och tjensteår. Slutligen är för universitetens professorer och adjunkter, räntmästare, bibliotekarier och vice bibliotekarier, Karolinska institutets professorer, e. o. professorer och adjunkter, tekniska högskolans professorer, barnmorskelärarne, veteri-

närinstitutets professor samt lärarne vid akademiens för de fria konsterna läroverk ingen viss tjänsteålder för pensionsrätt föreskrifven.

Af alla dessa tjänstemannagrupper, för hvilka nu ett mindre antal än 35 tjänsteår finnes stadgadt såsom vilkor för pensionsrätt, upptager komitéförslaget endast provinsialläkarne och lärarne vid musikaliska akademiens konservatorium såsom undantag från den äfven af komitén uppställda regeln om 35 tjänsteår, men tillägger en ytterligare grupp, nemligen läkarne vid hospital och asyler för sinnessjuka, och skulle nu angifne läkare och lärare ega pensionsrätt efter 30 års tjänstetid.

De skäl, som af komitén anförts för att några bestämmelser om storskiftes- och afvittringslandtmätares pensionsrätt icke skulle i denna lag upptagas, synas fullt giltiga. Hvad åter angår förste landtmätarne och bevakningspersonalen vid tullverket så och då deras pensionsålder, enligt hvad häröfvan blifvit föreslaget, skulle höjas till 65 år, torde tjänsteåldern äfven kunna sättas 5 år högre än för närvarande och någon undantagsställning i detta hänseende alltså icke vara för dem vidare erforderlig. Sådan undantagsställning torde icke heller vara nödig beträffande kommissionslandtmätare. Chefens för Landtbruksstyrelsen undantagsställning synes jemväl på de af komitén anförda grunder kunna upphävas. Något särskildt stadgande om pensionsrätt för sjuklige eller till helsan försvagade landtbruksingenjörer samt tjänstemän och betjente vid skogsstaten synes icke heller vara af verkligt behof påkalladt. Att gymnastiklärarens kall är ett bland de mera ansträngande, lär icke kunna förnekas, och då de flesta gymnastiklärare, vare sig de egnat sin tid uteslutande åt tjänstgöring såsom gymnastiklärare eller delat den mellan sådan och militär tjänstgöring, efter 30 års verksamhet torde hafva uppnått en lefnadsålder, som lägger hinder i vägen för ett med framgång fortsatt utöfvande af gymnastiklärarens kall, kunna goda skäl anses tala för bibehållande af nuvarande bestämmelse om 30 års tjänstgöring vid gymnastiska centralinstitutet eller vid allmänt läroverk. Så väl den jemförelsevis långa tid, som åtgår för förberedelser till läkarens viktiga kall, som äfven den mödosamma tjänstgöring, hvilken åligger en provinsialläkare och i regel gör det omöjligt för honom att vid mera framskriden ålder kunna på ett för sig sjelf och det allmänna fullt tillfredsställande sätt fylla sina mångahanda värf, äro skäl, hvilka kraftigt tala för att icke nu vidtaga förändringar i de bestämmelser i afseende å tjänsteårens antal, som vid senast skedda pensionsregleringar befunnos nödiga och nyttiga. Det bör nemligen särskildt påpekas, att Riksdagen år 1884 nedsatte

antalet tjensteår från dittills stadgade och af Eders Kongl. Maj:t i proposition till samma års Riksdag föreslagna 30 år till 25, men tillade i stället bestämmelsen om kvalificerad tjänstgöring under 20 år. Då väl inga sådana omständigheter sedan dess inträffat, som kunna anses tillfredsställande motivera en återgång till det äldre stadgandet, synes bestämmelsen om 25 tjensteår böra bibehållas; dock bör i sådan händelse naturligtvis icke heller någon ändring ske i föreskriften om den kvalificerade tjänstgöringen under 20 år. Det af komitén åberopade motivet härför eller pensionsbeloppets sänkning från 4,000 till 3,700 kronor kan ej anses ega afgörande betydelse. Deremot torde komiténs förslag om en lägre tjensteålder än den nu bestämda för hospitals- och asylläkare, såsom innefattande en till höjning af pensionskostnaden ledande förändring, hvilken icke bör vidtagas med mindre behovet blifvit behörigen ådagalagdt, i den ordning frågan nu blifvit väckt icke böra till någon åtgärd föranleda. Beträffande telegraftjenstemännen lärar, derest på sätt under § 3 blifvit föreslaget pensionsåldern skulle bestämmas till 60 år, någon undantagsställning i afseende å tjensteårens antal icke vara erforderlig.

Såsom ofvan blifvit nämnt finnas för närvarande icke några föreskrifter om viss tjensteålder såsom vilkor för pensionsrätt för universitetens professorer och adjunkter, räntmästare, bibliotekarier och vice bibliotekarier, Karolinska institutets professorer, e. o. professorer och adjunkter, tekniska högskolans professorer, barnmorskelärarne, veterinärintitutets professorer samt lärarne vid akademiens för de fria konsterna läroverk. Enligt komiténs förslag skulle för dem alla hädanefter stadgas en tjensteålder af 35 år; och såsom skäl härför har, förutom lefnadsålderns höjande till 70 år, hufvudsakligen åberopats, dels att genom införande af den af komitén föreslagna bestämmelse om rätt till afkortad pension vid hvilken tjensteålder som helst vederbörande aldrig skulle helt och hållet gå miste om pension, dels ock att i vissa fall, då sådant ansåges af omständigheterna påkalladt, fyllnadspension kunde af Riksdagen begäras. Att dessa skäl måste ega full giltighet, såvidt fråga är om räntmästare, bibliotekarier och vice bibliotekarier, synes icke vara tvifvel underkastadt. Deremot torde viktiga omständigheter kunna åberopas för att icke med ens fastställa en så hög tjensteålder som 35 år för nu ifrågavarande lärare. Synnerligen tidsödande studier och andra förberedelser för den akademiska lärarens, vetenskapsmannens eller konstnäreus framgångsrika verksamhet äro i allmänhet nödvändiga förutsättningar för befordran till befattningar af ifrågavarande art, och då det fria arbetet och den själfständiga forskningen torde vara särskildt

egnade att åstadkomma erforderlig kompetens för ett värdigt fyllande af de fordringar, som ställas på målsmännen för de olika grenarne af vetenskap eller konst, synes det vara obilligt om den tid, som användts i sådant syfte, skulle vid bedömande af pensionsrätten aktas mindre än den verksamhet, som utöfvas af en e. o. tjänsteman i något af statens embetsverk och som har alldeles samma betydelse för dennes förvärfvande af erforderlig skicklighet för bestridande af en ordinarie tjänstemans göromål. Det torde väl ock hafva varit svårigheten att i vissa tjänsteår omsätta värdet af nyssnämnda förarbeten, som orsakat utelemnandet af hvarje bestämmelse om tjänsteårens antal såsom vilkor för den rätt till pension, hvilken nu tillkommer de akademiska lärarne och några med dem jemförliga. Under fullt erkännande å ena sidan af dessa svårigheters tillvaro och å den andra af önskvärldheten af någon bestämmelse i detta afseende, kan här endast förslagsvis framkastas, huruvida icke möjligen det antal af 20 tjänsteår, som för närvarande är bestämdt för tekniska högskolans och veterinärinstitutets lektorer samt för konservatorielärarnes pensionsrätt, borde fästas såsom vilkor för nu omhandlade professorers m. fl:s enahanda rätt och för nyssnämnda lektorer stadgas en tjänsteålder af 30 år.

Alla nuvarande bestämmelser angående kvalificerad tjänstgöring såsom pensionsvilkor hafva af komitén ansetts öfverflödiga och på den grund uteslutits. För närvarande äro sådana vilkor bestämda rörande pensionsrätten för en del af bevakningen vid fångvårdsanstalterna, landshöfdingar, förste landtmätare, kommissionslandtmätare, storskiftes- och afvittringslandtmätare, landtbruksingenjörer (dock endast under vissa förutsättningar, gymnastiklärare, lektorer vid tekniska högskolan och veterinärinstitutet samt provinsialläkare. Man skulle kunna hänföra de skäl, som torde hafva föranlett dessa undantagsbestämmelser till tvenne slag nemligen dels sådana, som afse förekommande af befordringar i ändamål att bereda vederbörande fördelaktigare pensionsförmåner, och dels sådana, som påkallats af det förhållande, att pensionsrätt inträder vid tidigare lefnads- och tjänsteår än den i allmänhet stadgade. För erhållande af landshöfdingepension var ursprungligen bestämdt, att vederbörande skulle hafva tjänstgjort såsom landshöfding minst fem år före afskedstagandet; vid pensionsregleringen år 1884 förändrades denna tidsbestämmelse till 10 år. Då det skäl, som af komitén anförts för borttagande af detta särskilda vilkor, icke synes utgöra öfvertygande bevis för behovet af en förändring, torde bestämmelsen om 10 års minimitid såsom landshöfding fortfarande böra kvarstå såsom pensionsvilkor för desse embetsmän. Hvad angår det sär-

skilda vilkor af 20 års anställning i ordinarie tjenst å fängvårdens stat, som finnes fästadt vid den åt en del af bevakningspersonalen vid fängvårdsanstalterna år 1882 medgifna pensionsrätt, så torde intet skäl finnas för bibehållande af en bestämmelse, hvilken synes hafva tillkommit under förutsättning af nämnda personals pensionering vid lägre lefnads- och tjensteålder än den för civile tjenstemän i allmänhet bestämda. Eders Kongl. Maj:t föreslog nemligen 1882 års Riksdag att på grund af den mödosamma och svåra vakttjenstgöringen tillerkänna denna bevakningspersonal rätt till pension redan vid 60 lefnads- och 30 tjensteår, derest vederbörande minst 20 år innehaft ordinarie tjenst på fängvårdens stat; men då Riksdagen biföll förslaget på det sätt, att pensionsrätt skulle inträda först vid uppnådda 65 lefnads- och 35 tjensteår, bortföll i sjelfva verket skälet för bibehållande af det i den nådiga propositionen föreslagna särskilda vilkoret af 20 års anställning i ordinarie fängvårdstjenst. Beträffande öfrige tjenstemän, för hvilkas pensionsrätt enligt nu gällande stadganden ett visst antal år skall hafva egnats åt verksamhet af bestämdt slag, så har komitén motiverat detta vilkors borttagande med den föreslagna högre lefnads- och tjensteåldern. Då emellertid, enligt hvad redan blifvit anfördt, för såväl gymnastiklärare som provinsialläkare borde bibehållas nu gällande bestämmelser i afseende på lefnads- och tjensteår, så förfaller härmed också skälet att borttaga vilkoret om kvalificerad tjenstgöring för dessa tjenstemän.

För civile tjenstemän i allmänhet finnas för närvarande icke några bestämmelser om rätt till afkortad pension, derest de för hel pension föreskrifna vilkor icke blifvit uppfyllda. Komitén, som i sitt lagförslag intagit ett allmänt stadgande af innehåll, att afkortad pension skulle tillkomma tjensteinnehafvare, som vid den för pensions erhållande stadgade lefnadsålder icke innehade det för hel pension bestämda antal tjensteår, har emellertid såsom vilkor för erhållande af afkortad pension icke uppställt någon viss ålder i tjensten, utan velat göra den uppfattning gällande, att vederbörande genom hvarje tjensteår, som han tillryggalagt, förvärfvat rätt till motsvarande andel af pensionsbeloppet, hvilken mening komitén dock uttrycker så, att maximipensionen bör miuskas i samma förhållande, som den verkliga tjenstetiden understiger den fastställda. Mot rigtigheten af ett dylikt betraktelsesätt och derpå grundade bestämmelser, synas emellertid kunna med skäl erinras, att, då pension är att anse såsom erkännande af ett *lifslångt* pligttroget arbete, det icke bör ifrågakomma att pensionera någon, som endast under ett fåtal år tjenstgjort, och att, om med godkännande af komiténs uppfattning afkortad pension skulle kunna erhållas utan att något minimi-

antal tjensteår erfordrades, för beräkningen af afkortad pension åtminstone borde användas en stigande skala, så att en förhållandevis större del af pensionsbeloppet fölle på de senare tjensteåren än på de tidigare. Afkortad pension utan vissa särskilda förutsättningar utöfver den, att stadgad lefnadsålder skall hafva uppnåtts, kan därför icke tillstyrkas; men då dessa förutsättningar utgöra undantagsfall, torde de böra ur denna § utbrytas och frågan lämpligast behandlas i sammanhang med de i nästföljande § föreslagna bestämmelser om pension vid olycksfall.

§ 6.

Såsom erfarenheten visat blifva tjenstemän icke så sällan af sjukdom eller olycksfall i förtid urståndsatta att vidare utöfva sin innehafvande tjenst. För ordinarie tjenstemän medför detta i regel icke skyldighet att afstå annan del af aflöningen än tjenstgöringspennningarne eller ett mot dessa svarande belopp; och tidpunkten när samt de vilkor, hvarunder en dylik tjensteinnehafvare bör på indragningsstat öfverflyttas, blifva alltså i främsta rummet beroende af frågan, huru stor vigt det må anses vara för det allmänna, att tjensten återbesättes med ny, tjenstbar innehafvare. Ovilkorlig skyldighet att, på grund af oförmögenhet att tjenstgöra, afgå från innehafvande ordinarie tjenst torde icke kunna stadgas, med mindre vederbörande tjensteinnehafvare tillförsäkras rätt att uppbära ett pensionsbelopp svarande mot samma aflöningsförmåner, som dem han vid tjenstledighet på grund af sjukdom eller olycksfall egt rättighet att uppbära; och då detta belopp i de flesta fall, der aflöningen delats i lön och tjenstgöringspenningar, motsvarar lönen, det vill säga pensionen enligt nu gällande pensionsbestämmelser, så förekomma enligt komiténs utredning icke för närvarande, utom för presidenter och ledamöter i Hofrätterna och Kammarrätten, ledamot i Krigshofrätten samt häradshöfdingar, stadganden om skyldighet att afgå från tjenst under annan förutsättning än den, att vederbörande uppnått den lefnads- och tjensteålder, att han jemväl är berättigad till full pension.

Vid den år 1877 verkställda pensionsreglering för armén har nämnda grundsats öfven blifvit följd, i det att nemligen, enligt punkt 6 af nådiga cirkuläret den 22 juni samma år, den som i och för tjensten ådragit sig skada eller obotlig sjukdom, som gör honom oförmögen till vidare tjenstgöring, eger rätt att afgå med pension jemte fyllnadspension (det vill säga hel pension), om än vilkoren för nämnda

förmåns åtnjutande eljest icke äro uppfyllda. Dock kan, enligt punkt 8, löntagare, som i minst 3 år lidit af lamhet, blindhet eller vansinne, utan att anledning finnes, att han kan återvinna tjenstbarhet, från tjensten skiljas utan egen ansökning mot åtnjutande af ett pension med fyllnadspension motsvarande belopp.

Några motsvarande stadganden finnas deremot icke beträffande civile tjensteinnehafvare; utan då fråga uppstår om pensionering af någon dylik tjensteinnehafvare, innan han uppfyllt de vilkor i afseende å lefnads och tjensteålder, som för pensions erhållande blifvit i allmänhet stadgade, måste ärendet alltid underställas Riksdagens pröfning. De olägenheter, som denna brist i pensionslagstiftningen medför, hafva af komitén framhållits såsom skäl för de förslag, som upptagits i betänkandets 4 och 6 §§; och då vigten af dessa skäl svårligen låter sig förnekas, vill det synas Statskontoret, som borde den antydda bristen snarast möjligt afhjelpas.

Förslag i dylik riktning har icke heller saknats. Uti nådig proposition den 11 juli 1854 framlades för Rikets då församlade Ständer till antagande ett så lydande stadgande:

»Embets- eller tjensteman, hvilken i följd af vansinne, blindhet eller lamhet, under tre på hvarandra följande år oafbrutet varit urståndsatt att sin tjenst förrätta, utan att anledning vidare är för handen, att han kan återvinna tjenstbarhet, må, sedan detta förhållande blifvit genom föregående ransakning behörigen utredt och styrkt, kunna, äfven utan egen ansökning, från tjensten afskedas, med vilkor dock:

a) att, derest han då, enligt författningarne, är berättigad till pension från allmänna indragningsstaten eller allmän pensionsinrättning, sådan pension honom, för hans återstående lifstid, genom Kongl. Maj:ts förordnande tillägges;

b) att, om han icke är sålunda till pension berättigad, eller den honom från allmän pensionsinrättning tillkommande pension är så ringa, att han för egen eller hustrus eller omyndiga barns försörjning hade behof af ytterligare understöd, ett efter behofvet lämpadt årligt bidrag må å allmänna indragningsstaten honom af Kongl. Maj:t tillerkännas, dock icke utan Rikets Ständers särskilda medgifvande till högre belopp, än som motsvarar hälften af hans lön, med afräkning likväl af det pensionsbelopp, som från allmän pensionsinrättning kan honom tillfalla;

c) att han, för det fall att han möjligen framdeles kan blifva i stånd att i tjenst åter inträda, må, vid derom skeende ansökning, tillgodonjuta den tur och befordringsrätt, som han före afskedet inne-

haft, men med skyldighet vid återingående i tjenst, hvarmed lön åtföljer, att frånträda pension, som honom i följd af afskedet tillerkänts.

Hvad sålunda blifvit stadgadt skall icke ega tillämpning å embets- eller tjensteman, hvars lön icke är upptagen å rikets stat, eller hvars löneinkomster blott till någon ringa del från samma stat utgå, såvida ej i senare fallet den pension, hvartill han är berättigad, kan pröfvas vara för honom tillräcklig; kommande i afseende på tullverkets personal att lända till efter rättelse, hvad för densamma särskildt är stadgadt.»

Uti underdånig skrifvelse den 1 december 1854 anförde Rikets Ständer såsom svar å den gjorda framställningen, att, ehuru Ständerna visserligen ansåge, att det vore för det allmänna fördelaktigt, om, utan att sådant medförde andra olägenheter, utvägar kunde beredas, ledande dertill, att de tjenstemän, som icke vidare vore i stånd att sina befattningar bestrida, lemnade rum för andra, dertill lämpliga personer, funno dock Rikets Ständer, med hänsigt dertill att statens tjänster må med skickliga personer besättas, betänkligheter möta mot antagandet af Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga förslag. Det vore ett känt förhållande, att, oaktadt vissa tjenstemäns ställning i ekonomiskt hänseende i senare tider blifvit i följd af lönetillökningar i någon mån förbättrad, likväl samtidigt dermed antalet förminskats af dem, som sökt inträde på tjenstemannabanan, äfvensom det med någorlunda säkerhet kunde antagas, att redan nu öfverflöd ej förefunnes på personer, hvilka, egnande sig åt statens tjenst, dervid ådagalade en mera utmärkt embetsmannaskicklighet; och befarade Rikets Ständer, att sådant skulle i ännu högre grad blifva förhållandet, derest en tjensteman skulle, utan något hans eget förvållande, endast i följd af en sjukdom, måhända ofta föranledd af det större nit, han använt på uppfyllandet af sina tjenstepligter och förvärfvandet af en allt större skicklighet därför, kunna skiljas ifrån innehafvande befattning, utan att vara försäkrad att dervid få bibehålla hela den, samma befattning åtföljande lön, och således, utom den stora olycka, som en svår och obotlig sjukdom i och för sig sjelf utgjorde, dertill möjligen blifva jemte de sina utsatt för verklig brist; hvarigenom äfven det motiv, som förmådde flertalet till inträde i statens tjenst, eller vissheten om en säker, om än ofta knapp bergning skulle upphöra. Härtill komme, att de nu i statens tjenst varande personer tryggat sig vid Kongl. brefvet den 23 september 1688, hvilket, ofta åberopadt, tillförsäkrade dem, som troget tjent, att icke för sjukdom blottställas för att dömas siu lön eller annan rättighet förlustige. Beträffande dessutom sjelfva den i det nådiga förslaget bestämda grunden för statens rätt att afskeda en tjensteman utan hans egen ansökning,

eller att han skulle, i följd af vansinne, blindhet eller lamhet, under tre på hvarandra följande år oafbrutet varit urståndsatt att sin tjänst förrätta, utan att anledning vidare vore för handen, att han kunde återvinna tjänstbarhet, och att detta förhållande blifvit genom föregående ransakning utredt och styrkt, förekomme, att, då ett sådant styrkande icke kunde bestå i annat än ett af läkare utfärdadt embetsbetyg, men erfarenheten gifve vid handen, att äfven läkare understundom vore blottstälde för misstag i sina omdömen om en sjukdoms utgång, häraf sannolikt ofta skulle blifva en följd, antingen att en samvetsgrann läkare högst sällan meddelade intyg om obotlighet, i hvilket fall det föreslagna stadgandet icke medförde den dermed åsyftade verkan, eller ock att, om en tjänsteman, som blifvit afskedad såsom obotlig, likväl återvunne helsa och tjänstbarhet, han det oaktadt funne sig beröfvad både tjänst och tillfälle att egna staten sin verksamhet. För sådan händelse vore väl i nåder föreslaget, att den åter tjänstbar blifne tjänstemannen skulle, uppå skeende ansökning, tillgodonjuta den tur och befordringsrätt, han före afskedet innehaft; men då tillfälle måhända icke alltid skulle yppa sig för honom till erhållande af annan plats, torde genom nämnda stadgande oförskyldt lidande för en sådan tjänsteman icke vara förebygdt.

På grund häraf och då, enligt Rikets Ständers tanke, sådana fall, som i den nådiga propositionen omförmäldes, icke torde inträffa så ofta, att något allmänt stadgande därför erfordrades, och Rikets Ständer vore öfvertygade, att den tjänsteman, som såge sig för någon slags sjuklighet urståndsatt att sin tjänst bestrida, skulle finnas beredvillig att själf begära sitt entledigande, om han egde att sedermera påräkna tillräckligt understöd, äfvensom att, derest Kongl. Maj:t vid sådant tillfälle skulle i nåder finna skäl att till Rikets Ständer göra nådig framställning om sådant understöd, Riket Ständer icke skulle sådant förvägra, der ömmande omständigheter sig företedde, ansåge sig Rikets Ständer till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga proposition icke kunna lemna bifall.

De i denna Ständernas skrifvelse uttalade betänkligheter mot lagbestämmelser i berörda ämne skola dock tydligtvis försvinna i samma mån, som genom dessa bestämmelser vederbörande tjensteinnehafvares rättmätiga intressen blifva i större eller mindre grad tillvaratagna.

Enligt komiténs förslag i § 4 skulle tjensteinnehafvare, hvilken *antingen* under någon tid lidit och fortfarande lider af sjukdom af sådan beskaffenhet, att fortsatt tjänstgöring skulle menligt inverka på helsan och derigenom antagligen förkorta hans återstående lifslängd, *eller ock*

är i följd af sjukdom, vanförhet eller lyte oförmögen att fullgöra sin tjänst», vara berättigad att, derest ingen utsigt förefinnes, att han vidare skall blifva fullt tjänstbar, erhålla pension vid en fem år lägre lefnadsålder än den för vanliga fall föreslagna, alltså vid respektive 60 eller 65 år. Då det således skulle komma att bero af tjensteinnehafvarens eget godtfinnande, huruvida han vill begagna sig af det gjorda medgifvandet eller icke, så vore från synpunkten af tjensteinnehafvarens intresse intet att erinra mot de föreslagna bestämmelserna, derest icke komitéen genom ett under § 8 infördt stadgande i viss mån gjort det omöjligt för den till tjänstgöring oförmögne att begagna sig af sin valfrihet. I sistnämnda § stadgas nemligen, att tjensteinnehafvare, som lider af i § 4 nämnd sjukdom, vanförhet eller lyte, icke är ovilkorligen berättigad att erhålla tjänstledighet, sedan han uppnått den i § 4 omnämnda lefnadsålder. En dylik tjensteinnehafvare kan alltså tvingas att afgå och måste då, om han ej räknar det föreskrifna antalet tjensteår, åtnöjas med afkortad pension.

I § 6 har komitéen framlagt förslag till bestämmelse, hvarigenom den, som i och för tjensten genom olycksfall lidit sådan kroppsskada, att den för framtiden medför oförmögenhet till vidare tjänstgöring, skulle ega att erhålla hel pension utan afseende på lefnadsålder eller tjänstetid. Då emellertid skyldighet att på detta sätt sörja för den, hvilken blifvit under tjensteutöfning så skadad, att han för framtiden blir oförmögen till vidare tjänstgöring, icke bör inskränkas till sådana fall, då otjenstbarheten härleder sig från kroppsskada, utan omfatta jemväl de fall, då otjenstbarhet inträdt på grund af i tjensten ådragen sjukdom eller skada å de intellektuella förmögenheterna; då vidare ordet olycksfall kan och, enligt komiténs motivering, måste anses innebära en begränsning, som kunde leda till svårigheter och orättvisa vid tillämpningen af detta stadgande; och då slutligen staten i detta fall måste anses ega skyldighet att bereda underhåll jemväl åt den icke ordinarie tjänstemannen eller betjenten, synes det, som borde i nära anslutning till de i punkt 6 af nådiga cirkuläret den 22 juni 1877 använda ordalag gifvas åt stadgandet en sådan lydelse, att den, som i eller för tjensten ådragit sig skada eller obotlig sjukdom, som gör honom till vidare tjänstgöring oförmögen, skall, om han är ordinarie tjänsteman, ega rätt att afgå mot åtnjutande för sin återstående lifstid af pension, motsvarande de löneförmåner, han under sjukdom eljest varit berättigad att uppbära, och, om han icke innehar ordinarie anställning, undfå ett efter enahanda grunder afpassadt lifstidsunderhåll.

Beträffande åter det i § 4 senare alternativet förutsatta fall, att oförmögenhet till fortsatt tjensteutöfning härleder sig från sjukdom, vanförhet eller lyte, som icke ådragits i eller för tjensten, så blir förhållandet så till vida ett annat, som här tydligen pensionsfrågan bör ses hufvudsakligen från synpunkten af det allmännas intresse. Visar det sig vara med detta intresse oförenligt, att en tjenstebefattning, på grund af den ordinarie innehafvarens oförmögenhet att sjelf utöfva sin tjenst, under längre tid uppehålls af vikarie, så bör utväg gifvas att undanrödja ett sådant tillstånd genom införande af stadgande, huru i ty fall bör förfaras. Skulle dylik oförmögenhet hafva varat under fem, på hvarandra följande år och är genom behörig läkareattest styrkt, att ingen utsigt finnes, att tjensteinnehafvaren vidare skall blifva i stånd att i tjenstgöring åter inträda, synes det böra åt Eder Kongl. Maj:ts nådiga pröfning öfverlemnas att afgöra, huruvida det allmännas fördel kräfver, att tjensten varder med ny innehafvare besatt, i hvilken händelse den otjenstbare tjenstemannen skall vara skyldig att från sin befattning afgå, mot det att han för sin återstående lifstid tillförsäkras viss pensionsförmån. Då det emellertid synes vara med rättvisa och billighet mest öfverensstämmande, att en sålunda till tjenstgöring oförmögen tjensteman icke genom det tvungna afskedet beröfvas honom genom fullmakt eller konstitutorial tillförsäkrade förmåner, torde pensionen jemväl i detta fall böra utgå med ett belopp, som motsvarar hvad han under sjukdomsförfallet haft rätt att lägst uppbära, dock att sådan pension aldrig må utgå med högre belopp än det, som i händelse af uppnådd pensionsålder skulle honom tillfallit. Statskontoret anser sig på grund af det nu anförda böra i underdånighet föreslå, att ett stadgande af nu antydt innehåll måtte i den blifvande pensionslagen införas.

§ 7.

Såsom komitén anmärker, finnes för närvarande ingen allmänt gällande bestämmelse om hvad med tjenstetid skall förstås. I såväl äldre som nyare pensionsstadganden användas sådana mera allmänna ordalag som till exempel »varit i 30 års oafbruten tjenst», »efter vid pass 40 års tjenstgöring», »tjenat minst 30 år», »uppnått minst 35 tjensteår» o. s. v. Den af komitén föreslagna definition å tjenstetid sammanfaller emellertid i det närmaste med den uppfattning af detta begrepp, som hittills i allmänhet gjort sig gällande vid pensionsfrågors afgörande; och har Statskontoret därför ingen anledning till erinran mot paragrafens lydelse i denna del. Statskontoret har dock icke an-

sett sig böra lemna oanmärkt, att komitén i sin motivering gifvit åt uttrycket »allmän tjänst» en något vidsträcktare tolkning än den hittills vedertagna; i hvilket hänseende Statskontoret tillåter sig erinra, att anställning i kommuners tjänst endast i ett och annat undantagsfall fått räknas vederbörande pensionssökande tillgodo. Så har varit fallet med anställning såsom borgmästare, hvilket tydligen haft sin orsak deri, att dylik tjänsteinnehafvare är försedd med Kongl. fullmakt. Äfven presterlig tjänstgöring har tillgodoförts lärare vid allmänt läroverk, då fråga varit att beräkna tjänstetid för pensions erhållande. Under förutsättning att begreppet »allmän tjänst» bibehålles vid den innebörd, som hittills i pensionsfrågor varit vanligt, torde alltså komiténs definition af tjänstetid kunna godkännas, helst svårighet lärers möta att finna något bättre uttryck för den mening, som man önskar hafva inlagd deruti.

Beträffande paragrafens senare del, hvori uppräknas de afbrott i tjänstgöring, för hvilka afdrag vid tjänstetidens beräkning ej må ega rum, så synes en omredigering vara erforderlig i syfte att förebygga vissa oegentligheter, som eljest möjligen skulle kunna uppstå. Då komitén föreslagit, att tre månaders tjänstledighet under hvarje kalenderår skulle få åtnjutas för hvilken anledning som helst, utan att denna ledighet borde afräknas vid tjänstetidens sammanläggande, skulle nemligen en sådan bestämmelse leda derhän, att, om en tjänsteman under 12 på hvarandra följande år för enskilda angelägenheter haft 3 månaders tjänstledighet årligen, de 3 år, hvarunder han sålunda sammanlagdt varit ledig, finge räknas honom tillgodo, hvaremot en annan tjänsteman, som måhända under lika många år haft tjänstledighet för enskilda angelägenheter endast 6 månader i rad, icke skulle få i sin tjänstetid inräkna ens någon del af den tid, hvarunder ledigheten sålunda åtnjutits. Med afseende å nu anmärkta oegentlighet och då vissa tjänsteinnehafvare sakna förmånen af semesterledighet får Statskontoret — som anser den tid, hvarunder tjänstledighet för enskilda angelägenheter åtnjutits, icke böra medräknas i andra fall, än då semesterledighet icke stått vederbörande till buds, dock äfven i dessa fall med sådan begränsning af tiden, att denna komme att ungefärligen motsvara den semesterledighet, som i allmänhet högst förekommer eller $1\frac{1}{2}$ månad om året — föreslå följande förändrade lydelse i paragrafens senare del: »och må förty pensionssökande icke tillgodoräknas den tid, hvarunder han åtnjutit ledighet från innehafvande tjänst, så framt icke denna ledighet utgjorts af semester eller förorsakats af sjukdom, särskildt offentligt uppdrag eller resa för egen utbildning;

egande dock den, som i ordinarie tjenst saknat rätt till semester eller ferier, att, utan afdrag, få tillgodoräkna sig den tid, han för enskilda angelägenheter varit tjenstledig, i den mån denna ledighet ej öfverstiger $1\frac{1}{2}$ månad under hvarje kalenderår».

§ 8.

De förutsättningar, under hvilka vederbörande tjensteinnehafvare skall vara skyldig att afgå från tjensten; hafva redan under §§ 3 och 6 utvecklats; och de erinringar, som kunna göras i anledning af komiténs under § 8 upptagna bestämmelser, återfinnas å nämnda ställen. Då ledamot af Statsrådet, liksom öfrige innehafvare af förtroendesysslor, icke kan göra någon som helst rätt till platsen gällande, skulle hvarje bestämmelse om skyldighet för statsråd eller annan förtroendeembetsman att vid viss ålder afgå sakna praktisk betydelse. Äfven om komiténs förslag till § 8 vinner godkännande, bör åtminstone det angifna undantaget utgå såsom öfverflödigt (se § 35 Regeringsformen). Det är dessutom ofullständigt, enär ifrågavarande stadgande i pensionslagen naturligtvis icke får inverka på den Konungen i grundlagen tillförsäkrade rätt att entlediga *hvarje* innehafvare af förtroendeembete, »när han pröfvar Rikets tjenst det fordra», hvilket senare stadgande torde innebära, att det ensamt på Konungen skall bero, vid hvilken ålder dylik embetsman bör afgå.

§ 9.

Moment 1. Det har redan blifvit påpekadt, hurusom billigheten synes kräfva, att pensionsbeloppet bestämmas efter andra grunder för de tjenstemän, hvilka fått sina löneförhållanden reglerade under de senare åren och aflöningen delad i lön och tjenstgöringspenningar, än för dem, hvilka ännu afbida en sådan reglerings genomförande. Det har äfven ifrågasatts, huruvida anledning må förefinnas att i de löne-regleringar, som afsett ett ordnande af såväl löne- som pensionsförmåner, nu vidtaga en ensidig rubbning beträffande de senare.

Resultaten af det utaf komitéen föreslagna nya beräkningssättet af pensionsbeloppen återfinnas i en vid betänkandet fogad tabell; och deraf inhemtas, hurusom med tillämpning af komiténs grunder för pensionsberäkning i många fall väsentliga ojemnheter skulle uppstå genom af förhållandena eljest icke påkallade höjningar eller sänkningar af nu faställda pensionsbelopp. Af de i ärendet hörde vederbörande hafva

ock i detta hänseende framstälts många anmärkningar af betydighet. Bland de viktigaste erinringar, som i sådant hänseende kunna göras, torde några här böra angifvas.

Enligt komiterades mening skulle samtliga aflöningsförmåner sammanslås till *en* summa och pensionsbeloppet ställas i ett visst förhållande till denna summa, genom hvilket förfaringsätt tjänstgöringspenningarne alltså skulle få en mer eller mindre väsentlig inverkan på storleken af pensionen. Detta strider dock, såsom redan blifvit anmärkt, mot den vid löneregleringarne följda grundsats, att lönen borde vara så afpassad, att den blefve lämplig såsom pension för den afskedstagande. Härtill kommer såsom ett ytterligare viktigt skäl mot förslaget om tjänstgöringspenningarnes inflytande på pensionsbeloppet, att denna del af aflöningsförmånerna ofta blifvit bestämd med hänsyn till lokala eller andra sådana förhållanden, hvilka, af stor betydelse för den tjänstgörande embetsmannen, sakna all betydelse för den från tjänsten afgångne.

För visse tjensteinnehafvare har den af statsmedel utgående aflöningen antingen i sin helhet eller till viss del, såsom tjänstgöringspenningarne, kunnat sättas jämförelsevis lågt, därför att en mer eller mindre väsentlig del af den med befattningen förenade inkomst påräknats inflyta från annat håll såsom i form af expeditionslösen eller särskild ersättning, som tjensteinnehafvaren egt uppbära för verkställt arbete i tjensten. Dylika omständigheter böra dock tydligen icke inverka på beloppet af statspensionen, hvilket i flera fall skulle inträffa genom antagandet af komiténs förslag till beräkning af pensionsbeloppen. Sådant är förhållandet med registratorn i Justitierevisionen, hvilkens tjänstgöringspenningar med hänsyn till betydliga sportelinkomster kunnat sättas till 500 kronor i stället för 1,200 eller 1,500 kronor; med förste landtmätarne, för hvilka pensionen nu är fixerad till 2,500 kronor, men enligt komiténs förslag skulle nedsättas till respektive 1,450 eller 1,800 kronor, beroende på huruvida ålderstillägg intjenats eller ej; med länsveterinärer, hvilka af staten endast uppbära en lön af 1,500 kronor, den de nu oafkortad få åtnjuta såsom pension, hvaremot de enligt komiténs förslag icke skulle erhålla mer än 1,050 kronor i pension; samt med landbruksingenjörer, visse instruktörer och undervisare i landtmannanäringar, distriktschefer vid väg- och vattenbyggnadskåren m. fl., hvilkas pensionsbelopp skulle undergå så betydliga minskningar, att pensionerna icke komme att stå i rimligt förhållande till de med nämnda befattningar förenade inkomster.

För närvarande äro alla landssekreterare, landskavrerare, landt-

räntmästare, häradsskrifvare och länsmän i pensionshänseende likstälde, hvar och en inom sin tjenstemannaklass, oberoende af inom hvilket län, fögderi eller länsmansdistrikt, anställningen innehafves, och detta till följd deraf att lönen för alla inom hvarje klass är densamma. Detta synes ock vara fullt riktigt; och lika litet som häradshöfdingarnes pensioner enligt komiterades förslag skulle röna inflytande af tjenstgöringspenningarnes skiftande belopp inom olika domsagor, lika litet borde den omständigheten, att tjenstgöringspenningarne, med hänsyn till folkmängd och andra på göromålen inverkan de lokala förhållanden, utgå med vexlande belopp inom olika tjenstgöringsområden, försätta i öfrigt likställda landsstatstjenstemän i olika ställning såsom pensions-tagare.

Genom bestämmelsen att bostadsförmån icke skulle inräknas bland de aflöningsförmåner, efter hvilkas sammanlagda summa pensionen sedermera skulle utgå, i annat fall än det, att bostaden blifvit i löne-staten till visst penningebelopp upptagen eller kan med ledning af staten till dylikt belopp uppskattas, komme jemväl pensionens storlek att göras beroende af en tillfällighet, hvilket skulle innebära en uppenbar orättvisa emot den tjensteinnehafvare, hvilkens bostadsförmån icke blifvit direkt eller indirekt taxerad vid löneregleringen. Civilstatens fullmäktige hafva framställt förslag till bestämmelser, hvarigenom den anmärkta orättvisan skulle afhjelpas. I afseende å detta förslag har Statskontoret dock velat erinra, att, såsom det blifvit affattadt, värdet af samma bostadsförmån skulle blifva beroende af det förhållande, huruvida ålderstillägg vore intjenadt eller icke, hvilket torde böra undvikas. Då komitén ansett, att vedbrand eller dylika till värdet ovissa och vexlande naturaförmåner icke heller böra inräknas vid bestämmande af pensionsbeloppet, så torde äfven detta i vissa fall, der sådana förmåner hafva något större värde, jemväl innebära en oegentlighet.

En annan genom det af komitén förordade beräkningssättet föranledd oegentlighet är, att pension under viss förutsättning skulle komma att utgå med högre belopp än det, som pensionstagaren, om han varit för sjukdom tjenstledig, fått uppbära. En för nämnda orsaks skull tjenstledig första gradens tjensteman, som icke intjenat ålders-tillägg, uppbär i aflöning högst 1,800 kronor, men skulle efter afskedstagandet erhålla 2,000 kronor i pension. Äfven om ett sådant fall endast undantagsvis inträffade, bör dock en sådan möjlighet icke få förefinnas.

Vidare förefaller det anmärkningsvärdt, att enligt komiténs förslag ett ganska stort antal tjensteinnehafvare skulle få sina pensioner

förhöjda med belopp vexlande från 16 kronor 67 öre ända till 800 kronor och uppgående för samtliga dessa tjänster till omkring 94,000 kronor. Hade komitén konsekvent vidhållit sin pensionsnorm jemväl för personalen vid lokaltullförvaltningen samt gräns- och kustbevakningen, skulle sistnämnda siffra ökats till omkring 328,000 kronor; nu har komitén genom anlitan af en undantagsbestämmelse i mom. 3, för hvilken några verkliga skäl knappast blifvit anförda, sökt undvika allt för stor reduktion i det genom hvarjehanda små besparingar vunna resultatet.

Då ett pensionsmaximum bör bestämmas, och då i sådant afseende förekommer, att 6,000 kronor måste anses såsom en jämförelsevis stor pension, helst när i betraktande tages, att pensionären eger att fritt välja boningsort och icke längre har någon representations-skyldighet eller andra af embetsställningen beroende utgifter, synes ingen erinran vara att göra mot den af komitén föreslagna maximipensionen. Det torde deremot vara mindre riktigt att redan å den minsta aflöningen göra afdrag vid pensionens bestämmande. Enligt äldre pensionsstadganden, hvilka för närvarande å ett ganska stort antal af statens civile eller med dem i pensionshänseende likstälde tjänstemän ännu ega tillämpning, utgör pensionen samma belopp som aflöningen ända till och med 3,000 kronors aflöning. Enligt Kongl. cirkuläret den 22 juni 1877 angående pensionsreglering för armén utgår pension med lörens hela belopp, om denna ej öfverstiger 1,000 kronor; och längre torde man vid reglering af de civile tjänstemännens pensioner åtminstone icke böra gå.

Mot den i lagförslaget intagna tariffen eller pensionsskalan hafva flere anmärkningar blifvit gjorda, och förslag hafva framställts till förändrad uppställning af berörda tariff såväl af fullmäktige i civilstatens pensionsinrättning som af direktionen öfver telegrafverkets pensionsinrättning.

Då begge dessa förslag i likhet med komiténs taga till beräkningsgrund aflöningens summa, så blifva de, om än mera rättvisa än komiténs, dock alltid otillfredsställande, enär intet afseende fästes vare sig vid det förhållande, huruvida lönerregleringen är af senare eller äldre datum, eller vid den omständigheten, om aflöningen är delad i lön och tjänstgöringspenningar eller icke. Hvarje förslag, som icke tager hänsyn till nyssnämnda väsentliga olikheter, skall alltid komma att lida af brister, som borde göra det ur rättvisans synpunkt oantagligt. De väsentligaste anmärkningar, som i fråga om pensionsbeloppens bestämmande enligt komiténs tariff förekomma, hafva redan här

ofvan blifvit framhållna; och torde dessa innebära tillräckliga auledningningar till afstyrkande af hvart och ett utaf de tre sålunda framlagda förslagen till pensionernas beräkning.

För att afgöra huruvida en mera allmän nedsättning af pensionsbeloppen för civile tjänstemän bör ega rum, torde det icke kunna anses tillräckligt att blott beräkna den kostnad, som pensionsväsendet efter nuvarande grunder i framtiden skulle tillskynda statsverket, och sedermera af denna summas höga belopp draga den slutsats, att en nedsättning måste ske. Skall en pensionsreglering blifva rättvis, bör den, likaväl som en lönereglering, föregås af en för hvarje särskild tjänstemannakår verkställd undersökning af på frågan inverkan förhållanden. Så har skett vid senaste löneregleringar, och skulle det visa sig vara af verkligt behof påkalladt att nu rubba de pensionsbelopp, som då faststälts, torde, derest något fullt tillfredsställande och rättvist resultat skall vinnas, icke återstå annan utväg än att med ledning af de skedda löneregleringarne göra de jemkningar af pensionsbeloppen för hvarje särskild tjänstemannakår, hvartill omständigheterna enligt den förutgångna undersökningen må föranleda.

Moment 2. Oaktadt de fleste förste provinsialläkares högsta aflöningssumma, hyresersättning å 750 kronor deri inbegripen, uppgår till 5,750 kronor, och oaktadt de alltså enligt komiténs tariff skulle erhålla i pension 4,000 kronor, det vill säga samma pensionsbelopp som provinsialläkare i allmänhet nu ega uppbära, har komitén med frånträdande af grunderna för nämnda tariff likställt dem med ombudsmannen hos Medicinalstyrelsen, med hvilken de, lika litet som provinsialläkarne, torde hafva någonting gemensamt. Hvad komitén i sitt betänkande å sidan 297 härutinnan anfört synes emellertid Statskontoret icke innefatta tillfyllestgörande skäl för en sådan åtgärd.

Då kommissionslandtmätare likstälts med förste landtmätare, som icke kommit i åtnjutande af ålderstillägg, så hafva i sjelfva verket de förre kommit i eu opåkalladt gynsammare ställning än de senare. För närvarande är skilnaden i pensionsbelopp 900 kronor; enligt komiténs förslag skulle denna skilnad antingen helt och hållet upphävas eller ock blifva endast 350 kronor, beroende på, huruvida ålderstillägget till förste landtmätarelönen intjenats eller icke.

Moment 3. I fråga om den i detta moment förekommande undantagsbestämmelse vid beräkningen af de pensionsbelopp, som skulle tillkomma tjänstemän och betjente vid lokaltullförvaltningen samt gräns- och kustbevakningen, tillåter sig Statskontoret hänvisa till den erinran, som blifvit gjord af Generaltullstyrelsen, hvilken erinran utgör ett ytter-

ligare stöd för de af Statskontoret uttalade betänkligheter mot sådana rubbningar i nyligen beslutade pensionsgrunder, som de af komitéen i denna § föreslagna.

§ 10.

Under §§ 5 och 6 hafva redan uttalanden gjorts angående s. k. afkortade pensioner. Då det måste anses nödvändigt att bestämma ett minimiantal tjensteår äfven för erhållande af afkortad pension, och då 20 år torde kunna anses såsom ett lämpligt minimum, synes paragrafen kräfva omredigering i dylikt syfte, hvarvid torde iakttagas, dels att enligt Statskontorets förslag visse tjensteinnehafvare skulle kunna undfå hel pension efter uppnådda 25 respektive 20 tjensteår, och dels att paragrafens senare del erhåller sådan lydelse, att bestämmelsen kan tillämpas i alla förekommande fall, alltså genom inskjutande af ordet »högre» framför tiotal (sista ordet i paragrafen).

§ 11.

Då det förefaller riktigast, att de af staten inrättade och underhållna kommunikationsanstalternas samtliga omkostnader, till hvilka jemväl torde böra hänföras utgifterna för pensioneringen af den vid dessa anstalter använda personal, afföras i de respektive verkens räkenskaper, på det att man af dessa må kunna erhålla fullständig kännedom om alla dermed förknippade utgifter af hvad slag det vara må, så torde för vinnande af dylik öfverskådlighet vara lämpligast, att såväl post- som telegrafmedlen, hvilka, i likhet med jernvägstrafikmedlen, torde böra betraktas såsom härflytande från utom statsförvaltningen stående industriell verksamhet, vidkännas icke blott aflönings- utan jemväl pensionskostnaderna.

Att Statskontorets personal, i händelse samtliga pensioner skulle genom detta embetsverk utbetalas, kräfver en förstärkning, derom har redan förut blifvit erinradt.

§ 12.

Vid granskning af denna § har Statskontoret jemväl tagit i öfvervägande den i ofvan återopade transsumt af Riksdagens den 7 maj 1894 till Eders Kongl. Maj:t aflåtna skrifvelse gjorda framställning om vidtagande af åtgärder till förekommande ej allenast deraf, att pension af

allmänna medel må kunna förenas med anställning i statens tjänst, utan äfven deraf, att embets- och tjänsteman må samtidigt kunna uppbära full pension från allmänna indragningsstaten och pension från pensionsinrättning, som åtnjuter bidrag från statsverket, eller från tvenne med statsmedel understödda pensionsanstalter.

De ifrågasatta åtgärderna synas vara af behovet påkallade; och då ett stadgande i öfverensstämmelse med det af komitén här föreslagna skulle vara egnadt att förebygga förening af såväl pension å allmänna indragningsstaten med lön af statsmedel som pension å samma indragningsstat med pension från pensionsinrättning, som åtnjuter statens understöd, så skulle, så vidt det rör de civile tjänsteinnehafvare, hvarå förevarande lag skulle komma att tillämpas, det af Riksdagen åsyftade målet i hufvudsak uppnås genom antagande af en sådan bestämmelse, som den här föreslagna. Statskontoret har dock ansett uppmärksamheten böra fästas å det förhållande, att statsunderstöd kan i en eller annan form utgå äfven till sådan pensionsanstalt, som icke afser pensionering af innehafvare af statstjänst, såsom exempel hvarå må anföras det till svenska lärarinnornas pensionskassa utgående bidrag. Det torde nemligen icke kunna anses billigt, att, derest en vid något statens läroverk anställd lärarinna åtnjöte pension från nämnda enskilda pensionskassa, denna omständighet skulle utgöra hinder för henne att komma i åtnjutande af en statspension, till hvilken hon i annat fall skulle vara berättigad. Så blefve dock händelsen, derest komiténs förslag i denna § antages oförändradt. Det synes därför önskligt, att åt stadgandet må gifvas sådan lydelse, att deraf framginge, att det endast är åtnjutande af pension, *som åtföljer anställning i statstjänst*, som utesluter från rätt till pension enligt denna lag; och Statskontoret har tänkt sig, att detta ändamål skulle vinnas genom följande omredigering: »Pension enligt här ofvan stadgade grunder må ej åtnjutas för mer än en befattning eller utgå samtidigt med lön af statsmedel eller med pension, hvartill vederbörande på grund af anställning i statens tjänst må vara berättigad från anstalt, som af staten understödes.»

Till förekommande deraf, att pension till samma person samtidigt må utgå från tvenne med statsmedel understödda pensionsanstalter, torde i sådant syfte affattade bestämmelser böra införas i gällande reglementen för samtliga dylika pensionsanstalter. Dessa äro för närvarande: civilstatens pensionsinrättning, arméns pensionskassa, flottans pensionskassa, handelsflottans pensionsanstalt, statens jernvägstrafiks pensionsinrättning, telegrafverkets pensionsinrättning och folkskolelärarnes pensionsinrättning. Statskontoret har dock icke ansett det till-

komma sig att här framlägga förslag till förändringar i reglementena för berörda pensionsanstalter.

§ 13.

I likhet med en reservant inom direktionen för civilstatens pensionsinrättning anser äfven Statskontoret att för preskription å pension, hvarom här är fråga, bör gälla hvad som nu är eller framdeles må blifva stadgad med afseende å uttagna pensioner från statsverket. Beträffande den tid, inom hvilken den, som efter stat för aflöningar och underhåll m. m. eger fordran hos statsverket, är skyldig sådan fordran anmäla, skall enligt nådiga kungörelsen den 4 november 1887 lända till efterrättelse hvad allmän lag innehåller; varande, i fråga om preskriptionstid för uttagande af i Statskontoret anordnade medel, i Kongl. kungörelsen den 23 september 1834 förordnadt, att medel, som i Statskontoret anordnas, ovilkorligen böra lyftas inom året efter det, då anordning derå finnes utfärdad, vid påföljd i annat fall, att fråga om betalning af samma medel förfaller.

För lyftande af å ränteri anordnade medel finnes icke någon särskild preskriptionstid stadgad, hvadan derom gäller allmän lag.

§ 14.

Enligt mom. b af denna § skulle pensionsrätt förverkas af den, som dömes sin tjänst förlustig eller till annat straff, hvarmed följer förlust af medborgerligt förtroende.

I § 26 af gällande reglemente för civilstatens pensionsinrättning stadgas, dels att, om någon för begången förbrytelse dömes sin syssla förlustig *eller efter erhållet afsked genom laga kraftvunnet beslut förklaras hafva gjort sig till sådan påföljd förfallen*, skall han hafva förlorat rättigheten att af inrättningen undfå pension, dels ock att delegare, som efter erhållet afsked blifvit för begången förbrytelse dömd medborgerligt förtroende förlustig, skall hafva *för den tid, berörda påföljd varar*, pensionsrättigheten förlorat.

Då åberopade bestämmelser innebära å ena sidan ett fullständigande, som visat sig vara af behof påkalladt och, å den andra en modifikation, hvilken synes grundad på billighet, får Statskontoret i underdånighet hemställa, huruvida icke mom. b af § 14 borde utbytas mot ett stadgande af hufvudsakligen samma innehåll som det i § 26 af reglementet för civilstatens pensionsinrättning förekommande.

§§ 16 och 17.

I en lag, som skulle stiftas af Konung och Riksdag gemensamt och hvars förändring alltså blir underkastad tunga former, torde böra undvikas att upptaga sådana detaljstadganden, som icke kunna anses af betydelse för hufvudfrågan. Då § 16 dessutom icke är så affattad, att den kan tillämpas i alla förekommande fall såsom till exempel i fråga om embets- och tjänstemännen inom Kongl. Maj:ts kansli m. fl., torde dess innehåll lämpligen böra inskränkas till en allmän bestämmelse derom, att pension beviljas af Kongl. Maj:t och att förty alla frågor om pensionsrätt skola underställas Kongl. Maj:ts afgörande.

Beträffande de handlingar, som enligt § 17 skulle åtfölja pensionsansökning, anmärkes, att ingifvande af afskedsansökning icke torde böra uppställas såsom allmänt vilkor för afgörande af frågor om pensionsrätt. Utom det fall att embetsmyndighet kan ega anledning göra framställning om pension för underlydande tjensteinnehafvare, torde hinder icke böra möta för en tjensteinnehafvare att få frågan om sin pensionsrätt afgjord, utan att han skulle vara tvungen på samma gång begära sitt afsked. Hittills hafva ganska ofta frågor om pensionsrätt afgjorts, innan alla vilkor för pensions utgående varit fullgjorda, och sådant torde väl äfven hädanefter någon gång kunna få ske. För öfrigt åligger det vederbörande embetsmyndighet att vaka deröfver, att underlydande tjänstemän ställa sig till efterrättelse föreskrift om afskedstagande; och skulle detta vid något tillfälle försummas, innebär det åtminstone ingen ökad utgift för statsverket.

Det förekommer äfven, som skulle det vara mindre lämpligt att göra pensionens beviljande beroende på en lagstadgad ordalydelse af läkarebetyg. Såsom § 17 nu är affattad, skulle ett läkarebetyg, om än det vore mera fullständigt, icke kunna godkännas blott därför, att det icke hade den lydelse, som i något af de vid lagen fogade formulären angifves. Hvad särskildt beträffar det i formuläret litt. C förekommande uttrycket »i och för tjensten», får Statskontoret, under åberopande af den vid § 6 gjorda erinran, hemställa, att de citerade orden må utbytas mot orden »i eller för tjensten.»

Såsom ofvan anförts, innefattade det åt komitén lemnade uppdrag äfven att undersöka, huruvida civilstatens pensionsinrättning borde bibehållas vid sin nuvarande omfattning och organisation eller om en mera genomgripande förändring eller inskränkning af dess verksamhetsområde kunde anses af omständigheterna påkallad, hvarjemte komitén hade erhållit nådig befallning att yttra sig öfver vissa af civilstatens fullmäktige vid 1892 års sammanträde beslutade åtgärder i syfte att öka pensionsinrättningens tillgångar. Dessa åtgärder, som enligt fullmäktiges beräkningar borde tillskynda pensionsinrättningen dels en inkomstökning af omkring 250,000 kronor om året dels ock åtskilliga besparingar i de årliga utgifterna, hade fullmäktige visserligen icke ansett fullt tillräckliga för täckande af den af professor Lindstedt beräknade brist af omkring 340,000 kronor om året, som vid 1893 års slut skulle förefinnas; men då redan de åtgärder, som föreslagits, stälde stora anspråk på statsmagternas välvilliga tillmötesgående, ansåge fullmäktige lämpligt, att, för den händelse besluten skulle komma att fastställas, verkningarne deraf blefve i någon mån kända, innan vidare åtgärder för samma ändamål bragtes å bane. I likhet med fullmäktige har komitén ansett de föreslagna åtgärderna visserligen i någon mån kunna upphjelpa, men icke för framtiden betrygga pensionsinrättningens ställning. Orsaken, hvarför komitén icke velat förorda dessa åtgärder, är dock icke, såsom redan å annat ställe blifvit anfördt, att söka uti deras otillräcklighet utan derutinnan, att komitén funnit, dels att pensionsinrättningens grunder icke vore så beskaffade, att de öfverensstämde med ett väl ordnad pensionsväsen, och dels att någon särskild anstalt för civile tjänsteinnehafvares pensionering vid tidigare ålder än den för rätt till pension från allmänna indragningsstaten bestämda icke vore erforderlig, hvarför komitén ansett, att civilstatens pensionsinrättning icke borde bibehållas.

På sätt komitén meddelat, blef redan i det första reglementet för civilstatens enke- och pupillkassa af den 15 november 1826 stadgad, att enskilda enke- och pupillfondens inkomster skulle bland annat utgöras af det årliga understöd, som delegarne i pensionsinrättningen med nådigt tillstånd kunde af dess tillgångar för enskilda enke- och pupillfonden anvisa; och har äfven på grund af tid efter annan gjorda nådiga medgifvanden allt sedan år 1833 af tjänstemannafondens tillgångar årligen användts erforderligt belopp för att täcka den del af enskilda enke- och pupillfondens förbindelser, som ej med dess egna tillgångar kunnat fullgöras. Då på senare tider af Riksdagen anslag beviljats för beredande af pensionsrätt i civilstatens pensionsinrättning

för vissa nya grupper af tjensteinnehafvare samt för deras enkor och barn, har, enligt hvad komitén upplyst, någon del af anslaget icke tillförts enskilda enke- och pupillfonden utan anslaget i sin helhet tillagts tjenstemannafonden. Under erinran att civilstatens fullmäktige vid sina här förut omnämnda beslut för upphjelpande af pensionsinrättningens ekonomiska ställning förutsatt, att tjenstemannafondens tillgångar jemväl fortfarande skulle få användas såsom reservfond för enke- och barnpensioneringen, har komitén, som ansett att en afveckling af pensionsinrättningens förbindelser till delegarnes enkor och barn icke vore möjlig, med mindre att dertill finge användas erforderligt belopp från tjenstemannafonden, utgått från det antagande, att såväl tjenstemannafonden som enskilda enke- och pupillfonden finge betraktas som gemensam tillgång för afveckling af pensionsinrättningens samtliga förbindelser utan åtskilnad.

I likhet med komitén anser äfven Statskontoret, att det icke kan vara af något verkligt behof påkalladt att upprätthålla en särskild inrättning för tidigare pensionering af civile tjenstemän, isynnerhet om de af Statskontoret vid granskningen af den nya pensionslagen här ofvan föreslagna modifikationer i afseende å lefnadsåldern för statspensions erhållande vinna godkännande. Dock kan Statskontoret icke dela den af komiténs flertal uttalade åsigt, att de delegare i civilstatens pensionsinrättning, som genom erlagda afgifter grundlagt rätt till pension för sig från tjenstemannafonden, skulle utan sitt medgifvande beröfvas denna rätt, utan biträder i denna del den af komiténs ordförande, generaldirektören Anderson, uttalade särskilda mening.

Lika med komitén finner äfven Statskontoret rättvist och med den förutsättning; under hvilken enke- och pupillkassan stiftats, öfverensstämmande, att tjenstemannafondens tillgångar fortfarande såsom hittills må användas för att tillgodose sådana enke- och barnpensioneringens behof, hvilka icke genom andra utvägar kunna fyllas.

Deremot är Statskontoret icke öfvertygadt om vare sig behofvet eller ändamålsenligheten af de af komitén föreslagna åtgärder, hvarigenom civilstatens enke- och pupillkassa skulle upphöra och i stället uppgå uti den af komitén förordade allmänna pensionskassan för enkor och barn efter civile tjenstemän. Komiténs motiv till detta förslag hafva redan blifvit anförda; och derest fråga nu förelegat att från början grundlägga en sådan allmän kassa, som nu blifvit ifrågasatt, hade mot de af komitén framhållna synpunkter ingen anmärkning kunnat göras. Dessa synpunkter äro ock hufvudsakligen desamma, som i det af 1858 års pensionskomité framlagda betänkande gjordes gällande;

men sedan dess hafva i väsentlig mån förändrade förhållanden inträdt. Såväl telegrafverkets och tullstatens tjänstemän som elementarlärarne hafva fått sitt pensionsväsen för enkor och barn ordnad; och de för denna pensionering inrättade enke- och pupillkassors ekonomiska ställning är jämförelsevis god. Under sådana förhållanden och då någon mera afsevärd besparing i förvaltningskostnaderna genom den af komitén förordade sammanslagningen, såsom ofvan blifvit visadt, icke är att vänta, han Statskontoret icke ansett sig böra förorda åtgärder, hvilka, utan att tillskynda delegarne i den nuvarande civilstatens enke- och pupillkassa väsentliga fördelar, skulle försätta delegarne i de öfriga enke- och pupillkassorna i en afgjordt ogynnsammare ställning. Då de vid 1892 års sammanträde med fullmäktige i civilstatens pensionsinrättning fattade beslut till stärkande af pensionsinrättningens ekonomiska ställning skulle, isynnerhet om en i alla händelser väl behöflig reduktion af de med denna pensionsinrättnings förvaltning förenade omkostnader jemväl blefve vidtagen och all pensionering af tjänstemän derifrån komme att upphöra, blifva af stor betydelse för denna pensionsinrättnings framtida bestånd, vill det synas, som borde en förändring af civilstatens pensionsinrättning i sådan riktning med fördel kunna vidtagas. Vid denna omdaning borde då jemväl tillses, huruvida icke åtskilliga till civilstaten hörande tjensteinnehafvare, som nu icke äro delegare hvarken i civilstatens pensionsinrättning eller annan af staten understödd pensionskassa, måtte beredas tillträde till den ombildade kassan. Då emellertid komiténs förslag till reglemente för civilstatens enke- och pupillkassa uppgjorts under helt andra förutsättningar och således skulle kräfva en fullständig omarbetning, torde det böra öfverlemnas åt fullmäktige att taga frågan i förnyadt öfvervägande och till Eders Kongl. Maj:ts inkomma med ett nytt och i detalj utarbetadt förslag till reglemente för en i här antydt syfte omdanad civilstatens enke- och pupillkassa, hvilken utan statsbidrag skulle upprätthållas uteslutande genom delegarnes afgifter samt såsom grundfond erhålla jemväl den del af tjänstemannafonden, som icke erfordrades för fullgörande af de förbindelser, som vid tiden för den ombildade kassans trädande i verksamhet kunde åligga densamma.

Efter att sålunda hafva uttalat sin uppfattning om de allmänna grunderna för en omreglering af pensionsväsendet för de civile tjensteinnehafvarnes enkor och barn, får Statskontoret härmed öfvergå till en granskning af de särskilda bestämmelserna i komiténs förslag till reglemente för civilstatens pensionskassa för enkor och barn samt i underdånighet föreslå de ändringar, som synas vara af behofvet påkallade;

och har Statskontoret jemväl härvid ansett sig böra följa den i förslaget förekommande ordning.

§ 2.

I mom. 1 läser framför ordet »befattning» böra inskjutas attributet »civil».

Med anslutning till förut uttalade åsigter rörande den omfattning, den ifrågavarande kassan borde erhålla, hemställes, att mom. 2 måtte omredigeras.

§ 3.

Då en utnämning kan upphävas, och detta reglemente såsom villkor för delaktighet förutsätter, att tjänst skall *innehafvas*, torde, till förekommande af osäkerhet om stadgandets rätta mening, efter ordet »tjänsteinnehafvare» böra tilläggas: »genom beslut, som vunnit laga kraft.»

Enär förpligtelse att inträda i kassan följer i och med utnämningen, synes delaktigheten i kassan böra räknas från utnämningdagen, derest icke vid utnämningen stadgats någon särskild tid för tjänstens tillträddande, i hvilket fall den sålunda angifna tidpunkten bör anses såsom den, då delaktighet i kassan inträder.

§ 4.

Då bibehållande af delegarnes indelning i klasser verkligen skulle i högst afsevärd mån förenkla kassans bestyr, minska besväret med delegareafgifternas uträkning och kontroll samt dymedelst äfven nedsätta förvaltningskostnaden, och då en klassindelning icke heller skulle medföra någon orättvisa, derest det blott iakttoges, att summan af de årsafgifter, som för pensions utbetalning borde vara erlagda, alltid skulle stå i ett bestämdt och rätt afpassadt förhållande till den utgående pensionens belopp, så anser sig Statskontoret icke kunna biträda komiténs förslag till delaktighetsbeloppets beräkning. Enligt detta förslag skulle till exempel för samma tjänsteman delaktighetsbeloppet vexla 4 à 5 gånger allt efter olika lönegraders uppnående, under det att enkans och barnens pensionsbehof måste vara ungefär detsamma, vare sig mannens död inträffar, då han är i eu lägre eller högre lönegrad. Här ofvan är i fråga om pensioneringen af tjänste-

männen anmärkt, att tjänstemän, som bekläda enahanda embeten eller tjänster, i vissa fall icke blifva enligt komiténs förslag likställda i afseende å pensionsrätt, när de i aflöningen ingående tjänstgöringspenningarne, till följd af särskilda förhållanden, utgå olika inom de respektive tjänstgöringsdistrikten. Äfven detta förhållande skulle för-
anleda, att enkör och barn efter till samma grupp hörande tjänstemän finge högre eller lägre pension, allteftersom den afidne makens eller faderns verksamhet utöfvats i det ena eller andra tjänstgöringsdistriktet.

Skulle emellertid, på sätt komitéen förordat, delaktighetsbeloppet göras beroende af delegarens aflöningsförmåner, får Statskontoret, under åberopande af hvad i öfrigt yttrats såsom skäl för att vid tjänstemannapensionernas beräkning utesluta tjänstgöringspenningarne från allt inflytande, i underdånighet förorda, att delaktighetsbeloppet i onkekassan jemväl bör grundas endast på lönen, dock med iakttagande att delaktighetsbelopp ej må öfverstiga 6,000 kronor eller understiga 600 kronor.

§ 5.

Under åberopande af de skäl, som af de i ärendet hörda vederbörande anförts för uteslutande af den här förekommande bestämmelsen, hemställes, att innehållet i § 5 måtte utgå.

§ 6.

Moment 1. I händelse tjänstgöringspenningar, på sätt Statskontoret vid § 4, under förutsättning af klassindelningens upphäfvande, tillstyrkt, komme att uteslutas från inflytande å delaktighetsbeloppet, böra de här föreslagna procentsatserna ökas, exempelvis till respektive 16, 24 och 8 procent, när i annat fall pensionsbeloppen skulle blifva allt för otillräckliga.

Skulle åter klassindelningen bibehållas, kräfvades en fullständig omarbetning af detta moment, hvarom Statskontoret endast velat erinra.

Moment 2. I öfverensstämmelse med motsvarande stadgande i pensionslagens § 10, torde bestämmas, att afjemning skall ske till »närmast högre tiotal» kronor.

§ 7.

Det här föreslagna stadgande torde hafva sin rätta plats i § 11, dit det alltså borde öfverflyttas, dock med förändrad lydelse i det af Telegrafstyrelsen angifna syfte.

§ 11.

Då enligt gällande reglemente för lärarnes vid elementarläroverken enke- och pupillkassa rätten att uppbära pension vidtager med månaden näst efter den, med hvilken delegares lön eller pension upphört att utgå, har direktionen öfver nämnda kassa i anledning af förevarande § anmärkt, att med hänsyn till föreskriften om tjensteårets beräkning för nämnda lärare från den 1 maj till den 1 maj den föreslagna bestämmelsen i många fall kunde blifva af afsevärd ekonomisk betydelse för de efterlevande; och får Statskontoret, på grund af hvad sålunda blifvit erinradt, i underdånighet hemställa, att, derest lärarne vid allmänna läroverken komma att hänföras under detta reglementes bestämmelser, § 11 må omredigeras till öfverensstämmelse med det i § 21 af reglementet för berörda enke- och pupillkassa förekommande stadgande, hvilket synes ega giltighet under alla förhållanden.

Derjemte får Statskontoret hänvisa till hvad under § 7 blifvit anfördt.

§ 14.

Antagandet af här föreslagna bestämmelser skulle medföra en högst väsentlig ökning i nu utgående delegareafgifter; och då en sådan höjning icke bör ifrågakomma, med mindre behovet deraf blifvit till fullo ådagalagdt, skulle det icke vara rättvist att med så höga bidrag betunga delegarne i de kassor, hvilkas ekonomiska ställning icke synes betinga nya eller förhöjda afgiftsbelopp. Hvad sjelfva procentsatserna angår, finner sig Statskontoret, i saknad af utredning, utvisande hvilka afgifter som skulle erfordras för att motsvara civilstatens enke- och pupillkassas behof, icke kunna nu ingå i något närmare bedömande af desamma.

§ 15.

Moment 1. Såväl inträdes- som befodringsafgifter äro af den natur, att, om också inbetalningen af dem må, med hänsyn till den betalningsskyldiges beqvämlighet, kunna fördelas på den föreslagna tidsrymden af ett år, de dock alltid böra till fullo gäldas och således, i den mån de vid dödsfallet äro oguldna, antingen på en gång inbetalas, innan pension får lyftas, eller afdragas å enka och barn tillkommande

pension i den ordning, som i § 16 mom. 2 föreslagits i fråga om kassans fordran för afgifter.

Moment 2. Med anslutning till innehållet i § 29 af nu gällande reglemente för civilstatens enke- och pupillkassa, torde detta moment böra omredigeras i sådant syfte, att tidpunkten, då skyldighet att erlägga årsafgifter upphör, komme att sammanfalla med den, då vederbörande afgår från tjänst med pension; dock att den, som till följd af tjänstens indragning eller af annan orsak afgår från tjänst före den eljest bestämda pensionsåldern, skall vara skyldig att fortsätta med årsafgifternas erläggande, intill dess han uppnått nämnda åldersgrän.

Moment 3. Då det ansetts rättvist, att delegare, som aldrig gifter sig och för hvilken kassan således aldrig stått någon risk, icke desto mindre skall erlägga enahanda afgifter som gift delegare, utan att någonsin kunna återfå erlagda afgifter, synes ett stadgande, sådant som det här föreslagna, ej vara af nöden och därför böra utgå.

§ 16.

Moment 1. Då uppsamlandet af afgifterna, utan olägenhet för kassan och till stor och välbehöflig lättnad för redogörarne, hvilka icke skulle ega att uppbära någon godtgörelse för sitt besvär, bör kunna ske kvartalsvis, anser Statskontoret lämpligt, att detta moment varder omredigeradt i sådant syfte, en förändring som jemväl blifvit af flera länsstyrelser förordad.

Moment 2. Åberopande de skäl, som af fullmäktige i civilstatens pensionsinrättning framhållits, hemställer Statskontoret, att afgifterna af de i detta moment omförmälde delegare må erläggas »under första hälften af kvartalets sista månad». I enlighet med den af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stockholms län gjorda erinran, torde orden »exekutivt uttagas» böra ersättas med orden »uttagas genom utmätning utan föregående dom eller utslag»; hvarjemte skäl synes förefinnas att i reglementet upptaga den i gällande reglemente för civilstatens pensionsinrättning förekommande bestämmelsen, att kassan i afseende å afgifterna skall ega förmånsrätt näst efter utskylder till kronan.

Sista punkten af mom. 2 torde, i händelse den vid mom. 1 föreslagna ändring vinner godkännande, böra utbrytas för att bilda ett särskildt moment (3), med iakttagande att ordet »sådan» framför »delogares» uteslutes.

§ 17.

På grund af den under § 16 gjorda framställning om afgifternas uppsamlande en gång i kvartalet, hemställes om sådan ändring, att redovisning föreskrifves skola ega rum kvartalsvis; och lära, i öfverensstämmelse med den af många länsstyrelser gjorda hemställan, de föreskrifter rörande sättet för denna redovisning, som må befinnas nödiga, böra på derom af styrelsen för kassan gjord framställning utfärdas af Eders Kongl. Maj:t.

§ 18.

Med anslutning till den af öfverkommissarien Möller till direktionsens öfver civilstatens pensionsinrättning protokoll uttalade mening, får Statskontoret hemställa, att stadgande meddelas derom, att erlagda, behörigen fastställda afgifter icke återbetalas, dock med det undantag, som blefve en följd af nådigt bifall till hvad här nedan under §§ 19 och 20 kommer att af Statskontoret föreslås, samt att befrielse ej heller må ega rum från erläggande af afgift, som upplupit, medan delaktigheten fortfar.

§§ 19 och 20.

Nådiga reglementet för lärarnes vid elementarläroverken enke- och pupillkassa af den 11 oktober 1878 innehåller i § 3 följande stadganden:

»1:o) Frånträder delegare sin lärarebefattning genom befordran till någon statens eller kyrkans tjenst, med hvilken delaktighet i annan enke- och pupillkassa är förenad, upphöre hans delaktighet i lärarnes vid elementarläroverken enke- och pupillkassa, hvilken dock vare skyldig att betala den retroaktivafgift, som kan fordras för hans inträde i den nya kassan, ehuru icke till högre belopp än det, hvartill det matematiska värdet af delegarens gjorda insatser uppgår.

2:o) Frånträder delegare sin lärarebefattning genom befordran till någon statens tjenst, med hvilken delaktighet i annan enke- och pupillkassa icke är förenad, ege han rättighet att, mot iakttagande af stadgade skyldigheter, i lärarnes enke- och pupillkassa såsom delegare kvarstå; skolande han dock, senast inom ett år efter det han lemnat sin lärarebefattning, hos kassans direktion anmäla sin önskan i sådant afseende.

3:o) Delegare, som tager afsked från sin lärarebefattning utan att öfvergå till annan statens tjenst eller till allmänna indragningsstaten, utträder med detsamma ur kassan:

4:o) Delegare, som genom laga kraftvunnen dom blifvit förlustig sin tjenst, vare från delaktighet i kassan skild.»

Under åberopande af hvad Statskontoret anfört under § 18, får Statskontoret underdånigst hemställa, att, i stället för de af komiterade i § 19 samt i 2:a och 3:e styckena af § 20 föreslagna bestämmelser, föreskrifter måtte meddelas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i punkterna 1, 2 och 3 här ofvan återgifna stadganden.

I fråga om delegares, som från statens tjenst afsattes, skiljande från delaktighet i kassan, finner sig Statskontoret, som delar Telegrafstyrelsens mening, att det vore orimligt, om en från statens tjenst afsatt delegare, hvilken icke har hustru eller barn, skulle, på sätt komitén föreslagit, kunna återfå någon del af sina erlagda pensionsavgifter, dock böra framhålla, att, då kassan uteslutande skulle uppehållas af delegarne sjelfva, billigheten synes fordra, det bestämmelse meddelas i syfte, att, om afsatt delegare är gift och har barn, sådan delegares hustru och barn måtte genom att stadgade avgifter fortfarande erläggas bibehållas vid sin eventuella pensionsrätt. Att beröfva den afsatte tjänstemannens familj denna förmån vore i Statskontorets tanke att gifva straffet en utsträckning, som icke torde vara af nöden.

De i § 20, 2:a stycket, förekommande slutorden »der dessa ej kunna med ränta exekutivt hos honom uttagas» torde böra utgå.

§ 21.

Fullmäktige i civilstatens pensionsinrättning hafva erinrat, att uttrycket »eller annorledes lagligen fullkomnade» skulle kunna lemna rum för olika tolkningar, och därför hemställt, att denna § måtte erhålla sådan lydelse, att derunder icke kunna hänföras andra äktenskap än sådana, som antingen blifvit fullbordade med vigsel eller ock blifvit inför borgerlig myndighet i laga ordning afslutade; och anser Statskontoret företräde böra gifvas åt den af fullmäktige sålunda föreslagna lydelse.

§ 22.

Liksom äktenskap, hvilket skall berättiga enka och barn till pension, alltid bör vara ingånget före afskedstagandet, så bör ock tillfälle att

genom äktenskap legalisera barn och dymedelst bereda enka och barn pensionsrätt stå delegare öppet, så länge han i tjänst qvarstår. Statskontoret får fördenskull föreslå följande lydelse å denna §: »Enka och barn af äktenskap, ingånget efter afskedstagandet eller efter det mannen fyllt 65 år, vare ej berättigad till pension från denna kassa, såvida icke i senare fallet äktenskapet ingåtts för att legalisera barn.»

§ 23.

Då det ofta torde blifva svårt, stundom omöjligt att afgöra, hurvida delegare vid ingående af sådant äktenskap, hvarom här är fråga, varit i god tro eller icke, borde styrelsen befrias från en sådan pröfning. Skola sådana bestämmelser som de i denna § föreslagna meddelas, synes därför lämpligast vara, att de affattades så tydliga, att någon särskild pröfning icke blefve af nöden, och så moderata, att de under alla förhållanden kunde försvaras, hvilket är af så mycket större vikt, som frågan skulle gälla, hurvida enka och barn finge komma i åtnjutande af en på lagstadgade inbetalningar grundlagd rättighet eller icke.

§§ 27—40.

Enär flera af de erinringar, som i vederbörandes yttranden förekomma mot de föreslagna bestämmelserna angående kassans förvaltning, synas förtjena afseende, anser sig Statskontoret böra i underdånighet tillstyrka sådana ändringar i berörda bestämmelser:

att delegarne må genom utsedde fullmäktige ega att yttra sig och besluta angående ändring i reglementet samt andra pensionskassans rörande viktigare frågor; blifvande dock beslut om ändring i reglementet icke gällande med mindre nådig fastställelse derå erhålles;

att åt delegarne må öfverlemnas (§ 27) att utse flertalet ledamöter i styrelsen, hvars alla ledamöter böra vara delegare i kassan;

att fullständig utredning öfver kassans förmåga att fullgöra sina förbindelser (§ 33) skall ega rum, då styrelsen så pröfvar nödigt, dock minst hvart tionde år; börande, derest af denna utredning skulle framgå, att kassans inkomster vore otillräckliga, fullmäktige ofördröjligen sammanträda för att besluta åtgärder till bristens afhjelpande;

att flertalet revisorer böra vara delegare (§ 36); samt

att kostnaden såväl för fullmäktiges som revisorerernas sammanträden (§ 38) skall bestridas af delegarne sjelfva.

§ 41.

Statskontoret tillstyrker omredigering i sådant syfte, att besvär må hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet få anföras öfver styrelsens beslut i alla ärenden af hvad beskaffenhet som helst.

§§ 42—46.

Derest i öfverensstämmelse med den af Statskontoret uttalade mening civilstatens pensionsinrättning omdanades på det sätt, att, i mån som nuvarande pensionstagare från tjenstemannafonden afginge och öfrige delegare afstode från att göra sin rätt till pension för egen del gällande, tjenstemannapensioneringen upphörde och pensionsinrättningen öfverginge till att blifva uteslutande en enke- och pupillkassa, borde, allt efter hand som tjenstemannafondens förbindelser minskades, dess tillgångar öfverföras till enke- och pupillkassan, i hvilket fall bestämmelserna för afvecklingen kunde blifva synnerligen enkla.

För den händelse åter att komiténs förslag om upphörande af rätt till pension från civilstatens pensionsinrättning för alla andra delegare än dem, som då redan tillträdt sådan pension, samt om bildande af en ny enke- och pupillkassa, som borde i sig upptaga de nuvarande enke- och pupillkassorna för civilstatens, tullstatens, telegrafverkets och de allmänna läroverkens personaler vunne framgång, påkallas mera omfattande bestämmelser i fråga om öfvergången till den nya organisationen af det civila pensionsväsendet äfvensom för afvecklingen af de nuvarande pensionsförhållandena. I dessa hänseenden har komitén i §§ 42—46 föreslagit för enke- och barnpensioneringen erforderliga öfvergångsstadganden samt vidare i betänkandet, sid. 373—392, dels utvecklat de allmänna grunderna för afvecklingen och dels redogjort för sättet, hvarpå efter komiténs uppfattning dessa allmänna grunder borde tillämpas å de särskilda pensionsanstalterna, som till följd af de föreslagna nya pensionsförfattningarna skulle upphöra. Berörda öfvergångsstadganden hafva icke gifvit Statskontoret anledning till erinran.

Hvad det föreslagna sättet för afvecklingen af de nuvarande pensionsförhållandena angår, så förekommer, att beräkningarna af kostnaderna för denna afveckling grundats på de uträknade kapitalvärdena af ofvannämnda fyra pensionsinrättningars förbindelser vid 1891 års slut, och att desamma alltså, på sätt komitén äfven erinrat, icke längre kunna vara fullt giltiga vid den tid, då den föreslagna pensionslagen

träder i kraft och den nya pensionskassan kommer i verksamhet. Vid sådant förhållande har Statskontoret icke funnit anledning vara för handen att ingå i närmare granskning af dessa beräkningar, utan ansett sig endast, i fråga om de af komitén uppställda allmänna grunderna för afvecklingen, böra erinra, dels att, om något öfverskott till äfventyrs uppkomme å civilstatens pensionsinrättnings tillgångar, sedan inrättningens förbindelser afvecklats, detta öfverskott, efter Statskontorets åsigt, icke bör till statsverket indragas, utan, i enlighet med den af landskamereraren Ohlsson i reservation till fullmäktiges protokoll uttalade uppfattning, komma den nya pensionskassan till godo för beredande af någon väl behöflig höjning af de lägre pensionerna eller någon lindring i de lägst aflönade delegarnes afgifter till kassan, samt dels att komiténs framställning icke innefattar något förslag om användning af möjligen uppkommande öfverskott å den med civilstatens pensionsinrättning förenade lifränte- och kapitalförsäkringsanstalten, hvarom särskilda bestämmelser så mycket mera torde vara af nöden, som, enligt hvad af den utaf komitén lemnade historiska utredningen framgår, såsom grundfond för denna anstalt användts tvenne till förvaltning af direktionen för pensionsinrättningen öfverlemnade donations- och testamentsfonder.

Stockholm den 25 november 1896.

Underdänigst:

L. W. RIBEN.

PER SAMZELIUS.

C. G. SYLVAN.

Föredragande.

C. Kinberg.